

**CARSKI
REZ**

ADANIA ŠIBLI 7
15 ASMA AZAIZEH
HODA BARAKAT 49
65 IMAN MERSAL

LAMIS SAIDI 97
161 MANSURA EZ ELDIN
SAHAR MANDUR 197

Carski rez prinaša sodobne literarne obsesije, teme in izkušnje, ki so nastale na zelo raznovrstnih območjih, vendar so jih oblikovali skupna književna tradicija, podobne zgodovinske in sodobne politične premene in enak položaj spolov. Kakor nakazuje naslov, je to hkrati kirurško natančno razpiranje različnih tematskih, političnih in identitetnih slojev in edinstvena ženska izkušnja, izražena s polifonijo glasov in pogledov na svet. Besedila v tej knjigi so bila predstavljena na festivalu Revija malih književnosti in že objavljena v spremnih antologijah, ta izbor pa predstavlja književnost, ki jo v arabščini pišejo avtorice v Sredozemlju. Poezija in proza sedmih avtoric nam služita kot okno v literarno umetnost več generacij književnic od Damaska do Alžira, a tako kot najboljša književnost ne pozna meja sloga, žanra, jezika ali tradicije, tako tudi ta besedila odzvanjajo v skladu z literarno in družbeno izkušnjo sodobnega bralca v naših krajih. Vseeno je, ali se ukvarjajo z intimnimi izkušnjami, fantastičnimi mesti, daljnimi predniki ali z družinskimi odnosi, nad vsemi lebdi oblak zatiranja, ki se zajeda v vsako poro telesa in družbe.

Libanonska književnica s pariškim naslovom Hoda Barakat in egiptovska pesnica s kanadskim naslovom Iman Mersal se ukvarjata s temama razseljenosti in nepripadanja, raziskujeta spomine, ki jim ni verjeti, in želje, ki se ne uresničijo, medtem ko se palestinska pesnica Asma Azaizeh ukvarja s transgeneracijsko travmo in s tem, kako sodobno identiteto Palestincev, ki živijo na ozemlju države Izrael, gradi občutek krivde. V senci vojne piše tudi mlada libanonsko-egiptovska pisateljica Sahar Mandur, ki krvavo dediščino sodobnega Bejruta raziskuje skozi trk spolnih, političnih in etničnih identitet, alžirska pesnica Lamis Saidi pa raziskuje skrajne meje telesa, krvi in žalosti v sodobnem simulakru. V zgodbah egiptovske avtorice Mansure Ez Eldin bralec vstopa v

labirinte zavesti, medtem ko razvozlava, kaj je resnično in kaj ne, palestinska pisateljica Adania Šibli pa natančno kartira poti, ki palestinskega protagonista vodijo do usodne osvoboditve iz ječe resničnosti.

Ta besedila je mogoče brati kot literarne eseje o političnosti in estetiki postkolonialne subjektivnosti. So nož, ki se hkrati kljubovalno dviguje proti svetu in se globoko zariva v telo na meji med političnim in estetskim. Estetsko najdemo v aporijah različnih registrov arabskega jezika, v odmiku od kanoničnih žanrov proti anahronemu, transnacionalnemu in individualnemu ter v izumljanju novih tropov, politično pa v vrzeli med običajnim in fantastičnim, v sodobni subjektivnosti, ki na novo vzpostavlja moderne literarne parametre, pa tudi v novih pristopih k vprašanju nasilja, travme, emancipacije in pravice. Mogoče jih je brati kot sestavljen rebus z več odgovori ali kot optično iluzijo. Njihova literarna vrednost se kaže v možnosti, da skozi neulovljivost in neprebojnost ~~v njih hkrati vidimo obe~~ podobi in različne odgovore. Ko se predstavljene avtorice poigravajo s perspektivami in pričakovanji bralcev, ki nenehoma poskušajo najti oporno točko, ta pa se stalno izmika, preizprašujejo literarno in politično ortodoksnost in paradoksalno realistično zrcalijo tisto, kar imenujemo sodobnost.

Carski rez je operacija, ki pusti trajno brazgotino, opravimo pa jo, kadar normalni porod pomeni resno tveganje za mater ali otroka. *Carski rez* je zbirka, ki na bralcu pusti trajen vtis, beremo pa jo v trenutku sodobnosti, ki pomeni resno nevarnost za uživanje v besedilu.

ADANIA
SIBLI

TO MORJE PRIPADA
MOHAMEDU AL HATIBU

Ampak kdo je Mohamed al Hatib? Vemo, da je mladenič, ki je dopolnil dvajset let, in da je iz Hebrona. In da je hotel oditi na morje. Zagotovo si lahko predstavljamo, da je dolgo premišljeval, kako bo šel tja. Lahko si predstavljamo, da ima v danih okoliščinah Mohamed al Hatib za izlet na morje dve možnosti.

Prva možnost je morje v Gazi. In v skladu s tem, kar izraža ime, je dostop do morja v Gazi v teh dneh mogoč le za tiste, ki v Gazi živijo. Kako bi torej lahko Mohamed al Hatib prišel tja? Najprej mora na pot do mostu Nabi, da bi lahko čez mejo, ki jo nadzorujejo Izraelci, vstopil v Jordanijo. On in prijatelji, razen enega, ki mu bo izraelska tajna služba prepovedala prečkati most, bodo od tam lahko prišli do letališča v Amanu, potem pa na letališče v Kairu. Ampak pred tem bo moral Mohamed al Hatib pridobiti egiptovski vstopni vizum, kar je zelo težko, ampak je vredno poskusiti. Mohamed al Hatib ga bo res dobil, on in prijatelji, razen enega, čigar ime je na seznamu egiptovskih varnostnih služb. Iz Kaira se bodo odpravili proti Arišu, no, razen enega, ki ga bodo zadržali na letališču v Kairu, čeprav ima vstopni vizum v potnem listu, ker se je grdo obnašal do egiptovskih varnostnih sil. Mohamed al Hatib bo krenil proti Rafi, kjer bo naletel na zaprt mejni prehod in kjer mu bodo ukazali, naj se vrne tja, od koder je prišel.

Morda bo našel koga, ki mu bo pomagal v Gazo vstopiti skozi predor, ampak to je v zadnjem času, odkar so egiptovske sile, ki jih podpirajo Združene države Amerike in Izrael, napovedale vojno proti predorom do Gaze, izjemno težko. Kljub temu bo, po nekaj dneh potovanja, Mohamed al Hatib brez enega samega prijatelja 1. septembra 2016 okoli petih popoldne prispel do morja v Gazi. Potem bo imel celo uro časa, preden začne padati mrak in z njim težke izraelske bombe. Ampak tista ura morja šteje. Nanjo je mogoče gledati tudi

kot na šestdeset minut ali tri tisoč šeststo sekund, in to je neskončno časa. Kdo je lahko prej štel do tri tisoč šeststo, razen morskih valov?

Druga možnost je morje v Jafi. V danih okoliščinah si lahko zamišljamo dva načina, kako priti do tja.

Prva možnost je oče Mohameda al Hatiba ali pa morda očetov brat ali pa bratranec po mamini strani ali bližnji prijatelj katerega od njih, morda pa kakšen znanec, ki ima »odprt dostop« do nekoga na visokem položaju pri palestinskih oblasteh ali pa do nekoga na nižjem položaju, ki je informator izraelskih oblasti. Ta dostop bo Mohamedu al Hatibu priskrbel dovolilnico za vstop na območje pod izraelsko oblastjo, razen na območje D, med sedmo zjutraj in sedmo zvečer, kar mu bo dalo možnost, da obišče morje. Kaj pa njegovi prijatelji? No, njegovi prijatelji so, tudi oni bodo dobili dovoljenja, razen enega, čigar ime je na seznamu palestinskih varnostnih služb. Zjutraj tistega dne, 1. septembra 2016, se bodo zgodaj skupaj odpravili, da bi bili med čakanjem na kontrolni točki v Betlehemu na čelu kolone. Morda jih bodo malo zadržali in enemu od njih brez jasnega razloga prepovedali prehod, kljub temu da bo imel dovoljenje. Ampak okoli petih popoldne, po tem, ko so jih nekje ustavili, drugje preiskali, enega aretirali tukaj, drugega tam, bo Mohamed al Hatib prispel do morja v Jafi, kar ni njegovo dejansko, ampak zgolj metaforično ime, saj je Jafa kilometre stran. Potem bo imel celo uro časa in potem še uro, da se vrne, preden mu poteče dovoljenje. Ampak tista ura morja šteje. Nanjo je mogoče gledati tudi kot na šestdeset minut ali tri tisoč šeststo sekund, in to je neskončno časa. Kdo je lahko prej štel do tri tisoč šeststo, razen morskih valov?

Naslednja možnost pride v poštev, če je oče Mohameda al Hatiba mrtev, prav tako pa so mrtvi njegov stric ali bratranec po mamini strani, njegovi bližnji prijatelji,

pa tudi znanci z »odprtim dostopom« do nekoga na visokem položaju pri palestinskih oblasteh ali pa do nekoga na nižjem položaju, ki je informator izraelskih oblasti. Ni pa mrtev sosedov fant, ki ni nikoli potreboval »dostopa«, da je prišel »noter«, kjer dela brez dovoljenja in kamor zna brez dovoljenja tudi priti. Tako bo Mohamed al Hatib celo noč preživel s sosedovim fantom, da bi se naučil »nezakonitih« poti, ki ga bodo popeljale do morja.

V danih okoliščinah si lahko zamišljamo dve možnosti za tovrstno tihotapljenje.

Prva možnost je, da potuje v avtomobilu z rumenimi registrskimi tablicami. Prijatelj Mohameda al Hatiba ima tak avtomobil in podobno željo, da bi šel na morje. In tako se bo Mohamed al Hatib nekega zgodnjega jutra v družbi prijateljev, razen enega, za katerega je v avtomobilu zmanjkalo prostora, odpravil iz Hebrona po cesti skozi Vadi al Nar, dolino ognja, vse do Beit Džale – razen enega, ki mu je zaradi neskončnih ovinkov na cesti skozi Vadi al Nar postalo slabo. ~~Ko bo Beit Džala za njimi, bodo iz torb izvlekli sončna očala in si jih nadeli na nos, na glave pa kapice, podobne tistim, ki jih nosijo naseljenci. Proti nadzorni točki v predoru se bodo usmerili med najhujšo prometno konico, takrat ko se naseljenci z juga vozijo v službo v Jeruzalem. Ker vojaki ne marajo nadlegovati ali zadrževati naseljencev, avtomobile – med katerimi je tudi njihov avtomobil – spuščajo skozi nadzorno točko brez ustavljanja ali preverjanja osebnih dokumentov. Ampak na pol poti do morja bo avto zakuhal in po dveh urah neuspešnega hlajenja bosta dva prijatelja ostala ob njem, Mohamed al Hatib pa se bo vkrcal na avtobus, ki ga bo končno pripeljal do morja. Tja bo Mohamed al Hatib prispel 1. septembra 2016 okoli petih popoldne in bo imel celo uro, preden se bo vkrcal na avtobus za Hebron, v času največje gneče, ker bo tako manj možnosti, da ga opazijo. Ampak tista ura morja šteje.~~

Nanjo je mogoče gledati tudi kot na šestdeset minut ali tri tisoč šeststo sekund, in to je neskončno časa. Kdo je lahko prej štel do tri tisoč šeststo, razen morskih valov?

Druga možnost je, da Mohamed al Hatib v vsem Hebronu ne bo našel prijatelja, ki ima avto z rumenimi tablicami. On in njegovi prijatelji bodo morali uporabiti drugo tihotapsko pot, da bi prišli na morje, tisto, ki zahteva dolgotrajno pešačenje. Mohamed al Hatib je že pred zoro pripravljen, da se bo s prijatelji odpravil. Tokrat ne gredo proti severu, ampak proti jugu, na ozemlje Ramadina. Pot teče med golimi hribi in ob zidu, ki še vedno ni v celoti zgrajen in je na posameznih mestih le bodeča žica. Mohamed al Hatib in njegovi prijatelji bodo izstopili iz ukradenega avta, s katerim so se pripeljali tja, in nadaljevali proti bodeči žici, do katere bodo prispeli vsi, razen enega, ki je med tekom izgubil čevelj in se je vrnil ponj. Med preskakovanjem ograje si bo eden od prijateljev zapel hlače obnjo in jih raztrgal vse do zadnjice, ~~po celi nogi mu bo tekla kri,~~ tako da bo tudi on zaostal za njimi. Mohamed al Hatib se ne bo mogel več obirati, ker ga bodo sicer prijeli, pritekkel bo do belega minibusa, katerega voznik je iz Rahta in ga čaka z odprtimi vrati. Takoj ko bo Mohamed al Hatib vstopil, bo voznik kar najhitreje speljal. Ampak to stane, Mohamed al Hatib ima dovolj samo za prvo tretjino poti, potem pa bo štopal, vozilo za vozilom, in bo do morja prispel 1. septembra 2016 okoli petih popoldne, potem pa bo imel celo uro, preden si bo moral poiskati podobne brezplačne prevoze nazaj v Hebron. Ampak tista ura morja šteje. Nanjo je mogoče gledati tudi kot na šestdeset minut ali tri tisoč šeststo sekund, in to je neskončno časa. Kdo je lahko prej štel do tri tisoč šeststo, razen morskih valov?

Ko bo Mohamed al Hatib končno stal pred morjem, bo lahko na ves glas zakričal: »To morje mi pripada!«

In v danih okoliščinah si lahko predstavljamo dva načina, na katera bo morje odgovorilo.

Prva možnost je, da se bo morje, ko bo zaslišalo krike Mohameda al Hatiba (v arabščini, seveda) in v njegovi roki opazilo nekaj nožu podobnega, prestrašilo. Morda bo mislilo, da ga hoče Mohamed al Hatib zabosti. Ob novicah o mladeničih iz Hebrona, osumljenih načrtovanja napadov z noži, morje pač ne more ostati mirno. Morje bo poklicalo policijo in jo obvestilo o kričanju in teku. A do prihoda policije čas teče, Mohamed al Hatib pa tudi, zato se bo morje vrglo nanj in ga onespodobilo. Premetavalo ga bo po pesku in ga vleklo v globino, dokler ne bo nevarnost minila. V tem procesu bo Mohamed al Hatib žal umrl.

Druga možnost pa je, da bo morje, ko bo zaslišalo krike Mohameda al Hatiba (v arabščini, seveda), odprlo srce. Konec koncev je to morje v Jafi in že dolgo ni slišalo arabščine. Morda bo v dvignjenih rokah Mohameda al Hatiba, ki teče proti njemu, videlo nekaj podobnega objemu, v katerega ga bo ovil. Kakor oči in ušesa ljubimca tudi morje ne spregleda, kaj misli ljubljene, ali ga narobe razume. Kakor v ljubezni – ko nekdo izjavi, da je drugi njegov, mora drugi izreči isto.

Morje sliši krike Mohameda al Hatiba: »To morje pripada meni,« in mu odgovori: »In ti meni.« In morje Mohamedu al Hatibu ne bo dovolilo, da ga še kdaj zapusti.

Adania Šibli, januar 2017

ASMA AZAIZEH

prevod Mohsen Alhady
in Margit P. Alhady

ŽALOST
BREŽ RAZLOGA

Bila sem najspretnější izdelovalec cevi, kar sem jih videla v življenju. Z moškimi sem zakrpala več cevi kot spregovorila besed, odkar sem se rodila. Prekosila sem inženirje največjih jezov na svetu, ko sem zadržala prepad, ki sta ga ustvarila moj strah zase in bojazen pred samo seboj, ko sem si očitala tako kot mačeha pastorki in bila previdna do lastne nepremišljenosti, ko sem se kot zvodnica zbrcala na nočne pločnike. Pri najokrutnejšem poslavljanju, pri vsem nemogočem sem hrepeneče usmerjala tokove svojega srca bolje, kot usmerjajo ostrostrelci cevi svojih pušk.

O, ta izlivajoča se žalost!

Mar se pesniki predajajo žalosti samo zato, ker tako zahteva poezija? Le zakaj se njihove pesmi zdijo bolj žalostne, kakor so oni sami?

O, ta žalost, ki bije na ušesni bobnič —————
tak, tak, tak, tak, tak.

Brez okusa je in vonja.

Zdrsljiva je kot kačja koža
in srhljiva kakor ona sama.

Žalost, za katero se zdi, kot bi bila tu in kot da je tu ne bi bilo,

ona je ta, ki zabriše razliko med jokom in smehom
in spremeni ceste v vene za odpadno kri,
ona je ta, ki preobrazi sobno pohištvo v trupla in
mene v klavca.

Cela mesta sem uzrla skozi belino svojega srca,
ki postaja zdaj krpa obarvana,
in se cedi

tak, tak, tak, tak.

Rušijo se mostovi, ki so jih do brega posledic gradili
vzroki.

Nič me ne žalosti,

toda žalostna sem kot nagnjena luna,

tako

kot gos na zaledenem jezeru

ali izvir, ki so ga beduini na silo speljali do puščave,

ne, ne,

kot oblegano mesto, otroško pokopališče ali ...

Tak, tak, tak, tak, tak.

Zaupanje izgubiš v njo, ki jo poznaš od rojstva in vse
svoje življenje.

Greh je vaza plastičnih rož.

Razočaranje je pasja lakota.

Izguba je heroinska injekcija.

Obžalovanje je pranje denarja.

Strah je pošast, ki so si jo izmislile babice.

Sledila sem ji, kot bi bila izgnana iz materine
maternice,

iskala sem njeno bradavico z zaprtimi očmi,

iskala kapljico njenega mleka, še preden sem izkusila
njen okus.

Nisem verjela, da plazenje kače ni povezano z njenimi
čuti,

da obstaja nad njo, pod njo ali zunaj nje,

pa vendar počnem tako kakor ona

in ji sledim,

poskušam jo videti nad svojim vidom,

jo zavohati pod svojim vohom,

jo zatipati zunaj svojega tipa.
Oblikujem njo,
ki nima oblike.

Le pogledjte jo, zmanjšuje se,
toda zlobno se izmuzne kot miš.
Vsakič, ko sem jo prijela,
je pred mojim obličjem dvignila prah kot pesek s
sipine.

Tak, tak, tak.

Skoraj bi jo že spoznala.

Žalostna sem, ker ...
na konici jezika imam razlog za to,
ne, ne,
na konici mojega jezika stoji žalost,
vzravnana kot oficir, _____
ki razporeja svoje vojake po srcu.
Tam na robu stoji in razpošilja svoje orožje kot
osvajalska država.
Prosim za kratko prekinitev ognja na konicah prstov,
da si otipam boleče mesto
v grlu, da bi lahko izrekla aaaah in podaljšala črko a,
tako kot podaljša noč svojo črnino,
da bi iz mojega očesa lahko brezmejno privreli izviri
solz.

Vračam se nekaj milj nazaj.

Preverjala sem, če so niti žalosti tiste, ki so se izmotale
iz dedkovega sedla, ko je padel na travnik,
če je to stvar ognja, ki sem ga zanetila na vrhovih gora
in ni privabil nikogar,

ali
stvar starodavnega zaljubljenca, ki sem mu s
cementom zadelala oči,
ali pa morda stvar kobilic, ki sem jih ujela za nožice,
da bi jim v življenju odvzela prvi skok.

Nato stečem milje naprej.

Morda je žalost ta, ki čaka name na pragu šestdesetih,
ko sem bila odrezana od maminega popka, ki se je
posušil na njeni postelji.
Hiša iz otroških časov je postala gobava,
ko je eden od mojih otrok izgubil kri v vojni
in so moji prijatelji padli v objem preteklosti,
drug za drugim,
in je mesto, ki sem ga videla skozi srce, počrnelo.

Kakor je počrnelo tudi moje srce.

Oddaljujem se
in razpadam kos za kosom,
kos
za kosom,
tak ... tak ... tak ...
tak ... tak ...
t ...
t ...

NISEM VERJELA,
DA SE BOM NEKEGA
DNE NAUCILA
UMRETI

Nisem verjela, da se bom nekega dne naučila umreti.
Nisem bila tam, kjer je brezplačno kosila smrt.
Ampak tam, kjer je dedek plačal materi ceno za potne
srage delavcev bombaža, iz katerega je bila stkana
njegova osmanska uniforma,
ceno bosih milj do žensk iz Bosne,
ceno njihovih solz, ki so jih potočile na prsih svojih
mož pred začetkom vojne,
ceno Gospodovih praporov,
ceno carjevega srda in njegove dolgotrajne bolezni.

Po moji šolski srajci je stekla balkanska kri.
Učitelji so našli v moji torbi prisege maščevanja, zato
so ponaredili poglavja zgodovine.

Nisem bila tam, kjer je bila po naključju na poti smrt.
Ampak tam, kjer je dedek plačal očetu ceno za podpis
na dnu strani, ceno za predajo svoje vasi pod hribom,
od katere je okupator dvignil roko in je revolucionar
umaknil svojo roko z boka. Dedovo črnilo s potezo
peresa uspava pobočje. Z zavihkom papirja ovije hrib
okoli zgodovine in ob rokovanju izvleče roko travnika
iz cevi tanka.

Mandljevci so odmrli v sobah srčnih operacij in
svatbeni konji so si zadelali oči s kano in se ubili.
Nihče ni očistil moje žile, toda hrbtenjača v hrbtu gore
se je pretrgala in enako tudi možnost, da bi skupaj
splezala nanjo, uzrla na jezeru Kristusove korake in jih
posnemala.

Nisem čudež,
nisem hodila po vodi in nisem prebolela ljubezni do
tebe,
to je samo voda mojega srca, ki sem se ga ob spominu
nate

naučila spreminjati v asfalt.
Naučila sem se rešiti pred vulkansko lavo, ki je pritekla
z gora tvojega strahu.
Vendar pa se nisem naučila umreti,
nisem bila tam, kjer je bila smrt ena lekcija za vselej,
kjer je bila raketa, ki jo je prevaral spomin, da je
zatavala,
naboj, ki si zavestno ni prenehal želeti postati pero,
pokol, ki je šel mimo po glavni cesti in delil pozdrave,
medtem ko sem hodila po stranski ulici,
nabirala hijacinte in gledala risani film o vojni.

Nisem verjela, da se bom nekega dne naučila umreti.
Razen tedaj, ko je vojna v Bejrutu potopila mamino
molitev tahlil¹ v vodnjak.
Vonj po napadih prihaja iz kuhinjske pečice
in borčev glas stopa v kaseto skupaj s pesmijo Um
Kalsum,²
lobanje, ~~ki so tlakovale pot do mesta,~~ izstopajo zdaj s
plakata, ki visi ob postelji, uspavajo me in bobnijo nad
mojo krhko glavo kot latmija,³ zato preneham jokati ali
pa prenehajo z jokom lastniki lobanj.

Moje srce raste v vodnjaku kot drevo granatnega
jabolka. Ko se odlomi ena veja, splezam na drugo na
poti do tebe. Vsa se razlomim in postanem gnezdo.
Ptica zre v vodo, v nasmejani obraz Bošnjakinje,
gledam ga in vidim tvoj obraz.

Sem deklica iz epruvete, ki je bila križana v

1 Tahlil je izraz in molitev: Ni boga razen Alaha!

2 Um Kalsum (1898–1975) je med Arabci zelo priljubljena
pevka iz Egipta.

3 Latmija je dolga pesnitev, žalostinka, posebej priljubljena pri šiitih.

medicinskem laboratoriju,
v očetovih semenih sem vonjala duh po mrtvih konjih
in se umaknila.

Rodila sem se v sedmem mesecu nosečnosti,
potem ko so me Bošnjakinje potolkle v maternici
in sem se umaknila.

Nisem verjela, da se bom nekega dne naučila umreti,
razen tedaj, ko sem izvršila hebronski pokol nad torto
svojega devetega rojstnega dne. Prižgala sem sveče
na preprogah Abrahamove hiše, kjer so se same od
sebe stopile in nihče ob njih ni pel. Te praznične pesmi
so padle v vodnjak in darila so zmetala prisege o
maščevanju v mojo torbo.

Če bi prisege imele roke, bi mi izkopale grob,
če bi mandljevcu imeli hrbtenjačo, bi ga pohodili,
če bi gore imele pesmi, bi ga pohvalile,
če bi solze Bosank imele kljune in kremplje, bi
izključvale njegove kamne.

Šla sem ven
in se naučila prve lekcije:
zdrobljena lobanja na plakatu je moja
in kri na moji srajci je
moja.

PREMAGALA
SEM VOJNO IN
NASCEPERILA
SVOJE PERJE

Premagala sem vojno in naščeperila svoje perje.

Ljudje zunaj streljajo kletvice, hujše od njenega ognja,
jaz pa gledam žeblice na zidu, ki kletvic ne slišijo,
in razmišljam o biološki možnosti med nama.
Moje okno si je zadelalo veke z betonom
in si nadelo večerno obleko, ki ga je prekrila kot
vernico.

Vojna me je zastrla in postala sem njeno dno.
Dno vojne pa je padlo in zastrlo sonce.
Vojni sem prekrila obraz, zato se je spremenil v strop.

Tisti dan, ko je naboj predrl glavo Basila al Aradža,⁴
se je slučajno dvignila ostrina mojega usodnega vpra-
šanja o občinstvu poezije.

Moj strop,
žeblici,
obraz vojne,
večerne obleke.

Proslavitev smrti.

Medtem ko se telesa upepeljujejo kot tanek papir,
sem v tvoji roki otipala svoje hladno srce,
z njim hranim vrane na obzidju.

Obzidje mojega vrta zakrije vojno,
vojna poskoči in razbije okno.
Zdaj

⁴ Basil al Aradž je palestinski pisatelj, znan po teoretiziranju o
revoluciji in upor. Leta 2016 so ga med uporom ubili Izraelci.
Imenovali so ga Kulturnik, ki se spopada.

okušam grenkobo na jeziku,
jaz, za katero nič ni bilo grenko.
Šopirim se kot vodja, ki pripravlja proslavo,
in strmim v strop.

Sem dno, nastalo po stvareh, ker je dno stvari večje od
njih in je njihov stvarnik. Vzklilo je po strahu, žalosti in
strašni nesreči, morda pa je postalo tudi huda nesreča
sama.

Strašna nesreča je prav ta slovesnost, na kateri sem
plesala
in strmela vanjo,
kot bi bila moje zadnje pero.

KOT KAMEN
NA DNU

Prav imaš,

le kaj pomagajo ti tokovi, ki nas vlečejo brez cilja
kot ljubezen?

Bolj prizanesljivo do nas bi bilo, da bi popadali vanje,
potem ko smo že padli v pokolu
in so na nas pozabili kakor kamen na dnu,

ali pa, da prikličemo staro ljubezen, ki se je posušila na
bregu,
da nas potegne ven iz tega.

Ljubezen je slepa tako kot pokoli,
s to razliko, da nam pokoli
vsaj
ne podaljšujejo poti.

Življenje me je odplavilo, kakor me je že mati iz svoje
nožnice, vlekli so me kot roso iz kaktusa. Morda pa
postanem trnje, pravo trnje, z njegovo podobo, krvjo
in strupom. To trnje je bolno in sprazeno, tako kot
moje srce, ki se je dodobra prepražilo na žaru moje
zmedenosti do tebe. Ali si uredil svojo zadevo ali se ta
še oddaljuje tako kot reka?

Odplavili so me semaforji. Ustavim se pred bolečino,
ki me udari od zadaj, in moj oče brez uvoda v postelji
umre. Zavijem proti veselju, vendar mi zmanjka goriva,
padem na skale, kjer so se ubili moji krotki mali
tigri. Prednost dajem: ljubezni, težki, temni, spočiti
zagretosti, veri vate kar tako, brez razloga, ljubezni do
Boga, ki Ga ne poznamo in nas tudi On ne pozna. Prav
dam rožnatim sanjam v risankah, zato me po hudi

prometni nesreči udari demenca.

Kje so moji tigri? Kdo jih je spremenil v krvoločne zveri? Kdo jim je dal take čekane, kakršni so tvoji? Kdo jih je naredil tako strašne, kakor je bil tvoj obraz, ko si odhajal?

Toda ti si se oddaljil kot reka, kot tista reka, prav tista reka, v kateri sem postala kamen. Še vedno si prizadevam zadovoljiti svoje stopalo s tekom, da bi te videla prihajati. Prihajal si, prišel, nato pa si me prehitel in se oddaljil. Spet tečem in ti prihajaš, me prehitiš in se od mene oddaljiš, tako ti kot moji tigri in mamino mleko.

Pišem, ker me ni dojila z mlekom svojih prsi, —
temveč s krvjo, ki je pritekla iz njih.
Tako je moja poezija enako bolna kot te prsi,
šele takrat sem dojela, da je nekaj narobe,
vendar pa nisem razumela, da je nekaj narobe v pesmi.
Zrasla sem, pesmi pa so prihajale in odhajale kot
tekoča voda
in postale pitne.
Pijemo kri Alepa, ki je ves pečen, in bosansko vodo,
ki zaudarja kot začetek menstruacije in je ostra kot
gniloba, ter vodo iz Adena, ki je težka kakor gibanje
po živem pesku. Raj, reke vina, Aden, mar ni podoben
barvi vina?

Napili smo se,
napili,
preden smo umrli in odšli v raj.

POT DO
VESELJA

Pot do pekla je prebodena s trnjem
in pot do veselja je podobna bližnjici, s katero
prevaraš pot, zato te vrtnice zbadajo v stopala,
pot do veselja gre zagotovo skozi pekel.

Očetje so pogledali v vodo in niso uzrli svojih obrazov,
temveč so videli Gospodovo skušnjava pasti v
vodnjak.

Na vrhovih gora so se topili divani, okrašeni z zlatom,
in bližnje mlečne reke so hlapele kot plin v kuhinji.
Nekdo je skuhal naša srca in jih dal jesti volkovom.
Ptice, ki letijo v višini legend, so skljuvale les prestolov,
ki so ga razjedli črvi.

Predstavljam si okus vode, pomešane z božjo
skušnjava,

in pred menoj se pojavijo trenutki, v katerih sem te
poskušala prepričati o koristi ljubezni.

Kovčki, v katere sem ~~zbrala svoje izgube in jih odvrгла~~
v prtljažnik avta, so poskočili kot čaravnice, ki stojijo
na križiščih poti in s paličicami spreminjajo mesto v
spalnico.

Predstavljam si barvo vode, pomešane z Gospodovo
skušnjava.

Zelena je kot travniki, ki jih je oče zasadil z mandlji,
zapljenjenimi kot otroštvo Edith Piaf.

Rdeča je kot njen glas v pesmi, ki uči, da mazohizem v
resnici živi.

In da je pekel tudi resničen.

In da je urejena pot do veselja.

Te poti ne morejo razkosati ne poslanci z belimi krili
ne sodniki s tehtnicami namer,

vedno dobrih namer,

celo volkovi niso hoteli požreti naših src,

samo lakota je bila,

in jaz sem bila lačna veselja.

PREVELIK
ODMEREK

Drakula teče po vlaku.

V trenutku mi bo razparal prsni koš,
našel bo srce drevesa
in obžaloval.

Mesto je napolnilo moje deblo s prikaznimi.
Besede, zaspale na jezikih v Auschwitzu, zrastejo iz
mene visoko,
in ta reč, ki je ušla iz preteklosti, stopi v moje uho kot
tehno pesem,
dečki s tatuji o pomenu življenja vlečejo preteklost za
sabo na plesišče
in v veno ji vbrizgajo mamila.

Oglušela sem, ko so vojni bobni udarili na bobnič
mojega ušesa,
in pesmi so kot bežeči konji zdrvele skozi moje drobovje.

Bila sem konjenik, ki je padel z ljubezni in se polomil.
Moje stopalo laja,
ob njegovem glasu se zbudim v posteljah Vadija Saliba,⁵
in spustim se po klancu do trga Hanatir⁶
po eni nogi.
Vozni red avtobusov, ki še niso odpeljali v Damask,
z dleti drobi mojo ročno uro.
Odkar sem v sanjah videla vzhodna vrata, ne da bi jih
poznala,
odkar so mi mlini ljubezni zmleli nežnost in
odkar se je Hajfa po turško usedla na prag sanj,
so se me usmili drvarji.

⁵ Vadi Salib ali Križna dolina se imenuje mestna četrt v Hajfi, v njej je izbruhnil upor leta 1959.

⁶ Trg Hanatir je arabsko ime za Pariški trg v Hajfi.

Osvajalci so šli mimo mene, ne da bi bili pozorni na
giljotino, ki je odpadla z mojih vej.
Moje korenine vbrizgavajo mesto, tako kot vojna, ki
vbrizgava domišljijo pokopališč.

Kot bi se človek srečal s smrtjo in jo prepričal, da
njegov čas še ni prišel,
kot bi se zmenil z bivšo ljubeznijo in ne bi nameraval
priti.

Podim se med kostmi svojih prednikov, da dohitim
privid in ga ujamem za konec halje.
Predstavljam si mesto, kako vpihava kisik v usta
preteklosti,
in komaj se me uspe rešiti, že ga vidim, kako privablja
njene dihe v klet.

Po vlaku tečem v nasprotno smer, da bi izgubila čas in
povrnila začetke, ~~_____~~
da bi pridobila nazaj dedovo rezgetanje, toda drevesa
ne slišijo.
Poskušam se spomniti njegovega obraza, ko je zapustil
Ladžun,⁷ in otipam granit.
Začetki blebetajo, izmetavajo nas na pločnike, ki
vzplamtijo in zardijo kot žižola.
Moje srce je porumenelo od ljubezni, kakor strani
Stare zaveze,
in umira tako kot Geneza.

Povolčila sem se v vojni
enkrat,
v ljubezni pa več desetkrat,

⁷ Ladžun je bila nekdanja palestinska vas, 16 kilometrov
severozahodno od Dženina, porušena je bila leta 1948.

moški so mi podarjali srebrne prstane in me z njimi
umorili,
tako kot je Drakula ubil čas na vlaku.

Moje žalostinke postanejo haiku,
brez potrpljenja, kakor vihar se
razsujejo ob prvi besedi ter odidejo po eni nogi.

Od tistega dne se vsakič stoje ujamem v ljubezen,
kakor mačka.
Oborožim se z zlobo kot poletni komarji,
pod mizo se namuznem vsakič, ko zanetim malo vojne,
to je nasmeh borca, ki ga je pozabil na mojem obrazu,
ko je zmagal v svetovni vojni.

Mesto v Tolstojevi domišljiji drvi
in skoraj bi se ubilo,
če ne bi vbrizgali preteklosti prevelikega odmerka,
če ji ne bi ~~izbili iz spomina materinega mleka,~~
če ji v čolnih prebežnikov ne bi zlomili kolen ob prvih
korakih
in odrezali njenim besedam jezika, ki se je tresel v
šotorih.

Mesto spi pod vlakom
in jaz spim pod časom.
Preteklost spi pod kožo mesta in pade na obraz.
Mi
se iz štora ne damo dvakrat zabosti.

Beduini z obale zabijejo kole v kamelje hrbte.
Kamele hodijo po gladini vode
in koli se bodo kot stol Šerka Bekesa⁸ vrnili k svojemu

⁸ Šerko Bekes (1940–2013) je kurdski pesnik iz Iraka.

izvoru
in se spremenili v drevesa.

Njihove prikazni se bodo utopile, če pomislijo, da bi izstopili iz debla.

Tako dajem preteklosti prevelik odmerek.

Toda tega ne morem storiti zaradi svoje zgodbe, ki je pomešala kje in kdaj v kjaj,⁹ ki predstavlja globoko razpoko v tvoji prestavi o prostoru – času. Ponavljam ti to besedo v uho znova in znova in znova. Prav nalašč jo ponavljam spet in spet. Tako se čas izlije na asfalt. Zasajena bom ob njegovih robovih in prikazni Auschwitza bodo prišle iz mojega debla in poiskale svoje potomce. Prostor v moji ročni uri se razteza in Ladžun bo pokazal na noč, v kateri te bom prvič srečala in stopila v ljubezen ~~z enim stopalom.~~

Hajfa, ki je postala velik šotor,
Hajfa, ki se v mislih sesede,
Drakula, ki je padel z vlaka in mu ni bilo žal.
Ljubezen, ki je našla svoje odsotno stopalo in me udarila z njim.
Preteklost, ki bo zdaj umrla zaradi prevelikega odmerka.
Mesto, ki stoji ob njenem truplu in se smeji.
Preteklost, ki
ji bodo takoj naredili obdukcijo prsnega koša
in našli v njem srce drevesa.

⁹ *Ar. wajnta* je skovanka iz besede ajna (kje) in mata (kdaj), slovenski ustreznik zanjo bi bil »kjaj«.

VSE TO ZARADI
KOSA MESA

Vprašal si me, zakaj so moji biki kar naprej razburjeni.
In svetoval si mi, naj jih ukrotim ter preneham zmerjati
voznike po cestah. Svetoval si mi, naj uredim svoje
psihično zdravje, ki bi ga pridobila, če bi nehala
čezmerno delati, glasno govoriti in izvajati odvečne
geste.

Dobro, dragi moji,
snetljiv klas sem, ki ga je zavrglo zaplenjeno polje.
Polje sem, ki ga bo zoral tank merkava.¹⁰
Strašilo sem, ki se ga bo ustrašil.
Ptič sem, ki bo lačen stal na njegovem topu.

Lakota sem, ki je napolnila črevesja Angležev z
Balfourovo deklaracijo,¹¹
in nasitnost, ki je naphala črevesja z našo žalostjo,
sem žalost, zaradi katere je zarjavela dedova puška,
njeni slepi naboji, ki so ga zadeli v srce,
in njen votli trebuh, ki ga je ubil, lačnega kot ptico.

Mandljevec sem, ki ga je omamilo zaplenjeno polje,
njegova pljuča, ki so štirideset let tavalala po puščavi,
njegovi plodovi, ki jih meljejo usta turista,
njegov vonj, ki je odšel po sledeh Boga.

Pobočje sem, ki so ga zagradili vojaški ukazi,
sem Kristusova hrabrost, ki je letela nad njim kot
svoboda
iz strahu pred žebliji, zabitimi na njenih krilih.

Dolgo se bom starala, ko se bom spreminjala v vse to.

¹⁰ Merkava je ime za najmočnejši sodobni tank izraelske izdelave.

¹¹ Balfourova deklaracija je pismo britanske vlade lordu Rotschildu leta 1917, v katerem izraža svojo podporo ustanovitvi domovine za Jude na ozemlju Palestine.

Dolgo se bom starala, da ostane klas zunaj
prispodobe,
nato pa me bo polje izvrglo v svojo notranjost
in njegove lačne ptice bodo pojedle moje srce.
Brez tega kosa mesa,
samo brez njega,
se bo umiril svet.

NE VERJEMITE MI, KO
VAM GOVORIM O VOJNI

Vojna mi jemlje čas in sram me je pisati o njej. Bičam svoje prispodobe in jih zatem prosim odpuščanja. Bolečina me vodi k opisovanju naboja, vendar si premislim in opišem raje čustveno klofuto. Razparam trebuh besed in prebudim vse žrtve harakirija, ki mi raztrgajo trebuh.

Ne verjemite mi, ko vam govorim o vojni, saj govorim o krvi, medtem ko pijem kavo, o grobovih, medtem ko nabiram hijacinte na Ibn Amerjevem travniku, o morilcih, medtem ko se krohotam s prijatelji, ter o zažganem gledališču v Alepu, medtem ko zdaj stojim pred vami v tem gledališču s klimo.

Ne verjemite mi, ko vam govorim o vojni, ker kadar v pesmi raketiram mestne ulice, se poleže asfalt in svetilke se nagnejo k njemu in preroki v miru gredo mimo.

Vsakič, ko si v pesmi predstavljam očetovo odrto kožo, jo otipam živo v objemu. In vsakič, ko zaslišim materin jok, me ta uspava s staro pesmijo, da zaspim kot angel.

Toda sanje so odprta listina, ki jo podpiše ženska iz Havrana,¹² njenih potez ne poznam. Vem samo to, da vsakič, ko nož zgreši solatni list, zavoham vonj po krvi plemena, ki ga je v najinih telesih zapustil dedek.

Sanje so odprta listina, ki jo podpišejo sinovi Kasijuna,¹³ ko so mi polspeči zašepetali to besedo. Nisem vedela, od kod ime te gore, dokler je nisem poiskala na Googlu.

¹² Havran je pokrajina na jugozahodu Sirije in severozahodu Jordanije.

¹³ Kasijun je skalnata gora, ki gleda na Damask.

Prva listina:

v močno nejasni množici se me dotika nesramna jasnost.

Sredi popolnega inženiringa za geografski hrup mi naboj v tišini predre spodnji del hrbta.

Nejasnost množice narašča in okna ušesa se od znotraj nepredušno zaprejo. Luknja je sveža kot izvir vode, kri je vroča kot mamin glas v pesmi in gladka kot očetova koža.

Druga listina:

oblegana sem v najsvetejšem kraju na svetu. Name se so usuli streli, tako kot so se božje besede na preroke

...

Ujela sem kamen, a se mi je izlil iz dlani. Prehitela sem vojake in čas je prehitel mene, tam, kjer je Kristus zadremal, še preden je zrasel in si nas optal na hrbet, sem se skrčila kot prestrašena mačka.

Tretja listina:

strah v Siriji.

Ne verjemite mi, ko vam govorim o vojni, kajti v življenju še nisem slišala drugih streliv razen tistih, ki jih je izstrelil moj oče iz oljčnih tropin v vratove jerebic na poljih Ibn Amerja.¹⁴ Nisem vonjala krvi iz ran, razen takrat, ko sem bila z mamom in sem prvič dobila mesečno perilo.

Nobenih sredstev nimam na banki vojn, toda neka ženska iz Havrana mi je zagotovila, da so moje listine veljavne.

¹⁴ Polja Ibn Amerja so arabsko ime za široka rodovitna polja v dolini Jezril med Hebronom in Nablusom.

AKTUALNE
NOVICE

Prijatelji, umrl je televizijski ekran.
In aktualne novice, ki ste jih pustili za seboj,
so bile tako udarne, da so stopile v mojo sobo, ne da
bi potrkale na vrata,
jaz pa že po svoji naravi ne maram takih gostov.

Od tedaj sem postala krvoses, iz njihovih ven posrkam
kri in pri kosilu jih zavijem kot mrtvaka v cigareto, še
preden oni za večerjo ne pojedjo mesa moje naivne
predstave o ljudeh.

Gladiatorji koloseja so bili le ideja za film,
kurjači nacističnih peči le vrstica v poglavju zgodovine,
ki ga bom vprašana,
žrtve harakirija pa samo fantazija v domišljiji
sodobnih japonskih pisateljev.

Med reklamami sem razklala napovedovalčevo
grlo, ~~še preden bi mu uspelo presecati moj smeh na~~
polovico. Pol smeha je podobnega joku, toda jaz sem
se odločila, da ne bom več jokala, potem ko mi je
ljubezen preklala srce in so novice preklele vero.

Udarne novice nimajo veroizpovedi.
Jaz pa sledim veri glasbe;
glas Diega el Cigale me spominja na sedmine, ki se jih
nisem udeležila,
perzijska glasba, brez metafore, me uči poklicnega
objokovanja,
in Fejruz zavije neznana trupla v mrtvaške prte, ko
poje *Odšli so tako kot sanje, odšli*.
Jaz pa sem potem, ko so ničle v številkah ubitih z
dleti razbile ključavnice moje domišljije, odšla skupaj
z njimi. V temi svojega preklanega srca razvijam na
milijone slik, v njem se spreletavajo metulji bokov, ko

se zaljubijo,
slana voda srca se izliva, ko pogrešajo svoje matere,
in srce postane zažgana čebula, ko pogrešajo njihove
pogrnjene mize.

Tako sem ustvarila dovolj novic za smrt. Moje sanje
so se spremenile v tiskovno agencijo in moja razkošna
jutra so postala stekli novinarji, ki izpod vrat zavonjajo
vojn po ranah in skozi kožne pore zaslišijo tihi stok.
Novice postanejo ena sama vest;
ubijanje, trpinčenje in utapljanje, vsi so otroci genov
enega samega moškega.

Izgnani prijatelji,
nihče me ni naučil izdelovati novic o življenju.
Vaše novice prihajajo počasi in potrkajo na vrata kot
lahkoten gost,
in medtem ko si bom predstavljala, da je vaše
trkanje podobno kljuvanju prepelic na okno, bom
ostala v postelji in poslušala Cigalo in Fejruz hkrati,
predstavljala si ju bom na istem odru in v istem
mrtvaškem prtu.

Lažni spomini, ki sem si jih izmislila o vašem prejšnjem
življenju, so podobni lažem iskrenih pesmi. Približujem
se jim kot igralec, ki umre v igri in mu publika sledi do
pokopališča, ali kot star scenarist, ki zaspi v postelji
svojih junakov in jim nato pripravi zajtrk, ali kot
svetovi pesmi, katerih krila raketirajo, ali kot glasovi,
ki so zapeli in nato utihnili, kot vaše povolčene pesmi.
Vaše pesmi razbijejo vrata kot udarne novice.

Izgovorjava imen evropskih prestolnic vas skriva v
svojih kletah, kjer je vroče poletje za vami, in tudi
materini amuleti proti zlobnim očem ljudi in proti

v dihom duhov so za vami, pred vami pa je publika v koloseju, ki vas kliče k sebi.

Zatekam se k vašim pesmim pred vsem, kar je na zemlji, pred zlohotnostmi, ki trkajo ponoči in čez dan. Amuleti so pod raketiranjem in trkajoči odpirajo kleti in vlečejo vaše spomine na sredo arene.

Izgnani prijatelji,
pošljite nam udarne novice, ko se igra začne.

HODA BARAKAT

prevod Mohsen Alhady
in Margit P. Alhady

ORAČ VODE
(ODLOMEK)

To je iluzija ... Kar vidiš, je iluzija, je rekel oče mami, ko je dvignila dlan nad oči, da je zakrila sonce, in se zazrla v daljavo.

S te razdalje ne moreš videti, kar praviš, da vidiš, saj je morje kakor puščava s svojo fatamorgano in mi smo še daleč od kopnega.

Povedala sem tvojemu očetu, da je to Bejrut in da je ladja, ki nas je nosila od Aleksandrije do Grčije in se držala obale, da bi se izognila valovom sredi morja, zdaj na ravni Rasa Bejruta,¹ ki ga v resnici vidim. Od daleč je bila videti ta lepa zemlja kakor vizija ... Minile so me posebne želje po nosečniški hrani, izginila je morska bolezen zaradi plovbe po hudih valovih in prvič po nekaj mesecih se mi je povrnila želja po petju. Ko sem se naslanjala na železno ograjo palube, sem pokazala s svojo belo mlado roko očetu in mu rekla: Tukaj želim izstopiti, nočem v Grčijo ... In tako je tudi bilo.

Toda v svojih petdesetih letih nisem niti enkrat verjel tej mamini pripovedi. Oče pa je bil vedno tih, samo gledal jo je in se nasmihal. Iz ljubezni do nje se je bal podvomiti o tem, kar je govorila ... Kot bi bila lepa roža, ki se zdrobi, če jo kaj razjezi ...

Toda njene ponavljajoče se pripovedi, ki se vsakič malo razlikujejo, mi dopuščajo, da si za tem, kar pripoveduje mama, lahko predstavljam resnico.

Ko je igrala vlogo nosečnice na ladji, ki jo je nosila skupaj z očetom in očetovim grškim poslovnim partnerjem v Solun, je nikoli nisem vprašal, kako to, da je bila takrat tako močna sončna svetloba, ko pa je strašen vihar prisilil ladjo, da je morala pluti ob obali ...

Razlagal sem si, da je vihar morda udaril le na odprtem morju, na obrobju pa je sijalo sonce. Nisem je

¹ Ras Bejrut je bogata četrt v Bejrutu, kjer živijo ljudje različnih veroizpovedi in prepričanj.

vprašal, ali je bilo kopno, ki se ga je razveselila, ko ga je zagledala, Ciper ali Kreta, in ne morda ozemlje njenih prednikov ... Tudi je nisem vprašal, kako je lahko vodila ladjo s svojo voljo in milino do pristanišča Bejrut, kjer se je izkrcala skupaj z očetom, medtem ko je njegov grški partner nadaljeval pot v Grčijo. Sam pri sebi pa sem si razlagal, da so se verjetno vsi skupaj izkrcali v Solunu, potem pa je oče zaradi njenega vztrajanja prekinil partnerstvo, vzel svoj delež in odplul z mamo v Bejrut, kjer sem se rodil in v času vojne tri leta rasel v četrti Abu Džamil. Tam je očetova trgovina s tekstilom uspevala vse do njegove smrti, ko mi je predal svojo veliko in znano trgovino na tržnici Al Tavila, kjer živim še danes.

Moje življenje z mamo je bilo vedno naporno, in to ne samo po očetovi smrti. Velikokrat sem jo razočaral, ker sem se rodil kot deček, saj je upala, da bo dobila deklico, ki jo bo nasledila v lepoti in bo pričala o njej. Mama me je do polnoletnosti učila opernega petja, nanj se je pripravljala ~~vse svoje življenje, in o tej preteklosti mi je veliko pripovedovala~~. Mislim, da ni bila razočarana, ko v Bejrutu ni našla take operne hiše, kot si jo je predstavljala, ko je bila še v Kairu. Vsakič, ko je šla k armenskemu učitelju petja, ki je imel šolo v bližini Lazarije, se je vračala vsa radostna. In vsakič nama je zatrjevala, da ji je profesor Kevork namenil glavno vlogo in bo predstava kmalu ... Oče ji ni nasprotoval v ničemer ... Celo solil je skrivoma v svoj krožnik, ko je rekla, da je hrana okusna in ji nič ne manjka, kljub temu da ni nikoli stopila v kuhinjo, da bi hrano sama pripravila ... In oče je dodal sol v svoj krožnik, ko jo je dodala ona in ga obtožujoče pogledala ... Oče mi je skrivoma govoril o njej in v očeh mu je zaigrala nagajivost, ko je rekel, da so nekatere ženske iz svile. Tvoja mama je iz svile in to boš razumel, ko odrasteš.

Tako ji tudi ni nasprotoval, ko se je odločila za stalno se naseliti v Bejrutu, kljub vsemu, kar je slišal od

svojega bejrutskega očeta, ki mu je veliko pripovedoval in bral o tem mestu ... Svoje pogovore je končal z nasvetom sinu, naj nikar ne nasede temu mestu in naj ga nikar nima za svoje zadnje bivališče, ker je bilo nekoč ozemlje njegovih prednikov. Oče se mami nikoli ni uprl, celo ko me je proti moji volji oblačila v dekliška oblačila in me doma učila opernega petja ter me vodila v šolo k učitelju Kevorku, ki je imel kakor Douglas tenke brke. Tam me je pustila v temnem kotu, postavila se je poleg klavirja, za katerim je sedel profesor Kevork, in mi govorila, naj le dobro prisluhnem in odprem svoja ušesa ... Preden pa me je premagal spanec od nenehnega ponavljanja stavkov v visokih tonih, sem si v mislih narisal mamin zgornji del, potopljen v temo, in njene lepe razprte ustnice, kajti luč svetilke je osvetljevala le njeno spodnjo polovico in brke profesorja Kevorka, zatopljenega v svoje igranje.

Bila je razočarana, ker kot otrok nisem dobro pel, in to tem bolj, ko se je moj glas začel nižati in spreminjati, dokler nisem izgubil soprana, ko še nisem dopolnil dvanajst let ... Hkrati je bila prepričana, da tudi pri študiju ne bom uspešen in da svojega očeta, trgovca s tekstilom, nikoli ne bom prekosil ... In temu svojemu razočaranju se je potem predajala, ko me je oče začel jemati s seboj v trgovino, kjer sem preživel vse dni počitnic. Iz obupa se je obračala stran, ko ji je obljubljal, da bo poskrbel, da ob dnevih, kot sta bila sreda in petek, ko smo imeli šolo le v dopoldanskem času, dokončam svoje lekcije in naloge v njegovi trgovini. Po kosilu me je vzel s seboj, pod pazduho je nosil mojo usnjeno torbo, s kretnjo je pokazal mami, naj se vrne k svojim pevskim vajam in da je nihče ne bo motil, ker me ne bo doma. Če sva zamudila, ker sva se zadržala v trgovini, mi je oče, še preden je rekel svojemu glavnemu pomočniku, naj zaklene, in še preden se je poslovil od svojih prijateljev, skrivoma dejal: Kakšna sramota! Tvoja mama je lačna doma, midva

pa nisva opazila, koliko je ura ... Tedaj sem vedel, da bom spet zakopan pod težkim šopkom rož, ki me bo s svojimi trni zbadal v roke, ali pa mi bo z velikimi listi zastiral pogled, da ne bom več videl mestnih luči, ko se bova vračala. Oče se je ustavil še na tržnici Al Ifrandž, da bi kupil lepo sadje, ali pa se je ustavil v Bab Idrisu pri prijatelju Al Rifaiju, prodajalcu pečenih oreščkov, nato pa sva zavila navzdol po ulici Ahmeda al Dauka do naše ulice. Če na stopnicah nisva zaslišala glasu maminega gramofona, se je oče pripravil na dolgo opravičevanje ali pa je s stopnišča potrkal na stekleni del vhodnih vrat naše klepetave sosede Sare in jo zaprosil, naj pride in preživi večer z nami, če je sama doma ... Sara je razumela namig, pokimala je in sodelovala z njim v zaroti ... Njeno hudomušno klepetanje je prisililo mamo, da je pozabila na jezo in tako je noč mirno minila. Vse to pa ni nič pomagalo, če so oče in njegovi prijatelji v pogovoru prešli na politiko ali se predali svetu tekstila ... Tedaj sva morala zaviti še levo, in ko sva zapustila ulico Suk al Tavila, sva odšla po Figanovi ulici ter se ustavila pri trgovini Al Dimaškije, kjer se je oče težko odločil, katero sadje izven sezone naj izbere za mamo, in zanj je potem plačal visoko ceno, tako kot tisti plašni možje, ki februarja naročijo za svoje noseče žene priboljške, kot je grozdje ali rdeča lubenica ...

Potem ko mi je umrl oče, je bilo težko zadovoljiti mojo mamo, ne samo zato, ker nisem dokončal študija tako, kakor si ga je zamislila v svojih sanjah, to je, da bi postal zdravnik, glasbenik ali kaj podobnega, temveč tudi zato, ker kot prodajalec tekstila nikoli ne bom takšen kot oče in ne bom premogel njegovih mnogih posebnosti in lastnosti ... In pri tem je v veliki meri imela prav. Ko sem začel delati v trgovini skupaj z njim, si brez njega nisem mogel predstavljati samega sebe. Na naju sem gledal kot na enega lastnika trgovine, toda moje

mame, ki me je v prihodnosti videla kot dediča, moje skromne lastnosti niso prepričale, da bi bil lahko pomočnik svojega očeta, ker ne bo živel zame do konca mojega življenja.

Trudil sem se že od malega, da bi dojel, kako oče razume mamo, in to je postalo še veliko težje po njegovi smrti, saj nisem imel več vzora, ona pa je izgubila svojo željo, da bi izrazila in pokazala, kaj hoče.

Kljub temu je pogosto ponavljala: Noče videti ... Noče videti ničesar drugega, razen tega, kar hoče ... In to je ponavljala, kot bi se pogovarjala s sestro, kot da bi bila ta še vedno z nama v hiši in ni že zdavnaj odšla. Mamin glas je bil vedno tih, enoličen in umirjen, bil je neuskladen z njenimi občutki, v jezi se nikoli ni povzdignil in šepet ga ni omeščal. Njen glas se ni oddaljil od polja njenega obraza in ni odplaval skozi okna, kakor so glasovi drugih mater, ki so dosegli moja ušesa ... Kdor ne gleda mami v obraz, je ne more slišati, ko govori, in če jo že sliši, ne more razumeti, kaj govori, če ji ne zre v obraz.

Gotovo ima prav ... Vidi le tisto, kar hoče ... Ko me je klicala, ko sem bil še mlajši otrok, sem jo slišal, a se nisem obrnil k njenemu obrazu, temveč sem strmел drugam in poslušal njen glas. Njena sestra ji je večkrat rekla: Značilno je za plašne, da ne gledajo v oči sogovornikov. Ne, to je navada slepih, ji je odgovarjala moja mama ...

Mamin glas je bil vedno tih, umirjen in enakomeren ... Potem ko je umrl oče, sem spremenil svojo navado. Začel sem ga oponašati in jo gledati, dolgo sem opazoval njen obraz, da bi razumel, kaj hoče in kaj želi, saj ni imela nikogar, razen mene, in je medtem že tudi ostarela. Prepričan sem bil, da je razlog za njeno nenehno skoparjenje z glasom ta, da pazi nanj, in da tega ne počne iz zlobne želje po zavračanju sogovornika, pa tudi ne zato, da bi komu otežila razumeti, kaj hoče. Mama je govorila do konca svojega življenja, da je med ženskimi glasovi njen

glas najlepši ... Pripravljala ga je za petje, sebe pa za prvo predstavo ... In ko je tako pretiravala pri teh pripravah in pripovedovala raznorazne zgodbe o tem, medtem ko se je ličila, me je zaskrbelo zanjo, razlagal sem si, da mama že trpi za starostno demenco, toda kaj hitro sem prisluhnil njenim pripovedim na drugačen način in se ves v dvomih spraševal: Vsekakor ... od kdaj pa je bila mama objektivna? ... Kdo pravi, da je v otroštvu govorila resnico ... In kdo lahko trdi, da njene različne pripovedi zdaj v starosti niso večinoma resnične in so se dejansko zgodile! Ponovno si je zarisala obraz s pudrom in ličili, saj je starost zabrisala njene poteze in tega ni prenesla ... Zvečer se vračam iz trgovine in jo najdem na kavču, kjer je že pred mojim prihodom začela svojo pripoved ... Umijem si roke in v mamino sobo prinesem pladenj z večerjo, ki jo je pripravila Šamsa, ter sedem pred njo ... Strmim v njene rdeče lase in njene tenke obrvi, narisane s črnim svinčnikom, ki so videti kot dva mostička ... in jo poslušam.

Pela sem za kraljev rojstni dan, ker me je kraljica Nazli dolgo prosila za to. Tam me je videl tvoj ded in bila sem mu zelo všeč ... Maščevala sem se tkaninam in tvojemu dedu, ki sem mu odpeljala njegovega sina v Bejrut. Tvoj ded je bil nor name in me je obenem sovražil, bal se je mene in mojega glasu, bal se je, da bom postala znana pevka, ker sem bila tako zelo lepa in sem imela tako čudovit glas ... Naredil je vse mogoče in nemogoče, da se ne bi več vrnila h kralju in pela pred njim, zato je rekel sinu, da če se vrnem v palačo, me bo kralj Faruk vzel v svoj harem in mu bom v sramoto, če se bo potem poročil z menoj ... Silil je v hitro poroko, potem ko ji je dolgo časa nasprotoval, in tedaj se je mami povrnil egipčanski naglas.

Silila sem tvojega očeta v Bejrut, da bi se maščevala njegovemu očetu, ker je to mesto tako sovražil, vendar

pa ga od tekstila nisem mogla odtrgati tako, kot sem sanjala, da ga bom ... Še preden smo odpotovali, je tvoj ded ponavljal, da je Grčija veličastna država, pri čemer je opozarjal tvojega očeta, naj se izogne nastanitvi v Bejrutu, tako je verjetno sklepal po moji želji ... Tvoj oče je govoril in samo hlinil znanstveno objektivnost, ko je rekel: Angleški profesor z univerze v Leedsu pravi, da potres ogroža Bejrut, saj to mesto leži na razpoki, ki drsi po pet milimetrov na leto, kar na področju geologije pomeni velike premike. Potresi so to mesto obrnili na glavo, je govoril, in so ga že dvakrat zbrisali z zemeljskega obličja, in tudi tretjič se bo zgodilo prav kmalu. Prihaja torej čas, da se mesto že tretjič obrne na glavo, je rekel, poleg tega, da mu grozijo še vojne in uničenje ...

To mesto ne more biti dom za nikogar, je govoril oče, tako kot je slišal govoriti deda, ko je bil jezen. Moj oče pa se je večinoma jezil le v zadnjih letih svojega življenja ... Bil je potrj zaradi dobe diolena. Doba diolena, kakor jo je sam poimenoval, nama je dopuščala veliko časa za pogovor, ko je prodaja padla do te mere, da sva lahko obdržala le enega pomočnika.

Pogledal me je z žalostjo v očeh ali z usmiljenjem, ko je rekel, da je njegov oče morda imel prav.

V zadnjih letih svojega življenja je ure dolgo ponavljal besede svojega očeta, kot bi ga želel priklicati v najin pogovor, kot bi v času stiske pripeljal deda k njegovemu vnuku, da bi se lahko spomnil na bogastvo preteklih dni ... Kot bi me oče hotel spodbujati k temu, da bi pozabil na vse okoli sebe in na bedo s tekstilom tako, da me obrne k bogastvu svojega odsotnega očeta ... K bogastvu vsega, kar ga je nekdam obkrožalo, k bogastvu njegovih zlatih besed, kot jih je poimenoval oče, ko ga je prevzelo hrepenenje.

Toda zdaj živim v sreči in blagostanju, ki si ju oče in mama v svojem življenju nista mogla niti zamisliti, kako

neki bi si lahko predstavljala, kaj se bo zgodilo z mojim življenjem in z življenjem tega mesta, ko pa na to noben človek ne bi niti pomislil. Zdaj živim tako, kakor sem si sam želel, in tega mojega življenja nič več ne more skaliti. Kot bi se vse naše želje, dedove, očetove, moje in morda tudi mamine, uresničile v mojem zdajšnjem življenju. Preteklost lahko pogreša le tisti, ki ga je sedanost pustila na cedilu, tako kot mojega očeta ... Toda včasih se kljub temu zalotim, da zdrsnem v njegovo hrepenenje po preteklosti, kajti dolgo sem ga imel bolj za brata dvojčka kot za očeta ... In v njem sem videl, tako kot je videla mama, lastnosti, ki jih zdaj ne najdem pri sebi, zlasti potem ko je umrl in sem izgubil upanje, da se bom od njega lahko naučil njegove dobrote. Zdajšnje življenje mi daje več časa in počitka, da lahko ponavljam lekcije, ki sem se jih naučil od njega in so zasidrane v moji glavi mnogo bolj kot lekcije, ki sem se jih naučil v šoli in od katerih ni ostalo kaj dosti.

Mama je imela rada obleke in ne tkanin, pogrinjaje mize in ne kuhanja, svoj operni glas in ne petja. Ona ni lagala, temveč si je življenje dobesedno ustvarjala.

Krojačica veljakov Rahma je prihajala v našo hišo s tkanino, ki jo je izbral oče za mamine obleke za posebne priložnosti. Iz velike usnjene torbe, ki je bila podobna zdravniški, je madam Rahma izvlekla modne revije, pristavila je svoj stol bližje maminemu, odmaknili sta skodelice kave in začeli dolg pogovor, iz katerega je madam Rahma, kljub svoji visoki olik, običajno odhajala jezna, pri čemer je uporabljala vse več francoskih besed, saj je mislila, da bodo te besede manj vplivale na mamo, ki ji noben model iz modnih revij ni bil všeč v celoti, temveč samo po delih, recimo ovratnik na tem ali rokav na onem

modelu ... Na koncu si je mama izmislila nekaj, česar madam Rahma ni marala narediti, razen po dolgih pogajanjih ... Tedaj sta znova sedli k papirju in svinčniku, meni pa sta prepustili listanje revij in ogledovanje dam, ki so bile vse po vrsti suhe do take mere, da si jih je bilo težko predstavljati, kako hodijo po ulicah, ne da bi se prelomile v pasu. Bile so suhljate, nasmejane dame s kretnjami, kot bi velikemu krogu poslušalcev razlagale zapleteno, toda lepo idejo ... Želja se mi izpolni šele takrat, ko madam Rahma vzame blago in ga obrača na vse strani, ko ga vrže na mamino telo ali jo obda z njim, ko se od nje malo oddalji in si iz različnih smeri ogleduje njeno postavo, ko nagiba sivo glavo v desno in levo, preden začne rezati in krojiti s pomočjo majhnega kosa rumenega mila, škatlice bucik in traku, ki si ga ovije okoli vratu, ko je posvečena oštevilčevanju kakor spoštovani inženir ... Potem začne odmetavati kose tkanine, ki jih začnem naglo pobirati, še preden jih mama zmeče v koš za smeti, ker nikoli ni prinesla nereda, ki ga je v našo, vedno urejeno dnevno sobo prinesla krojačica.

Jemal sem kose blaga v dlani in jih mečkal s prsti, približal sem jih ušesu in nato razprl dlani, da bi poslušal šelest tkanin. Vonjal sem to blago z zaprtimi očmi, preden bi utegnil izginiti njegov lepi, izvirni vonj, preden bi postal podoben vonju papirja ali vonjavam rabljenih oblek po milu, parfumu ali človeškem telesu. Nato sem se skrtil za kavč, še preden bi mi jih mama v svoji jezi utegnila vzeti. Opazujem njihov lesket, ko jih počasi odmikam od svetlobe. Najprej zaprem in nato nenadno odprem oči, da se ta lepa svetloba vtisne v mojo domišljijo, ki si jo bom priklical ponoči, preden sam zaspim, in potem, ko bo mama odstranila že vse sledi prihoda madam Rahme v našo hišo.

Mama ni marala blaga ... Ko ga je izbirala za svojo obleko, ji ni bilo mar, kakšne teže ali gostote je ali kako

ji pada na telo, ni se ozirala na to, ali je dobro usklajeno ali grede različni materiali skupaj ali ne. Madam Rahmo je motilo mamino izključno osredotočanje na barve in je videla v tem človekovo nepravilnost, mamo pa kot nevredno, da je bila žena mojega očeta, človeka, ki se je tako dobro spoznal na blago in ga je razumel do potankosti!

Mamino uporništvu je nekega dne tako močno preseglo meje, da je madam Rahma pobrala svoje stvari, ko jo je mama nagovarjala, naj vstavi v podlogo polnilo iz viskoze namesto iz tila, ker bi bilo tako lažje likati obleko iz belega pikéja. Madam Rahma je takrat dolgo zrla mami v oči in si pri tem močno in z obema rokama zvijala figo iz sivih las, nato pa je začela pobirati svoje stvari in govoriti mami: Madam, žal mi je ... naj vam zadevo razloži gospod Mitri ... Ko se boste o tem še sami prepričali, pa veste, kje me dobite ... *Bon soire*.

Ves popoldan sem v svojem srcu nosil potrto, medtem ko je bila mama radostna in vedra vse do večera, ko se je vrnil oče in si je nadel kiseli obraz s stisnjenimi ustnicami. Ko jo je vprašal po razlogu, mu je rekla: Ti izbereš tkanino, gospa madam Rahma izbere stil in model ... Kaj pa jaz? Vsakič, ko ji predlagam majhno spremembo, me graja ... Ali je šivilja ali ni? Oče ji je rekel, da je veliko več kot samo šivilja ... In potem ko je mama razložila očetu, v čem se razhajata in zakaj pri tem vztraja ter da madam Rahma ne sledi modi in nima pojma o modernosti, se je očetov obraz zresnil in mama mu je prisluhnila.

Poslušaj me dobro, Atena, je rekel oče mami, mar ne veš, da je mešanje bilo in je še vedno prepovedano v svetih judovskih knjigah? Ali ne veš, da te knjige prepovedujejo, da bi človek oral svoje polje z volom in oslom, ki bi ju skupaj vpregel v plug? Tako so knjige prepovedale tudi nošenje blaga iz dveh niti, ki sta si različni po naravi

in izvoru ... Ne samo da se ne da združiti, kar je Bog ustvaril ločeno, temveč mešanje lahko predstavlja tudi tveganje z nepredvidenimi posledicami, saj lahko vodi v propad, izgubo ali obžalovanje, lahko pa tudi uspe in se lepo sklada, toda ta uspeh lahko pomeni tudi nevarnost, ker okrepi človekovo ošabnost in bahanje ter ga navda z močjo, ki si je ne zasluži, obenem pa skvari vir stvari in snovi, ki pridejo v človekove roke.

Ah ... je rekla moja mami.

Dobro me poslušaj, Atena, madam Rahmo odlikuje to, da sledi modi, kajti okus in pravi čut zanjo se ne podrejata temu, kar imaš za modo ti. Kaj ne veš, da beseda moda izvira iz časa med trinajstim in štirinajstim stoletjem in prihaja z dvorov italijanskih in francoskih princev z namenom, da bi popularizirali zelo drage tkanine in jih razširili med ljudi, da nekaj, kar je bilo prej omejeno na sveto, kot na primer obleke duhovnikov ali kraljev, pridobi vrednost, ki je dostopna veljakom in bogatašem.² Moda je postala ponavljajoča se izguba spomina šele v drugi polovici prejšnjega stoletja, ko se je začelo grdo in ničvredno mešanje in so se razbohotile trgovine *nouveautes*, v katerih se je razširila prodaja tekstilnega blaga skupaj z drugimi stvarmi in s ponarejenimi artikli, narejenimi po splošnih merah, takrat ko so začeli mali trgovci prodajati komur koli kar koli. Še preden so izdelovalci oblek začeli s splošnimi merami, ki ne poznajo človeka in ne priznavajo edinstvenosti vsakega telesa, in še preden so izdelovalcem tkanin vsilili modo in slog ter s tem obrnili naravni potek stvari, smo izdelovalci tkanin na vzhodu napredovali v svojih izdelkih in njihovi lepoti in krojači oblačil so napredovali pri krojenju izjemnega odnosa med materialom in telesom, da bi poudarili najskladnejšo obliko.

Ah ... je spet rekla mama, ko se je naveličala poslušati ... Če bi bili bogati, bi lahko izbrala svoje že narejene

obleke kot dame iz visoke družbe ... Nismo bogati, ji je odgovoril oče, zato smo prisiljeni prositi madam Rahmo za pomoč, toda viskoza kot polnilo za ovratnik ne more nadomestiti tila ... ne še, ne še, Atena.

Nismo bili bogati v času življenja mojega očeta, toda to ni bil razlog, zakaj je vedno nasprotoval, da bi imeli doma gospodinjsko pomočnico. Tudi mama je hitro opustila to idejo, ko je začela Um Toni iz Akara hoditi k nam dvakrat tedensko. Enkrat je prišla, da je počistila hišo, in drugič zato, da je pripravila zapletene jedi. V teh dveh dneh je mama zapustila hišo, češ da odpiranje oken in polivanje vode škodita njenemu grlu in da enako vpliva nanj tudi vonj po cvrtju in žaru. Ko je mama ostarela in je nisem mogel ves dan pustiti same v hiši, je stopila v našo hišo kurdska pomočnica Šamsa, toda mama se je še vedno pritoževala zaradi odpiranja oken in vonja po hrani. Ves dan je hodila za Šamso od sobe do sobe in preverjala, ali so okna zaprta, in ves čas je opazovala služabnico, dokler ta ni opravila vseh svojih vsakdanjih opravil, šele tedaj jo je povlekla v svojo sobo, toda tam je le redkokdaj dovolila Šamsi, da bi se česar koli dotaknila, in to šele potem, ko sem se strogo vmešal. In tam v svoji sobi začne mama nato pripovedovati in ponavljati Šamsi izmišljene in resnične stvari, ta pa kmalu zatem sede po turško zaspi. Zvečer sem prišel in stopil v mamino sobo, našel sem jo, kako stoji in vadi operne vaje. Nežno sem stresel Šamso za ramena, ona pa je odskočila in odšla v dnevno sobo, prižgala je televizijo in sedla na tla pred TV. Mamo sem tedaj odpeljal v kopalnico, da bi ji z mlačno vodo umil obraz in izpral njen puder in barve, ki so mi vzbujale žalost, nato pa sem jo preoblekel v spalno srajco in ji dal jesti, umil sem ji obraz z rožno vodo in ji spletel lase v kitke, povezal sem jih z belim satenom, jo v postelji še pokril ter ji zaželel prijetno spanje ... Zaprl sem vrata njene sobe in takoj odšel v kuhinjo. Šamsa

je ponavadi prišla za menoj in mi pomagala pripraviti večerjo, razen če je bil v večerni televizijski oddaji na sporedu Abu Salim al Tabl. Tedaj sem vedel, da si bom moral sam pripraviti večerjo in jo pojesti na majhnem pladnju v dnevni sobi in da bom še kako užival ob krohodu, ki ga je spuščala Šamsa, ki mi je osvetlila življenje za nepredušno zaprtimi okni.

IMAN
MERSAL

IZBOR
PESMI

STRDEK

Očetu

ZGOLJ
SPANEC

S stisnjenimi ustnicami zadržuje bes,
ki mu ne ve več vzroka.
Globoko spi,
z dlanmi si podpira glavo
in je ~~podoben vojakom centralnih varnostnih sil,~~
ki v tovornjakih ob koncu noči
zapirajo oči pred kupom podob
in dovolijo duši, da se zasuče v vrtinec,
dokler se nenadoma ne spremenijo v angele.

ELEKTRO- KARDIOGRAM

Morala bi postati zdravnica,
da bi elektrokardiogramu sledila z lastnimi očmi
in se prepričala, da je strdek zgolj oblak,
ki se bo ob nekaj toplote
raztopil v navadne solze. _____
Vendar nikomur ne koristim.
In oče, ki ne zaspi drugje kakor v lastni postelji,
globoko spi na mizi
v prostorni dvorani.

KRIKI

Molčeče ženske
so napolnile hodnik, ki pelje k tebi.
Pripravljajo se na obred,
ki jim ~~bo iz grl~~ postrgal rjo,
ampak pripraviti se ne morejo drugače
kakor s skupinskim krikom.

TO JE
DOBRO

Ramena prostovoljcev
so odnesla moškega s sosednje postelje
na javno pokopališče.
To je dobro zate.

Smrt ne more ponoviti svojega dejanja
v isti sobi, na isti večer.

PODOBNOST

Da bi si lahko kupila prevedeno poezijo,
mi je ta, ki tu globoko spi,
zatrdil, da ga poročni prstan tišči,
in se je še kar smehljaj, ko sva odhajala iz četrti
zlatarjev,
jaz pa sem vztrajala, da ni nobene podobnosti
med njegovim in mojim nosom.

SPREJEMAM
TVOJO SMRT

Sprejemam tvojo smrt
kot zadnje zlo, ki si mi ga storil.
Ne bom pomirjena, kakor sem mislila,
in trdno bom verjela,
da si mi ~~ukradel možnost, da odkrijem tumorje,~~
ki so spali med nama.
Zjutraj pa
bom morda osupla zaradi zateklih vek
in zato, ker je moj hrbet
bolj zgrbljen.

ODDELKI

Po navadi so okna siva
in veličastno široka,
da lahko tisti znotraj gledajo,
kako teče promet
in kakšno je vreme zunaj.

Ponavadi imajo zdravniki ostre nosove
in steklena očala.
Tako ustvarjajo razdaljo med seboj in bolečino.

Ponavadi sorodniki
puščajo rože na vhodu v sobe
in prosijo odpuščanja svoje bodoče pokojne.

Ponavadi se ženske brez okrasja
premikajo po ploščicah hodnikov
in sinovi pod električnimi lučmi
v rokah stiskajo rentgenske izvide
in zagotavljajo, da bi krutost lahko minila,
če bi imeli njihovi starši še nekaj časa.

Ponavadi se vse ponovi
in oddelki se napolnijo z novimi telesi,
kakor da so preluknjana pljuča, ki iz sveta sesajo
kisik
in vse te prsi puščajo
brez sape.

MORDA

Morda konec leta
ne bom peljala očeta na morje,
zato
mu bom ob vznožje postelje obesila
sliko letoviščarjev
in plaž, ki segajo v kraje, ki jih ne poznam.
Morda jih ne bo videl, _____
zato
bom pridušila zvok svojega dihanja,
ko mu bom močila blazinice prstov s slano vodo,
in leta pozneje verjela,
da sem ga slišala reči:
»Jod voham!«

ODLOMEK IZ
ALTERNATIVNE
GEOGRAFIJE

Zakaj je prišla v Novi svet? Mumija, vsem na ogled,
leži odeta v okrasje, v sivih povojih:
namišljeno življenje v muzejski vitrini.
Pri balzamiranju gre za stvar proti nesmrtnosti,
saj telo ne bo nikdar del vrtnice.
Mumija si ni sama izbrala tujine, tisti pa, ki so v
neskončnih vrstah čakali pred ambasadami in si
zgradili hiše v tujih deželah,
sanjajo, da se bodo vrnili šele kot trupla.
Treba nas je odpeljati tja – njihova želja visi otrokom
za vratom, kakor da je smrt nepopolna identiteta,
ki se dopolni šele v družinskem grobu.

Tudi tukaj stojijo zelena drevesa pod težo snega in
reke, vzdolž katerih
se skrivaj ne objemajo ljubimci.
Zato pa ob nedeljskih jutrih po njihovih bregovih
tekajo športniki s psi
in ne opazijo, da so vode zmrznile od samote.
Priseljenci niso navajeni občudovati narave, vendar
verjamejo, da je stopnja
onesnaženosti nižja in da si lahko podaljšajo življenje,
tako da pred spanjem žvečijo kisik v kapsulah zraka.

Zakaj ne pozabijo, od kod so prišli?
Ničvredni tujci.
Čeljusti izurijo tako, da uidejo naglasu,
naglas je prosojna, dedna bolezen, ki jih razkrinka.
Izbruhne, kadar so jezni in kadar pozabijo, kako se
žalost izrazi v tujem jeziku.
Naglas ne umre, čeprav so tujci izvrstni grobarji.
Na vratih hladilnika imajo pritrjena imena umrlih
sorodnikov,
da se ne bi zmotili in jim telefonirali.
In četrt plače zmečejo telefonskim družbam,

da ne bi pozabili, kako daleč od krajev svojega otroštva živijo.

Zakaj ne pozabijo?

Le šest korakov je potrebnih, da izseljenec napiše domačim posrečeno pismo:

- izbere trenutek, ko jih ne pogreša;
- sedi s hrbtom, obrnjenim na ulico, ker so zidovi manj moteči;
- skrbno vse pozdravi;
- v spomin si prikliče metafore, ob katerih je rastel, vse metafore, za katere je mislil, da se jih ne bo nikoli dotaknil (na primer: tako rad vas imam, kolikor je zvezd na nebu in kolikor je zrnč peska, pogrešam vas, kakor žejni pogreša vodo, bolnik zdravilo in tujec domovino);
- previdno omenja vsakdanje podrobnosti, saj ne ve, kako bodo sprejete;
- velikokrat napiše ~~»Hvala Bogu«, da ne bi podvomili o njegovi veri.~~

Kar si se naučil tukaj, se ne razlikuje od tistega, kar si se naučil tam:

- branje je vstopnica v odsotno resničnost,
- plahost je mogoče zakopati pod prazne besede,
- šibkost lahko prikriješ z dolgimi nohti,
- proti nespečnosti vedno pomaga kajenje in včasih urejanje predalov,
- prihraniti je treba tri vrste kapljic za jasen vid in nato uživati v slepoti.

In najpomembnejše: tisti trenutek, ko zapreš oči pred plameni.

Tukaj in tam

se zdi, da življenje obstaja zgolj zato, da ga občudujemo od daleč.

Nekje na drugi celini si pustil uboge sovražnike
in res te je lahko sram, kadar pomisliš nanje.

Zdaj te nič več ne jezi.

Tukaj težko naletiš na klasičnega komunista, celo v
javnih uradih visi ura namesto predsednikove slike.
Morda bi bila nočna mora, če bi moral preživeti tak
dan pod vplivom pomirjeval.

Nič si ne zasluži, da bi se uprl.

Bolan si in mrtev.

In življenje krog tebe se zdi kakor roka milosti,
ki razsvetljuje sobo slepemu starcu,
da lahko bere preteklost.

IDEJA
DOMA

Uhane sem prodala v zlatarni, da sem si na tržnici s srebrom kupila prstan. Tega sem zamenjala za staro črnilo in črn zvezek. To je bilo, preden sem papirje pozabila na sedežu vlaka, ki naj bi me peljal domov. In kadar koli sem prispela v mesto, se mi je zdelo, da je moj dom v nekem drugem mestu.

Ne da bi ji kar koli povedala, je Olga rekla: »Dom postane dom šele, ko ga prodajaš in skozi oči posrednika odkriješ vse, kar bi lahko postorila na vrtu in v velikih sobah. Nočne more si shranila na podstrešje, zdaj pa jih moraš odnesti v kovčku, največ dveh.« Olga nenadoma obmolkne, nato pa se nasmehne, kraljica med podaniki, v svoji kuhinji med aparatom za kavo in oknom, ki gleda na rože.

~~Olgin mož ni bil priča kraljevskemu prizoru.~~ Morda zato še kar verjame, da mu bo hiša zvest prijatelj, ko bo oslepel, da mu bodo njeni temelji čuvali korake in da ga bodo stopnice milostno varovale pred padci v temi.

Iščem ključ, ki se vedno izgubi na dnu torbe, tukaj, kjer me ne vidita ne Olga ne njen mož, se urim v resničnosti, da se bom lahko odpovedala ideji doma.

Vsakič, ko se domov vrneš z umazanijo sveta za nohti, vse tisto, kar ti je uspelo prnesti s seboj, strpaš v omare. Pa ga vendar nočeš opisati kot prihodnost navlake, kot kraj, kjer so té mrtve stvari nekoč zmotno veljale za upanje. Naj bo dom tisti kraj, kjer nikdar ne opaziš, da je luč slaba. Naj bo zid, v katerem se širijo razpoke, dokler se ti nekega dne ne zazdi, da so vrata.

Z OKNA

Zlomljene se da prepoznati.

Tiste, ki so jim, potem ko so jih zlomili,

naravnali hrbtenico ali jim spojili vrat z rameni.

Iz kota, v katerem piješ kavo in opazuješ mimoidoče,
lahko ugibaš, kakšna je bila arterija, ki so jo iz zapestja
prestavili v srce,

ali zaznaš lesket vijakov, pritrjenih v koleno.

Jasno boš videl iskrenost v njihovih korakih,
morda počasnih.

Navadno hodijo naravnost in niso pozorni nate, ne
vidiš jih v oči: trdno so zaprte.

S tistimi, ki so bili nekoč strti, je še lažje. —

Strti navadno motrijo okolico, kakor da

iščejo koščke, ki jim jih še ni uspelo najti.

Med iskanjem so, zlepljeni s sladko smolo, videti tako
ljubko,

ali pa grenko, če so v razpoke med organi dodali
preveč lepila.

Mislím pa, da skozi okno ne moreš prepoznati tistih,
ki so jih nekoč raztrgali.

V resnici niso v ničemer drugačni.

Hočem reči, vsak od njih je pač podoben zgolj sebi,
kakor poštné znamke, odstranjene z ovojníc,
ki so končale v filatelistovem albumu.

ZLO

Mislila sem, da je na svetu veliko zla,
in četudi sem najbolj mila med prijatelji, nisem videla
vrtnice na mizi,
le s palcem in kazalcem sem pomela konice njenih
listov,
da bi se prepričala, da ni plastična.
V zadnjem času ~~pa sem začela dvomiti o samem~~
obstoju zla.
Morda, mislim,
se je vsa škoda dejansko zgodila
v trenutku, ko smo spoznali,
da so vsi, ki smo jim zadali rane, resnični.

LAMIS SAIDI

prevod Mohsen Alhady
in Margit P. Alhady

PESMI IZ ZBIRKE
TAK KOT PRITLIKAVEC,
KI SE POČASI PREMIIKA,
SKOZI LEGENDO

Živi v škatli,
kot čevlj, ki ga nihče ne kupi.
Toda v trgovini s čevlji ga pomeri mnogo stopal.
Veliko stopal mu obljublja ceste, ki jih še ne pozna,
mnogo mu jih obeta vonj po svežem bitumnu,
čisti asfalt,
nalomljene plošče,
prah,
dež,
pravkar nastalo blato,
hišni predpražnik,
vonj pasjih iztrebkov v buržujski četrti,
preprogo,
talno oblogo,
posteljo v hotelu,
kavč v prijateljevi hiši,
~~pustolovščino princa, ki išče Pepelkino stopalo,~~
vonj novih nogavic in
vonjave starih,
zadah po utrujenosti konec dolgega dne,
prvo bolečino stopala, obvezani gleženj,
pridih osamljenosti, ko se ženska ponoči po zabavi
sama vrača na parkirišče,
nežne roke, ki ga držijo, ko se bosonoga odloči oditi.
Ko se je stopalo namestilo v njem,
se je njeno telo vzpelo nekaj centimetrov od tal,
kot ptica, ki se približuje jezeru.
Ko se je stopalo v čevlju prijetno počutilo,
je pred ogledalom oklevaje naredila nekaj korakov.
Njeno stopalo mu je obetalo vonj po začetku
in aromo laka za nohte.

Grdo pišem ...

Pero moram držati s štirimi prsti
in med besedami puščam veliko prostora,
da lahko vsaka beseda stoji sama zase,
nato pa se spustim med vrstice
in za besede ustvarim lestve,
da bi se igrale in vadile skoke.

Ob ~~vhod v stavbo~~ ~~privežem starega psa~~ čuvaja,
ki je izgubil svoje zobe in spomin.

Vsakič zalaja, ko vstopi ali izstopi kaka beseda.

Moja pisava je velika, saj je morda kdo od bralcev
slaboviden

in sploh ne opazi besed, vračajočih se domov v
raztrganih oblekah, z obtolčenimi koleno.

Da bi besede očistila prahu na rokah in nogah,
pišem z mokrimi prsti.

Pišem in brišem.

Profilne slike, ki jih dan za dnem spreminjamo in snemamo s kamerami cenениh telefonov, bodo nekoč uporabili za muzej naših nenavadnih posnetkov.

Medle slike bodo potisnili za steklo, zraven orumenelih odrezkov, popisanih z nejasno pisavo, da se radovedne dlani z njimi ne poigrajo. Toda bolj verjetno je, da takrat ne bodo več našli obledelih odrezkov z nejasno pisavo, saj zdaj večino osnutkov napišemo na Facebook in jih zaklenemo z only me ali pa jih odvržemo v raztresene mape po računalniku, da ne bodo več našli svojega mesta v muzeju z zadahom po starodavnosti.

Morda bodo dali pod sliko ali ob njo še datum in uro objave, morda tudi število všečkov in komentarjev.

Kljub vsemu pa nikoli ne bodo odkrili tistega obličja, ki ga poskušamo zapisati, medtem ko dan za dnem ustvarjamo slabe posnetke.

Tako kot nadarjeni pesnik, ki od jezika pozna samo abecedo, preizkušamo zlagane nasmehе in namišljeno okrasje, od katerih odrežemo rob razmetane postelje, prah, ki se je nabiral deset let, umazana tla sobe, ki smo jih poticali s čevlji, ko smo se naglo vrnili, ker smo pozabili ključe od avta ali vrat.

Ravno tako tudi nikoli ne bodo razkrili pesnikovega obraza, saj ga je nenehno popravljajl s pesmimi in zabrisoval s posnetki.

Življenje si položim na drobno dlan kot tisti, ki
privleče zadnji kovanec iz žepa.
Dobro si ga ogledam in ugotovim, da za nič več ni
dobro,
vendar pa se kljub temu še vedno lesketa,
kot bi si vsa ta leta prizadevala, da bi sijalo,
toda ~~ta lesket mojega življenja ni oplemenitil~~ niti mu ni
koristil.
Ustavim se pred starim vodometom v čarobnem mestu
in ga obmetavam, kakor to počnejo zaljubljeni,
da bi še zadnjič ujela njegov čarni zven, ko ga zadene
kamen, ki ga voda spere kot starodavni greh.
Nato izrečem svojo poslednjo željo in odidem.

Nimam dovolj bolečine za pisanje veličastne poezije.
Nimam dovolj bolečine za veličastno smrt.
Nimam dovolj bolečine, da bi izvirno opsovala svet.
Nimam dovolj bolečine, da bi se mu zadrla v obraz.
Nimam dovolj bolečine ostati sama.

~~Boli me kakor vsakega navadnega smrtnika.~~
Zato pa mi ta drobna bolečina vzame le toliko
življenja,
kolikor mi ga lahko izmakne komar v kratki poletni
noči.

Svoja razočaranja imam, ki jih dobro poznam,
svoja posebna osebna razočaranja,
prepoznam jih po obliki, vonju in teži, ki se nikoli ne
zmanjša.

Navzlic temu pa me vsakokrat presenetijo, ker se
rodijo tako velika in brez carskega reza.

Preseneča me, da obvladajo sarkastični smeh, še
preden so se naučila jokati in govoriti.

~~Dobro me znajo potolažiti pred smrtjo, da lahko
nasledijo mojo neznatno potrnost.~~

Toda tega razočaranja, ki stoji zdaj pred menoj, še
nikoli nisem doživela.

Najverjetneje gre za razočaranje nad upanjem,
toda to je stvar upanja, morda pa je razočaranost
njegova ljubljena, ki nepričakovano zaseda njegov
prostor, zožen, kot je življenje samo.

Toda ta razočaranost se mene ne tiče in stoji na koncu
mojega življenja samo kot odvečni klicaj.

To telo ni dom
in ni pot, ki bi peljala do hiše, ceste ali ruševine,
ni prometni znak ali tabla,
niso kamenčki, ki jih brca zdolgočaseni popotnik,
in tudi čudež vode v goli puščavi ni.
Pokvarjena stara elegantna ura je
na trgih, v kavarnah, na postajah, v barih, restavracijah
in hišah.
In nihče nikoli ne pomisli, da bi jo popravil.

Ljubila te bom s tem telesom, kar ga je ostalo po
starodavni bitki,
s tem srcem, ki je pravkar zaključilo dolgotrajna
pogajanja s smrtjo,
s to poezijo, ~~enako enosobnemu stanovanju s čisto~~
kopalnico in preluknjanimi zidovi,
s to ljubeznijo, zasajeno pred posmrtno ostanke kot
nagrobnik.

Problem je s krvjo, ker je preveč strpna
in enako teče po žilah žrtve in morilca.
Problem je s krvjo, ker je poštena in natančno prenaša
bolezni.
~~Problem je s krvjo, ker je rdeča in razvema ponorele~~
bike,
problem je s krvjo, ker je šibka in jo spere voda.
Problem krvi je, da je kri in se ne spremeni v vodo, da
bi odžejala človeka ali žival ali da bi napojila suho
zemljo, iz katere bi pognala nizka trava.

Pisala sem poezijo kot nekdo, ki strmi v
umetne rože, nato pa me je smrt popeljala
med vrtove in gozdove.

To pisanje je táko kot izurjen policijski pes,
neumorno te lovi, takoj ko zaduha v tebi vonj
po žalosti.

Ne poznaš pomena osamljenosti, ne veš, kaj
pomeni ~~pasti, ko se okoli tebe nihče glasno~~
ne smeji.

To telo ni narejeno za prireditev večnosti.

To telo je uniforma garaških delavcev. —

Veselje, le zmanjšaj svoj hrup, glej, tam je žalost,
ki jo utegneš prebuditi.

Tragedija ni v tem, da pesnik sam umre,
tragedija je v tem, da jih veliko pride na
njegov pogreb.

Ne pišem, samo s smrtjo plešem tako slabo,
da ji stopam po nogah na vsakem koraku.

Biti pesnik pomeni, da začneš življenje z
neko vrsto ostarelosti.

~~PESMI IZ ZBIRKE
GREMO V KINO!~~

KASTING

Začetnik,
nenadarjen,
v nobenem filmu še ni igral,
nobenega studia še ni obiskal,
pred tem še nobenega filma videl ni,
ne mara kamere,
in tudi kameri do njega ni,
med snemanjem si komaj zapomni svoje ime,
ni pripravljen slediti režiserjevim navodilom,
toda kljub temu mu je do vloge,
zaradi katere je obtičal v tem filmu.

ZAKULISJE

Sanja, da bi sedel na neki besedi kot na lesenem
gugalniku, kot na pločniku, na časopisu,
da bi se zleknil nanjo kot na oblak, na morje, na
zakonsko posteljo.

Sanja, da bi naslonil glavo, ramo, noge, prsi, nos, jezik
ali pa samo svoj molk nanjo
kot na glavo, ramo, nogo, prsi, nos, jezik ali molk.

Sanja, da bi strmел v neko besedo kot v morje, nebo, v
mimoidoče, avtomobile, dolgo cesto, dež,
~~skozi okno na primer,~~
da bi strmел skozi neko besedo kot skozi okno, vodo,
oči ali dim.

Sanja, da bi hodil proti neki besedi kot proti cilju,
prividu, kamnu, prometnemu znaku za drevesom ali
proti tabli na tleh,

sanja, da bi hodil po njej kot po poti, prepadu, morju,
reki ali razbitem steklu.

Zbudi se iz sanj, dobro izurjen za dolgo čakanje stoje,
za dolgotrajno molčanje.

IGRALČEV
KOSTUM

Zaželel si je, da bi nekega dne začutil mraz,
strah,
sramežljivost
ali pa na primer vročino.
Zaželel si je, da bi začutil željo osvoboditi se nečesa
ali se zavezati nečemu,
željo vstopiti v nekaj
ali izstopiti iz nečesa,
se upreti nečemu
ali nekaj skriti
ali nekaj odkriti,
željo, da bi bil podoben nekemu
ali bi bil drugačen od nekoga,
da bi bil podoben nečemu
ali bi bil drugačen od nečesa,
željo, da bi nekaj povedal,
da bi na kaj namignil
ali bi o čem molčal.
Toda za njegovo vlogo zadostuje le gola koža,
njegova koža, izgubljena v starih shrambah.

KADER

Na začetku je bil v tem kadru neznatn,
natanko tako velik kot njegov popek,
nato pa je postopoma rasel,
dokler ni zunaj kadra ostala njegova leva noga
in potem desna,
nato leva roka
in za njo desna,
nato njegov šop las
in potem vsi njegovi lasje, _____
nato del oprsja,
zatem del droba
in potem celo nedrje.

Ko nekoliko zrasede, se del njega osvobodil iz kadra,
dokler se kader ne skrči na velikost njegovega popka,
toda popolnoma osvoboditi se ga ni mogel,
ni se zmoel povsem osvoboditi zunaj kadra.
Njegov popek je obtičal v kadru
in kader se mu je pripel na popek.

ZOOM

Skozi vrata zadnjega prizora
vstopi njegova vloga.

Prsti dlani mu obvisijo z resicami,
z nogami potiska ustnice,
z glavo dviga konico nosu
in z rameni vleče lice.

Malo naprej,
malo gor,
malo nazaj.

Sodeluje
z lučmi in snemalcem.
Videti je kot kos mesa
med zobmi čednega glavnega lika,
ki ga izpljune
z blagim kašljem.

KLAPA
ŠE ENKRAT

Ti, režiser, strokovnjak,
na milijone uspešnih filmov imaš,
ki jih nihče ne gleda,
in igralce, ki se ne nasitijo
ponavljanja starih prizorov
z vedno enako spontanostjo,
preberi scenarij še enkrat!
V tem delu filma
se naglo odvijajo dogodki,
jezik dialoga pa se spremeni
v tuj jezik,
nikoli jim nisi dovolil, da bi se ga naučili.
Psihologija naslednje stopnje
zahteva veliko ličenja,
njihova koža pa je, kot veš, že od začetka
zelo občutljiva.
Ti, profesionalni režiser,
čas je, da zapustiš studio.
In igralci bodo prvič
sami improvizirali prizor
z veliko strokovnostjo.

~~SCENARIJ:~~
~~PREPOZNO BRANJE~~

Kot vedno nihče ne bo prišel,
toda vztrajal je, da bo povabil vse,
žive,
mrtve
in pogrešane,
celo kipe,
stare slike
in strašila.

Nihče ne zna tiste zapletene abecede,
toda pomislil je,
da bi črke na novo razporedil
in si zapomnil tiste, ki so vzravnane,
in tiste, ki so upognjene,
vse njihovo gibe,
in tudi negibnosti.
Potem bi lahko bral.

Samoten je zunaj vrstic
odkril, da je tak kot one,
le kalna kapljica črnila,
ki se na stari način
širi,
dokler ne postane kup razburljivih pomenov,
nato pa se zoži
kot odvečni znak,
kot črka,
že na začetku utopljena
v kapljici vode,
ki je padla na scenarij,
da ga nihče ne prebere.

GLAVNA VLOGA

Bil je spreten in je obvladal nadrobnosti,
izvajal je dobesedno vse, kar se je terjalo od njega;
molk,
ritem gibanja,
celo po koncu snemanja
njegova vloga še naprej živi v spominu gledalcev
in ga polni.
Ni bil čeden
niti grd.

Ni bil zloben
niti dober.
Nihče ni vedel za njegovo ime,
niti to, kakšen je videti.
Samo stal je
za ogledalom
in oponašal
tiste, ki so stali pred njim.

STATIST

Goli igralec
si nikoli ni upal
stati pred kamero.
Rad je imel vlogo,
vendar pa
si nikakor ni mogel
zapomniti vsega molka v prizoru.

DVOJNIK

Ne mara ideje o začetku,
pa tudi ideje o koncu ne,
glede ideje o sredini
pa je odkril že na začetku
– ni je maral –,
da ne premore več kot enega padca
proti koncu,
katerega najslabša lastnost je,
da tudi on ni zanesljiv.
Tako se je naučil skakati z nevarnih mest,
z viseče
do viseče točke.

SOBA 102
(ODLOMEK)

»Mislim, da je odšel s plašnim in sočutnim nasmehom, z glasom, podobnim šepetu,« nam je sestra sporočila njegovo smrt.

In dodala: »Ampak poklicati moram zdravnika, da se prepriča o tem.« Kot bi nam dala še zadnji odmerek upanja.

Vsakič, ko sem se povzpela po stopnicah do prvega nadstropja, sem šla nato po hodniku, ki vodi v sobo 102. Ponavljala sem priljubljene molitve: *»Kaf, ha, ja, ajn, sad. Tu se omenja milost tvojega Gospodarja do njegovega služabnika Zakarije, ko je ta tiho poklical svojega Gospodarja ...«* Bala sem se, da se soočim s smrtjo na štiri oči, saj sem vedela, da se sprehaja po istem hodniku. Včasih me je zajela rahla tresavica, ko je hušknila mimo mene.

Misel na očetovo smrt in izgubo me je obsedala vrsto let, dolga leta, morda že od obdobja terorizma v Alžiriji dalje.

Moja mama je govorila: *»Bala sem se, da ga ubijejo in se vama sreci napolnita z zlobo in sovraštvom.«*

Ko je dopolnil sedemdeset let in so ga začele pestiti različne bolezni, sem začela opazovati njegovo dihanje. Vsakič, ko sem ga videla spečega, se nisem mogla pomiriti, dokler se nisem prepričala, da se mu oprsje dviguje in spušča.

Na hodniku, ki pelje do sobe 102, smo srečali sestro, ki je ravnokar zapustila njegovo sobo. Vprašali smo jo, kako je z njim, in povedala nam je, da počiva in mirno spi.

Ko sem odprla vrata in zagledala njegovo oprsje, pa sem ugotovila, da ne diha. Moja mati je držala njegovo dlan, ki je bila topla in gladka in v ničemer ni spominjala na smrt. Z obraza mu je bilo razbrati, da se je osvobodil poslednjega diha, in nato smo poklicali sestro.

Običajno smo ga pustili spati, ko je pojedel večerjo in prejel svoj odmerek pomirjeval, odpravili smo se

domov in se vrnili naslednje jutro. Toda tokrat smo se odločili znova vrniti in obiskali smo ga ob enajstih ponoči, kot bi se odzvali nekemu skrivnostnemu klicu.

Na onkološkem oddelku ni določenega časa za obiske, kajti neumno bi bilo načrtovati čas obiskov, ko pa je tam znani obiskovalec, ki lahko brez dovoljenja in kadar koli vdre v prostor.

Sestra je rekla: »Čakal je na vas, da je lahko odšel.« Čakal je na ženske svojega življenja, da bi lahko odšel; na mojo mamo, mojo sestro dvojčico in name, vendar pa je odšel v trenutku zasebnosti, sam s smrtjo, brez priče. Odšel je v tisti minuti, ko je izstopila sestra in smo vstopili mi.

Odšel je v miru in ljubezni.

»Krem karamel!« je vedno zahteval, ko smo šli v restavracijo. Najraje je imel italijansko restavracijo, iz neznanih razlogov je ljubil italijansko pico in pašto.

Vedno sem govorila, da je podoben Italijanom s svojo eleganco, hojo, parfumom, z načinom govorjenja, s svojimi lepimi, vedno skrbno urejenimi lasmi.

Na intenzivnem oddelku je po prvi operaciji, ki jo je imel leta 2011, tretji dan zaprosil za brivnik in v svojih zadnjih dneh je nenehno spraševal: »Kako je videti moj obraz?«

Ko se je zaradi študija preselil v Asnam in je dobil vročino, so njegovi sošolci sklenili, da ga obiščejo na domu. Skrbelo ga je zaradi tega obiska in sram ga je bilo zaradi njihove preproste kmečke hiše. Prosil je strica, da mu posodi spodobno pohištvo. Toda dedek ga je okaral rekoč: »Sprejmi ljudi z obrazom in ne s pohištvom!« In od tistega dne je vedno skrbel za urejen obraz, celo v najhujših trenutkih bolezni.

Smrt ima poseben in edinstven okus, in tudi žalost, ki ustvari smrt, ima poseben in edinstven okus. Vsaki žalosti, ki ni povezana s smrtjo, se pridružijo jeza in napatost ter neke vrste življenjski upor, ki poskuša popraviti stvari in spremeniti žalost v veselje, v radost zmage nad bitko. Pri smrti pa ni bitk, poraza ali zmage, temveč samo občutek popolne nemoči pred tem, kar se popraviti ne da, in žalosti, ki je ne more nadomestiti nobeno veselje, četudi z njo ali celo ob njej vznikajo raznorazne vrste prešernosti in radosti.

»Krem karamel,« tako mi je odgovorila sestra, ko sem jo spraševala po solzah v njenih očeh, ko sva bili pred dvema tednoma v neki restavraciji v prestolnici.

Nekdo pri sosednji mizi je naročil krem karamel in tudi medve sva se odločili naročiti isto sladico.

»Dvakrat?«

»Ne, enkrat bo dovolj.«

Na začetku sva si sladico z užitkom delili, kot bi odkrivali njegovo ljubezen do krem karamela. Toda hitro sva se nasitili in prenehali jesti.

Smrt, mislim žalost, ki jo ustvari smrt, je imela to noč prav poseben in edinstven okus, okus po krem karamelu.

MANSURA
EZELDIN

GOTSKA
NOC

Imel je razlog, da je odpotoval.

Rekel je, da je njegov cilj daleč, in povedal ime mesta, za katero še nisem slišala, a zvenelo je zlovešče in zmedeno. Zdelo se je, da ga usoda sili na pot. Za hip sem ugledala njegovo zeleno mesto z bledimi sivimi ulicami. Siva je bila tam sploh edina barva, prekrivala je večino kraja, le plašno sta se tu in tam pokazali črna in bela.

Množice ljudi počasi hodijo po dolgočasnih ulicah, brezizrazno strmeč predse. Vse stiska težka tišina. Tudi on je tam, hodi zatopljen v svoje misli. Mene ni v sliki, vendar ga zaskrbljeno opazujem, čutim, da prihaja velikan v črnem plašču, mračnega obraza in težkih korakov. Izbruhne kaos in ljudje začnejo bežati.

Čutim, kako se zemlja trese pod koraki moža v črnem plašču. Vem, da se občasno pojavi na ulici, silovito koraka in se opira na ebenovinasto palico. Skoraj nič ne vidi, njegov slepi pogled tava po obrazih, ki mu prihajajo nasproti, vse do trenutka, ko naleti na obraz, ki mu povrne vid. V obraz uperi kazalec, človek, ki mu obraz pripada, ne obstaja več, velikan pa se vrne v svojo slepoto in čaka na naslednjo žrtev.

Kljub temu da se je zemlja stresla in je zavladal kaos, se tokrat ni pojavil. Nastala sta le pričakovanje, da se bo, in rahel potres, kakršen ga spremlja povsod, kamor gre. Po nekaj minutah so tisti, ki so tekli, spoznali, da so se zmotili, in so spet začeli hoditi kakor prej.

S pogledom sem ga iskala med hodečimi in ga zagledala, kako hodi z enakimi počasnimi koraki. Pozorno sem iskala njegov pogled zvite lisice, vendar ga nisem našla. Popravlil si je črni ovratnik in obrnil pogled v nebo, kakor nekdo, ki ga presenetijo nenapovedane dežne kaplje, nato pa se je spet zatopil v svoje tavajoče misli.

Odkar je prispel, je odkrival mesto, brez ustavljanja se je gibal po njegovih ulicah. Navdušeno mi je opisoval, kako svetovljansko je, mesto, kjer »so vsi mogoči jeziki. Ni narodnosti ni razlik. Niti po govorjenju ni potrebe, berejo ti misli!«. Potem so pisma postala redkejša in v naslednjem letu ni napisal ničesar o mestu, ki kakor da ni s tega sveta.

Čez nekaj časa je spet začel pisati o njem: dolga pisma, v katerih ni bilo nič osebnega, nobenih informacij o njem, nobenih vprašanj o meni, samo neskončne pasaže o mestu, ki ni podobno mestom, ki jih poznam, zapisane s prelepo pisavo, z drobnimi, finimi črkami.

Pisal je, da mu rečejo mesto večnega sonca. Sonce sije, vse dokler je kdo od prebivalcev buden. Zaide šele, ko zaspi poslednji od njih, in vzide, še preden se predrami prvi. Ukradli so jim noč. Sploh niso vedeli, da obstaja.

Takrat ni bilo velikana, ni bilo zbledelih ulic, ni bilo ljudi, ki tečejo po njih. Bila pa sta večni dan in žareče sonce, ki skoraj ne zaide. ~~Ulice v mestu so si podobne, kakor da so ena sama ulica.~~ Grozljivo gotško arhitekturo krasijo zašiljeni loki in zvoniki, vsi bruhalniki so kričeči človeški obrazi z očmi, razprtimi od groze. Trgi so pravokotni, na obronkih pa mesto z vseh strani obkrožajo parki, ki so bolj podobni gozdovom.

Tistim gozdovom, iz katerih je prihajal velikan z ugaslimi očmi, a takrat še ni bil slep, njegov pogled je bil zapeljiv, ne namrščen. Takrat se je premikal lahkotno in govoril o neverjetno lepih stvareh. Trdil je, da obstaja noč, o njej je bral v knjigah, ki polnijo njegovo kočo v gozdu, o njej so mu pripovedovali ribiči na bližnjem jezeru.

Pripovedovali so mu, da so jo videli v drugih mestih, ko so delali na velikih ribiških ladjah na daljnih morjih. Zaprl je lepe oči in govoril o noči, kakor da bi jo bil sam videl. »Veličastna črnina, ki je ne more razpršiti

niti tisočero svetilk. Samo pridušijo jo, da je še lepša.« Z jezikom si je obliznil spodnjo ustnico, kakor da okuša idejo noči.

Zapustil je mesto sonca in jo šel iskat. Prehodil je na stotine milj, minili so dnevi, tedni, nato leta. Vsakogar, ki ga je srečal, je spraševal po njej in jim jo opisoval z zmedenimi, razsekanimi besedami.

Ko je mineval čas, je začel obupavati, a je trmasto vztrajal na svoji poti in se ni niti enkrat samkrat ozrl nazaj. Še sam ni vedel, kako dolgo je hodil, jedel je sadeže z dreves in pil vodo iz izvirov, dokler ni našel poti nazaj v domače mesto.

Prepoznal ga je po visokih zvonikih in kristalnih kupolah, od katerih se je odbijala svetloba in ustvarjala velikanska, slepeča sonca. Ni mogel odvrniti oči od srhljivega lesketa kupol mesta, dokler ni začutil, da luč izginja v njih. Bolj se je bližal, temnejše je postajalo. Najprej ni vedel, kaj se dogaja, mislil je, da se svet okoli njega mračni in počasi izginja. Ko se je potopil v popolno temo, je spoznal, da je prišel na cilj. Iz oči v oči se je srečal z nočjo. Vesel je bil, saj bo imel svojo lastno noč, ki jo bo nesel v mesto sonca.

Preostanek poti, četudi kratek, je bil najtežji na njegovem dolgem potovanju. Spotikal se je, večkrat obkrožil mestno obzidje, preden je končno vstopil vanj in presenetil prebivalce. Postal je mrki velikan s temnimi oblačili in težkimi koraki in odkrili so, da je njihovo mesto z njegovo vrnitvijo postalo neko drugo: ujeta v mraku med dnevom, ki se ne bo vrnil, in nočjo, ki ne bo padla.

Zdelo se je, da je moj prijatelj v naslednjem pismu pozabil, kaj mi je že pisal. Vse je ponovil, z nekaj manjšimi spremembami, potem pa je začel pripovedovati o velikanu z meglenim vidom, ki se je umaknil v svojo kočjo v gozdu in dolgo ni izustil niti besede. Poslušaj samo šelestenje krošenj, petje ptic in šumenje vetra. Ko

se naveliča samote in tišine, se na ulice odpravi s težki mi koraki, zaradi katerih se trese zemlja. Naslanja se na ebenovinasto palico, skrit za mrkim, slepim pogledom in oborožen z izkušnjo poslušanja ničesar. Pogled mu tava po obrazih, ki jih srečuje, dokler ne najde takega, ki mu vrne pogled. Kazalec uperi vanj in njegov lastnik izgine. Velikan se trudi vsrkati podrobnosti novega sveta okoli sebe, preden se vrne njegova slepota, vendar mu spodleti, zato se obupan umakne v svojo kočo in čaka.

Mesto in gotsko vzdušje sta se mi ugnezdila v mislih. Živim z njegovimi enakimi ulicami, pravokotnimi trgi in s skrbno izklesanimi grozljivimi grimasami na fasadah. Sanjam jih in občutek imam, da se res sprehajam po njih. Prebujam se obtežena z vsem, kar sem videla, velikan se premika v moji domišljiji, njegov pogled pa se iz mrkega spet spreminja v vabljivega, kakor da me vabi, naj mu sledim.

Prebiram prijateljeva pisma, znova in znova, občudujem kaligrafsko pisavo in elegantne črke in pomislim, kako se je spremenil. Nič več ni podoben človeku, kakršen je bil nekoč. Zdi se mi, da ga je mesto uročilo s skrivnostno pogansko magijo, ga prisililo, da piše brez prestanka, brez čustev, brez cilja. Pošiljam mu pisma in ga sprašujem, kako mu gre, kaj počne, ali se bo vrnil ali ne. Niti z besedo ne odgovori na moja vprašanja, samo še naprej piše o mestu, ki ga je uročilo in ga spremenilo v oko, ki opaža vse podrobnosti okoli sebe, in roko, ki vse zapiše.

Rekla sem si, da bom storila kakor on. Namesto pisem, polnih vprašanj, na katera tako ali tako ne bom dobila odgovora, sem mu začela pisati o svojem mestu. O izmišljenem mestu, ki leži med gorami, poraslimi z rastlinjem in živo zelenim drevjem, in nenehno razburkanim morjem, ki zrak polni z vonjem po jodu in katerega valovi na obalo vsako jutro nanašajo debele sloje soli. Vse hiše v mestu so zgrajene na klifu, ki teče med gorami

in morjem, kakor da so v večnem padanju. Prebivalci mesta se ves čas borijo s težnostjo. Vzpenjajo in spuščajo se počasi, pazijo, da z višine ne omahnejo v globino morja in besnečih valov.

Najprej sem mu poslala pismo vsakič, ko sem prejela njegovo. Nisem odgovarjala na njegovo pisanje, zanj pa se je tako ali tako zdelo, da mojih pisem sploh ne bere. Nato sem začela pisati brez prestanka, dolga pisma, napisana z občutkom za detajle. Nekaj sem jih poslala, na večino pa sem pozabila, dokler jih sploh nisem več pošljala in me je zaposlovalo zgolj pisanje stotin pisem, ki so se kopičila v mojem domu.

Pišem in se ne zmenim za bolečine v prstih in hrbtu, sključenem zaradi dolgotrajne osame, mešam svoje mesto z njegovim. Pravokotne trge in gotsko arhitekturo s kričečimi obrazi na vrhu stavb in nevarno pečino, kjer hiše kljubujejo neskončnemu padanju. Velikana v črnem plašču in s slepim pogledom in tiste, ki jih vidim, kako se previdno vzpenjajo in spuščajo, kadar odprejo okno.

Znova prebiram svoja pisma, ki razmetana ležijo okoli mene, pozorno si ogledujem svojo elegantno pisavo in fine črke in pretirano natančen slog in premišljuje, kako sem se spremenila. Stopim iz hiše, obdane z gostim rastjem, in presneti me »moje mesto« z enakimi sivimi ulicami in pravokotnimi trgi in težko tišino, ki ga duši. Zaprem oči in se predam temi. Pred menoj se razpre prizor kakor iz filma. Zagledam množico ljudi, ki se premika počasi in strmi predse, vidim tudi njega, kako zamišljen koraka. In zaslišim zamolkel topot težkih korakov, kakor da prihaja od mene.

Zgodba je bila prvič objavljena v prilogi Nafaiz (Okna) libanonskega časopisa *Al Mustakbal* 9. januarja 2011, angleški prevod je izšel v reviji Granta jeseni 2011, nato pa je bila objavljena v zbirki *Nahu džunun* (Proti norosti) založbe Merit leta 2013.

MESTO
USODE

Zaprem oči. Počasi se umikam od sveta. Njegovi zvoki, vonji in barve bledijo. Namesto njih me napolnijo odmevi in sence. Meglica, ki me ovija, postaja vse gostejša.

Rečem si: »Ubil sem svet. Uničil sem ga in ga rešil bremena.«

Poskušam odpreti oči, pa jih ne morem, morda pa se moje veke odprejo, vendar me spremlja tema, pomešana s svetlo rumeno. Premaga svetlobo in jo odžene daleč proč. Čutim, da se nekaj odceplja od mene. Ali da zapuščam samega sebe. Kakor da je drobno jedro, ki je moje bistvo in bit. Postajam zgolj to jedro, to, kar so domnevno moji ostanki, pa ravnodušno opazujem. Tako hladen sem, da se sprašujem, če se tako počuti kača, ko gleda svoj stari lev, ki ga je zavrgla kot staro obleko.

Prilagajam se svoji novi okolici. Sedim na razmeroma gladki skali, dotikam se je, da bi jo temeljito raziskal. Gladka površina me uspava, ostri robovi pa dramijo.

Za zaprtimi vekami zaznavam vsako podrobnost svojega zaklonišča. Lahko ga vidim in hodim po njem, četudi me nanj vežejo zgolj besede. Že sam je ustvarjen iz njih. Samo tako si ga lahko predstavljam: njegove ulice so tlakovane s črkami in okrašene z ločili, njegovo zgodovino sestavlja na tisoče zgodb in romanov, kraji v njem pa so izmišljeni literarni kraji.

Med tavanjem po njegovih poteh srečujem trpeče pisatelje, ki vsak zase iščejo odrešitev na kraju, ki se neprestano ziba, kakor da je bazaltna skala, ki lebdi v vesolju. Kvadratna zloščena skala. Zaradi detajlov se zdi, da kakor vrtnica očem postopno razkriva svoje skrivnosti, poteze, strukturo.

Na vogalu naletim na pisatelja, zatopljenega v igro, ki poskuša v boju za prevlado nad domišljijo preslepiti živahen lik. V bližini glavnega trga srečam drugega, ujete ga v past davnih dni in zaposlenega s pripovedovanjem zgodbe o ubežnem vojaku iz Timurlenkove vojske, ki

sanja o smrti na vratih mesta, zgrajenega na skali, kjer se igra vetrič.

Na samotni uličici se na pločniku stiska tretji pisatelj, okoli njega pa so raztresene prazne steklenice žganja, pravkar začenja svojo dnevno predstavo: prizore, naključno izbrane iz del predhodnikov, izvaja pred molčečim in mrkim občinstvom, ki se brez besede odobravanja ali kritike razkropi, takoj ko je predstava končana. Človek jim pripoveduje o stvareh, ki jih ni razen njega nihče videl, pa samo zdolgočaseno kimajo in se razblinijo kakor oblaček dima.

Ne obremenjujem se preveč z njimi, saj vem, da sem edini sopotnik kraja in ogledalo, ki odseva njegovo podobo. Ustvaril sem ga in v celoti nadzorujem njegov zven in razpoloženje. Moj duh je naselil vsak kotic v njem, čeprav tava v megli in se ne zaveda, da sploh obstaja.

Pretkani duh, zaljubljen v labirinte, me je navdihnil, da sem mu narisal ulice. Roka se mi je tresla, ko sem začrtoval trge, ~~ker po vsakem sunku vetra ostanejo le blede sledi~~ in se roka zatrese že bolj, ko se jih znova dotakne.

Njegove prepletene poti in krhki trgi se mi v zavest vsakič znova vračajo in utelešajo v drugačni obliki. Lovim jih in opazujem, kako se potapljajo v misli, ki me nosijo v labirinte prevejanega uma, ki mi prigovarja, naj jih ustvarim, naj se uskladim z valovanjem. A takoj ko se mi val izmakne, me nevidne pregrade ločijo od njega.

Na ta kraj se smejo zateči le tisti z zahrbtnim umom. Ljubitelji misterijev in ugank. Tisti, ki slutijo korake duhov v tišini noči, ki cenijo zavajanje in prezirajo dejstva, ki verjamejo domišljiji in slavijo zablode in prevare.

Po njegovih ulicah tavajo le tisti s selektivnim spominom, ki si zapomnijo vsako najmanjšo podrobnost izmišljenih zgodb in bajk, v glavi pa jim ne ostanejo spomini na dogodke iz njihovih resničnih življenj.

V zavesti moje v praznem lebdeče bazaltne skale

vrejo strahovi vseh pogubljenih mest. Njeno zgodovino so napisali trenutki uničenja Sodome in Gomore, Irama, polnega visokih stolpov, in trenutek groze v Ninivah, preden se je Bog obrnil.

Te skale ni zalila voda, ni je zakril smrtonosen oblak in ni je izruval hrumeč, neusmiljen vihar. Skala je, zato je njena usoda, da se večno ziblje in visi na robu obstoja. Vedno ima meč na grlu, vsak nov sunek vetra obeta neizogibno pogubo. Večen obet, saj veter neprestano piha. Žvižga brez prestanka.

Osamljena bitja iz tega mesta omotično tavajo po ulicah in trgih. Niti eden od njih se ni sposoben povezati s tistimi okoli sebe, le njihovo navzočnost lahko zazna. Sliši jih, kako dihajo in ihtijo, nagovoriti pa jih ne more.

To niso navadni ljudje, to so alternativna stanja resničnosti izjemnih pisateljev ustvarjalnega uma in izčrpane duše. Vsak od njih živi tukaj kot ujetnik prizora, ki ga je napisal, lika, ki so ga ustvarile njegove misli in ki ga preganja zato, ker si ga je drznil iztrgati iz divjine nič v ječo besed, ujetih med knjižne platnice.

Kafka, na primer, znova in znova podoživlja občutke Gregorja Samse, pogosto se znajde na poti na grad ali v položaju gladovalca.

Calvino tava po ulicah svojih nevidnih mest brez upa, da bo prišel na cilj. V telo Carlosa Fuentesesa se je naselil duh umirajočega generala Tomasa Arroya, potem ko je poveljnik Pancho Villa ukazal njegovo smrt.

Borges pa vsake toliko spozna, da je izdajalec z od meča zaznamovanim obrazom in da podobno kakor Funesov tudi njegov spomin ohranja vsako najmanjšo podrobnost, njegova glava pa se spreminja v bučeče, razburkano morje.

Položaj Bruna Schulza pa je drugačen, saj se znajde v telesu dečka, ki so ga starši poslali na nočni opravke, naj prinese iz hiše očetovo denarnico. Otrok je v mestu

sam, v mestu, ki je kakor spreminjajoči se labirint, ulice pred njim pa se množijo in postajajo vse enake. Topla zimska noč ga prevzame in odloči se, da bo obiskal cimetove prodajalne, a namesto da bi prišel do cilja, presenečen ugotovi, da hiše nimajo vrat, samo tesno zaprta okna. Prizor se ponavlja v nedogled, saj se Bruno, ujet v otroškem telesu, čustvih in mislih, ne more izvleči iz labirinta ponavljanja. Hrepeni po *Ulici krokodilov* in po *Republiki domišljije*, ali po tem, da bi bil isti otrok, ampak v nekem drugem prizoru, drugi zgodbi. Da bi, na primer, svoje risbe pokazal nekomu drugemu in ga poslušal govoriti, medtem ko bi mu šel svet skozi roke, da bi se obnovil. Želi si celo podoživeti trenutek svojega resničnega umora, ki ga je na ulici v Drohobiču zagrešil nacistični častnik, samo da ne bi bil več ujet v prizoru iz *Cimetovih prodajaln*, ki obvladuje njegovo bivanje na zibajoči se skali.

Bruno me ne bi razumel, tudi če bi našel način, kako mu povedati, ~~naj se ne trudi z željami~~, saj je zatočišče izčrpanih duš stvano iz iluzij. Podoba življenja s samega začetka je in v tej vlogi predstavlja mater vseh duhov. Vse in vsakdo v njem je obsojen na propad, kakor da ni nikoli obstajal. To dobro vem, po tem se ravnam in ne sprašujem se, od kod mi to znanje.

Svoje misli držim zase, saj so v jeziku zaklonišča besede brez pomena. Samo zvoki so, zaprti sami vase, brez odtenkov, brez razlag. Ni prevoda zanje. Če bi si jih nekdo drznil izgovoriti ali prevesti, bi se spremenile v navadno šumenje.

To je pekel enkratnih piscev, ki prebivajo v njem. Kako naj izrazijo tisto, kar jih žge v prsih in jim razbija v glavah?

Brez pisanja so nepopolna bitja. Brez jezika je njihovo življenje neupravičeno. Vsakič, kadar kdo od njih svojo domišljijo poskuša preliti v pisano besedo, spozna,

da so besede prazne, da ne pomenijo nič. Izven sebe, izven glasu, ki jih izgovarja, ne obstajajo. Kako naj jih napolnijo s pomenom? Kako naj sploh prepoznajo pomen, da bi ga lahko uporabili v besedah?

Nekateri so zgolj sanjarili. Drugi so si urili telesa in jih spremenili v svojevrsten jezik. Izčrpavali so se, da bi izvedli popolno vajo, se podredili moči telesa, potopljenega v ekstazo plesa. Opazovali so vsak njegov gib, prisluhnilni vsakemu šepetu in poskušali so doumeti, kako zgovorno in kako natančno je lahko telo, kako poje o besedah, ki imajo pomen.

Tretjim je bila dovolj tišina. Bili so bledi in uveli. Zbrali so se na kupu in se poskušali čim manj premikati. Niso našli razloga za življenje, zato je njihovo pisanje izgubilo smisel. Vedno so se imeli za mojstre jezika, za viteze, ki ga znajo ukrotiti in se poigravati z njim, četudi so včasih izrekli kakšen kliše, kakor da jih je jezik izdal, besede pa zatajile.

~~V zadnji skupini so bili tisti, ki so se rešili obupa in samopomilovanja in sklenili, da bodo ustvarili nov jezik, po meri svoje domišljije in sanj. Edina težava je bila, da je bil, zaradi izmišljenih zakonov mojega zaklonišča, vsak od prebivalcev obsojen na življenje v samoti, četudi obdan s tisoči. Nihče se ni mogel sporazumevati z nikomer, nobene možnosti ni bilo, da bi imeli skupni jezik, zgolj jezike, ki niso komunicirali med seboj.~~

To je bil novi babilonski stolp. Jeziki so se pomešali in iz te zmede ni bilo vrnitve.

Noben član skupine se ni zavedal, da je del večje skupnosti, da so še drugi, ki se opotekajo po ulicah in stezah skale, viseče v vesolju, in ki so se prav tako odločili, da bodo ustvarili nadomestni jezik. Vsak od njih je domneval, da je naredil nekaj edinstvenega: iznašel črke, jim določil glasove, jih napolnil s pomenom.

Edini sem se zavedal, kaj se dogaja okoli mene,

kakor da bi se najprej zgodilo v moji glavi, potem pa zletelo iz nje in se utelesilo v resničnosti, ki sem jo videl pred seboj. V sebi hranim ogromno znanja, vendar je krhko in kopni. Obiskuje me ponoči, kot sanje oziroma kot delčki sanj. Zbujam se z njihovimi ostanki v glavi, senco mečejo na moj dan. Iz nezdružljivih kosov si šivam nekakšno življenje.

S premeteno intuicijo sem prebiral drobce sanj, ugibal, kateri sodijo v preteklost, ki sem jo morda živel ali si jo predstavljal, in kateri so blodnje ali prerokbe, katerih verodostojnosti ne morem preveriti. V srcu slednjih je svetišče, vklesano v telo gore na rečnem bregu. Prikazuje se mi v sanjah in počutim se, kakor da se sprehajam po njem in si ogledujem besedila in risbe, vklesane v njegove stebre in zidove. Takoj me preplavijo nepovezane misli o »boginji Talismana«, potem pa sanje zbledijo.

Vse, kar je povezano s svetiščem in njegovo skrivnostno boginjo, sem uvrščal v prihodnje življenje, resnično ali ne, pa vendar se mi je ~~včasih zazdelo~~, da je trdno povezano s preteklostjo, ki ni bila več moja stvar. Poteze svetišča so mi izpuhtele iz spomina, vendar so še vedno zastrupljale mojo sedanost in mi določale pot.

Prepričan sem bil, da je vse to znanje o zavetišču povezano z boginjo Talismana in da je bila ona – na meni neznan način – um, ki me je navdihnil, da sem si izmislil ta kraj, in da je absolutna gospodarica vsake najmanjše podrobnosti v njem. A ta čas ne morem dokazati ničesar, niti tega, da obstajam.

Vsemu navkljub sem bil hvaležen, da sem lahko dojel obstoj drugih in da sem se zavedal njihovih zagat in identitet, četudi nisem vedel, katero srečno naključje me je izbralo za ta privilegij. Zagotovo pa sem vedel, da moram zanemariti preteklost kot idejo in kolikor je le mogoče poskušati razumeti svojo vez s tem krajem. Ta kraj nima preteklosti, saj se lahko razvija samo, če jo briše

in drugega za drugim odlaga njena bremena. Trenutek tišine med dvema naglima stavkoma. Nima spominov, ne priznava zgodovine. Malikuje pozabo, njegova zgodovina pa so prašni delci v viharju.

Hrepenenje po preteklosti, ki jo je kraj izbrisal, ubija njegove prebivalce. Volja kraja nasprotuje volji prebivalcev. Iz tega nasprotja se iskri neotipljiv nemir in preganja vsakogar, ki se poda na ceste, tlakovane z besedami in blodnjami.

Ampak iskrenje ni največja težava, ta čast pripada neskončni raznolikosti. Na skalo, ki se noč in dan ziblje, ne sije eno samo sonce, ampak veliko sonc, in iz vsakega nastaja na desetine kopij. Prav tako se brez prestanka množi luna.

Kdor obrne pogled v nebo, da bi opazoval nepretrgano množenje sonca, ne more odvrniti oči in oslepi, s kopreno na očeh zre nekam gor.

Kdor v nebo pogleda ponoči, da bi gledal množenje lune, ne more nikoli več gledati ničesar drugega. Celó če pogleda drugam, bo videl le na desetine lun, ki se rojevajo druga iz druge. Vsenaokrog bo videl bleščečo srebrno, blede modro, svetlo rožnato in komaj opazno oranžno. Barve lune, kraljice sprememb in minljivosti.

Sčasoma bo tisti, ki gleda, izgubil občutek za prostor in smeri. Izgubil bo vid, kakor da bi ga oslepil sneg, ki ne obstaja, in se izgubljal na krajih, ki jih najbolje pozna. Taval bo v krogih, kakor v neskončni igri ponavljanja. Hodil bo po ulicah, ki so druga drugi podobne kot jajce jajcu.

Paradoksi zavetišča se tu ne končajo. Velik del rastlin, na primer, se ne sklada s podnebjem. Ko v ledenih zimah skoraj ne neha snežiti, na tropskih drevesih rastejo čudni plodovi in velikanski divji cvetovi. Poleti pa tropsko drevje izgine in zamenja ga drugo, tako, ki raste le na hladnih področjih, četudi je na skali poleti peklenska

vročina, ki jo še povečujejo sonca, ki se množijo.

Zdi se, da se samo jaz ukvarjam s temi paradoksi. Drugi prebivalci sveta zunaj meja skale ne poznajo; njihovo znanje izhaja iz bajk, sanj, ki jih je težko preveriti, ali iz davno prebranih knjig, ki so se jim naselile v zavest. Z branjem pridobljeni spomini varujejo podobo sveta z enim soncem, eno luno, tropskimi rastlinami v vročih podnebnih in drugimi, ki rastejo v zelo hladnih podnebnjih.

Prebivalci skale si nikakor ne morejo predstavljati, da obstaja nekaj, kar se imenuje zemljevid, pa mreže, ki povezujejo različna mesta in pokrajine. Zanje je mesto ločevanje in osamitev. Samozadostni svet, zunaj katerega ni ničesar. V pravilih njihove sedanjosti ni poti, ali bolj natančno, ni poti, ki so jih spoznali z branjem. V njihovem dojemanju je pot enaka labirintu. Ne poznajo besede »prihod« ali njenih sinonimov. Če se po naključju spomnijo njenega pomena, se jim zvrsti v glavi in ne razumejo ničesar več. Najmanj nadarjen in izobražen med njimi bi lahko v glavi napisal nekaj zvezkov o pomenu besede izguba in predaval o filozofiji začaranega kroga in nepretrganega ponavljanja. Če pa bi se največji um med njimi vprašal, kaj je nasprotje izgube ali kako doseči cilj, končni cilj, bi se popolnoma zmedel. Mesta iz knjig in njihovi prebivalci so se jim zdeli izjemno čudni.

Niti knjig ne poznajo več kakor v preteklosti. V njihovi sedanjosti jih ni; vsak od njih ima vsebino tega, kar je nekoč prebral, shranjeno v plasteh spomina, tako da njegove temačne vijuge in hodniki vsebujejo na stotine zbirk. V spanju se jim namesto sanj prikazujejo prizori in dialogi iz knjig. Nekateri sanjavec z lahkoto prepozna in konča. Druge pa so vzete iz konteksta in v takem primeru je nesrečnik obsojen, da sanja, dokler se ne spomni, za katero zgodbo gre in kakšen je njen naslov.

Nekateri med njimi se sploh ne zavedajo, da so bili pisatelji. To dejstvo je v njihovem spominu zbledelo in

pozabili so na svoj izvor in na svojo preteklost. Drugi dobro vedo, kdo so bili, in to jih muči, saj se zavedajo brezizhodnosti svojega položaja, nezmožnosti, da bi zapustili to nihajočo skalo. Beg z nje pomeni prosti pad v gotovo smrt. Razumejo tudi, da bodo ostali ujetniki prizora, ki so ga napisali, ali lika, ki so ga ustvarili, in da bodo kar naprej podoživljali iste trenutke, razen če si bodo lahko izostrili domišljijo in ustvarili nov scenarij, ki jih bo potegnil iz kroga ponavljanja. Pogoj pa je, da novi scenarij z domišljijo presega vse, kar so do takrat napisali. Past je v tem, da ta kraj prebivalcem izpije vso moč za domišljijo. Iz njih izsesa sok domišljije in misli in tako ošibi njihovo sposobnost, da si izmišljujejo stvari. Spremeni jih v prejemnike lastnih sanjarij ali, če smo natančnejši, sanjarij boginje Talismana, ki so – bolj ko razmišljam o njih – podobnejše blodnjam in izbruhom norosti kot idejam in fantazijam, pri čemer mi je jasno, da je s tega položaja in v tem stanju ne bi bil zmožen uničiti ali se upreti temu, kar mi šepeta.

Vem, da se bom moral na neki točki spopasti z njo, in morda sem se v preteklosti že. Za najin spopad je bil dober razlog in bil sem ji enak, morda celo močnejši od nje. Ne razumem, kako sem se spremenil v bitje, ki ne nadzira ničesar, kako sem izgubil svojo identiteto in bistvo.

Kakor pri drugih tukaj je moja domišljija izčrpana, spomini pa so navzoči, vendar pripadajo shranjenemu čtivu in znanju, ne pa življenju, ki sem ga živel. Zdi se, kakor da sem se tukaj pojavil iz nič in da se bom sesul v prah, takoj ko odidem. Kakor da je kraj ustvaril mene, jaz pa mislim, da sem jaz ustvaril njega. Ali pa sva morda oba izmišljiji boginje Talismana.

Kar koli že je, skrbi me prežemajoči občutek, da me opazuje, šteje moje korake in vdihe. Za trenutek mi sporoča, da sem drugačen od drugih, v grlu pa mi pušča cmok, zaradi katerega se zavedam krhkosti in začasnosti

svojega obstoja. Ob vsakem vdihu mi da skrivnostna boginja vedeti, da je skala usode le prehodna postaja in bomo vsi skočili z nje.

Tukaj vsak blodi po ulicah, kakor se mu zazdi, opazuje lune ali se pusti slepiti soncem ali si uri telo, da bo lahko nadomestilo jezik. A najsi se zaveda ali ne, vsak čaka na svoj dolgo pričakovani dan. Na ta dan se bo prebudil zaradi neprestanega šepeta. Poskušal ga bo preslišati, pa ne bo šlo. Šepet se bo spremenil v desetine sočasnih glasov, ki motijo misli in notranjo harmonijo in bodo utihnili šele, ko jih bo okuženi ubogal in storil, kar mu ukazujejo. V tistem trenutku bo spoznal, da to ni glas, ampak veriga misli in blodenj, ki so mu tako trmasto zajele domišljijo, da jih skoraj lahko sliši.

V skoraj vseh primerih preganjalec okuženemu ukaže, naj se vrti v prazno, dokler ne izgubi občutka za smer in ne ve, kje je. To ga bo zagotovo popeljalo do »skale usode« – pomanjšane kopije bazaltne skale, ki je del zaklonišča.

Z izostrenimi čuti bo stal na robu skale in osredotočen na fiksno točko pred seboj pazil, da mu ne zdrsne. Ko bo v trenutku razsvetljenja ugledal vesolje, skrito za točko, v katero strmi, ga bo previdnost zapustila in skočil bo v neznano. Svet, ki ga pozna, bo zbledel. Vse bo zbledelo in izginito. Pojavil se bo temno zelen ocean, ki bo postajal vse temnejši, dokler ne bo končno popolnoma črn. Iz teme se bo pojavil krog svetlobe s črno luknjo v sredini. Nevednemu bo odvrnil pozornost od tega, kar prihaja, in ga posrkal v svoje globine. Tam bo ta presenečen odkril, da se je znašel v osrčju nečesa, česar si ni mogel predstavljati niti v najbolj divjih sanjah. Ovit bo v meglo neznanja, brez navodil ali znakov, ki bi mu pokazali pot rešitve. Morda bo za vedno ostal ujetnik tega sveta, brez moči, da se izvleče iz njega. Sčasoma bo pozabil na vse, kar se je zgodilo in kar je doživel, in bo

zatalav v novi labirint, ne da bi se zavedal, da ga je zanj zgradila njegova pretkana domišljija. Morda ga bodo preplavili odlomki, ki ga bodo spominjali na ostanke preteklosti, ampak od njih ne bo nobene koristi, saj ne bo mogel spremeniti svoje usode ali vsaj malo zaviti s poti. To védenje ga bo zgolj potrlo, saj mu bo dalo vedeti, da je za vedno izgubil svoje znanje in spomine.

Sam sem depresiven vsakič, kadar pomislim, kaj lahko sledi skoku s stene usode. Čudno je le, da me zadene samo, kadar počivam v svojem najljubšem kotičku na svetu, ki sem ga tako skrbno in potrpežljivo ustvaril – na vrtu kaktusov, kjer je vse polno pisanega grmičevja različnih vonjav, jaz pa se najraje zlekнем med kaktuse, ki na sredini rastejo v krogu. Rad imam njihovo obliko in močan vonj, ki me sprošča in uspava. Postal sem odvisen od njega in polnim se z njim, kakor da sem steklenička, do roba napolnjena s starinskim parfomom.

Valovi žalosti, ki jih spremlja jok, me ne odvrčajo od rituala. ~~Še več, silijo me, da ga še bolj vestno obhajam, ker se na koncu zaradi joka počutim močnega in svobodnega.~~

TRDNJAVA
SONCA

Sama stoji na meji z domišljijo. Mračna, siva, s koničastimi stolpi, ki se kakor sulice zabadajo v srca nevidnih sovražnikov, ki visijo nad njo, je trdnjava videti, kakor da čaka. Čaka nekoga, v čigar domišljiji se ne bo pojavila kot minljiva misel, ampak se bo v njej naselila in ga spravljala ob pamet, dokler je ne bo zgradil izven ječe svojega uma.

V mislih se je lahko skozi sprehodil z zaprtimi očmi. Skril se je v njenih kletah, premeril labirintu podobne hodnike, z razsvetljenega okna gledal, kako preostanek trdnjave tone v temno noč.

Ščasoma pa ga je prestrašila že misel nanjo. Mučila ga je, na njegov um pa je pritiskala premočno, da bi to lahko prezrl. Ni več prenesel življenja v njeni navzočnosti. To vem, ker sem sam izkusil enako.

Tisti, ki so ga slišali – ko je bil še mlad –, pripovedujejo o njegovi želji, da bi zgradil trdnjavo, ki ji ne bo para, pa jih njegovo govorjenje ni zanimalo. Privadili so se njegovim čudnim besedam in dejanjem. Mislili so, da pač blebata in da tega ne bo storil. Niso ga razumeli – tudi jaz ga nisem –, ko je risal skico za skico, in če mu skica ni pomagala, se je zatekel k besedam. Opisoval je v verzih, ki so bili podobnejši ugankam.

Ponavljal je, da hoče trdnjavo zgraditi iz napak, vse v njej bo ravno nasprotno vsemu, kar zna umetnost arhitekture, zato bo tisti, ki bo zbral vse te napake, moral doseči skoraj popolno pravilnost. Beseda popolnost mu je bila zoprna, celo sovražil jo je. Raje je imel napake, zdele so se mu del človeštva in njegov izraz, zato ni razumel, zakaj pomisli na popolnost vsakič, ko ga pokliče njegova mučiteljica. In ta je bila le redko odsotna.

Domislil se je, da je najboljši način, da jo zgradi, ne da bi jo dejansko zgradil, da jo zapiše. Poskušal je spremeniti v vabljive besede, ki bodo spodbudile domišljijo tistega, ki jih bo bral. Misel mu je ugajala, a

še preden bi se besede lahko izmuznile potencialnemu bralcu, so se izmuznile njemu. Kadar koli je poskušal svoje sanje zapisati na papir, se je tam znašlo nekaj čisto drugega. Stavba ni bila v ničemer podobna tisti iz njegovega načrta.

Nekega jutra je brez sledu izginil. Od nekdanj je bil tak, premikal se je kakor divja mačka, katere stopinje se na kolovozu ne poznajo, ampak ker se je v mesto že prej neprestano vračal, prej mi, ki smo ga poznali, nismo imeli priložnosti, da iščemo njegove sledi. Čakali smo, da se bo, kakor ponavadi, lepega dne pojavil.

V njegovi hiši ni bilo ničesar, kar bi kazalo, da je kdaj bival v njej. Ni bilo oblek ali pohištva, sploh ničesar, kar bi nosilo njegov znak. V prostoru so bile samo beležnice, v njih pa skice, bolje rečeno ena sama skica, in besedila, ki so trdila, da je vsaka trdnjava unikat, ki ni povezan z drugimi. Ne vem, zakaj sem njegove zvezke shranil kot dediščino, ki je ne smemo ogroziti.

Domačine sem slišal govoriti, da so nekateri pač rojeni za osamo, večni tujci, in on je eden od njih. Pozabili so nanj, in šele ko je čez čas razpadla njegova hiša, so se zavedeli, da se ne bo več vrnil. Nekaj let pozneje sem na osamljenem otoku po naključju odkril trdnjavo, ki je bila skoraj taka kakor tista s skic v moji lasti.

Nisem vedel, ali je videl to trdnjavo in mu je bila navdih za načrte ali pa jo je na osamljenem kraju zgradil po odhodu iz našega mesta. A ko sem videl, kako stara je in kako so njeni sivi kamni od starosti počrneli, sem spoznal, da je stoletja starejša od njega in od mene.

Bal sem se ji približati. Čutil sem, da od nje veje kruta energija. Vrnil sem se domov in znancem pripovedoval o njej. Po tem je postalo normalno, da je vsak popotnik iz našega kraja ob vrnitvi pripovedoval, da je videl trdnjavo, podobno tisti na skicah iz hiše izginulega, četudi je večina te skice videla le enkrat.

Mnenja o njeni legi so se razhajala, nekateri so trdili, da je na skrajnem koncu otoka, drugi, da je mnogo bližje, vsi pa so se strinjali, da leži na osamljenem otoku sredi jezera, s hriba za njo pa jo nadzoruje podobna trdnjava. Strinjali so se tudi, da so stolpi podobni kopjem, ki se zabadajo v srca nevidnih sovražnikov, zato so se ji bali približati, saj so imeli občutek, da jim bo, če to storijo, eden od stolpov prebodel srce.

Zdelo se je, da govorijo o isti trdnjavi, čeprav je vsakič ležala drugje. Samo eden je trdil, da se je ni bal. Ko se ji je v želji, da bi jo spoznal od znotraj, približal, je spoznal, da je privid, plod njegovih pričakovanj in optična prevara, vendar si je zapomnil najmanjše podrobnosti okrasja, stalaktitnih obokov in okrasnih kipov na fasadi.

Ščasoma so se ji upali približati tudi drugi in kakor tisti pred njimi odkrili, da ne obstaja, večina pa se je je še vedno bala.

Čudno je, da v zadnjem času zgodbe ne omenjajo, na ~~kako samotnem kraju stoji trdnjava~~ – zunaj mestnih meja ali nekje daleč stran od mesta. Postopoma je vse bližje, dokler nekdo ne reče, da leži na jezeru v bližnjem gozdu, poleg nje je skala in na skali še ena trdnjava.

Vse to se je zdelo prebivalcem logično in pričakovano, ko pa sem jim povedal, da jo vidim skozi okno spalnice, kako tiho stoji in zre v svojo dvojnico, so vsi rekli, da se mi je zmešalo.

Še bolj nor sem postal v njihovih opisih, ko so izvedeli, da neprestano prerisujem skice izginulega človeka, da je moja hiša polna beležnic z risbami, na katerih se nabira prah.

Razumel sem jih, kajti kadar koli so šli mimo moje hiše, so videli prosojne zavese na stalno odprtih oknih, kako frfotajo v vetru. Hiša se jim je zdela prazna. Pohištva in drugih stvari niso videli – samo mračne stene in tla, polna prahu. Sam sem se v hiši pojavil le redko, in

tistih nekajkrat, ko so me opazili, sem se v mraku kakor duh premikal od okna do okna.

Na mestnih ulicah se nisem pojavil pogosto. Včasih sploh nisem šel iz hiše. Prepričan sem bil, da se sprašujejo, od kod mi hrana in pijača, in brez dvoma so mislili, da na skrivnem vrtu za hišo gojim sadje in zelenjavo. Da je bila stvar vredna njihove pozornosti, je morala biti skrivnostna.

Vedel sem, da so to misel opustili – če so sploh pomislili nanjo –, ko so začeli vohljati okoli hiše in pričakovali dokaz, da res živim v njej. Jaz pa sem pretiraval s prikrievanjem in izmikanjem. Vseeno mi je bilo, kaj si bodo mislili, ko bodo videli tla, prekrita z beležnicami in papirji, celo namerno sem jih puščal tako, da so bili radovednejem na očeh. Nisem poskušal prepričati, da bi kakšen papir odletel, nasprotno, nekatere sem nalašč puščal na prepihu, da bi radovedneži lahko videli kopijo originalnega načrta. Iz svojega skrivališča sem opazoval, kako so nekatere papirje pobrali, druge pa je veter odnesel kdo ve kam.

Vem, da ne bodo nikoli razumeli, zakaj sem prisoval originalno skico, ki jo hranim, odkar sem jo našel v hiši izginulega. Še sam ne morem jasno ubesediti svojih motivov. Najbolj pa me je osupnilo – in nimam pametne razlage za to –, ko sem jih slišal šepetati, da sem jaz avtor originalnih skic, ne tisti, ki je pred leti izginil. Slišal sem govornice, da naj bi jih podtaknil v hišo, preden sem druge obvestil, da je izginil.

Potem so začeli dvomiti, da je sploh kdaj res živel med njimi. Nekateri so celo začeli iskati dokaze, ki bi to potrdili. Ne razumem, kako se lahko tako podrobno spominjajo, na primer, da sem jim prvi prinesel novico o njegovem izginotju, hkrati pa zanikajo celo življenje, ki jim je pred izginotjem raslo in cvetelo pred očmi.

V skrivališču v hiši sem se odločil, da jim bom z ranjenim glasom povedal tisto, kar mislim, da je moja

zgodba. Zaupal sem radovednosti in interesu poslušalcev, ki so mislili, da se ne zavedam njihove navzočnosti. Nisem se naveličal ponavljati svoje zgodbe, oni pa se je očitno niso naveličali poslušati:

»Najprej se mi je zdelo, da je daleč, a prihajala je vsak dan bližje. Spremljal sem njene korake na poteh proti mestu. Najprej sem jo lahko videl samo skozi okno spalnice, nato skozi vsa okna. Poskušal sem jih zapreti, pa ni šlo. Skupaj s trdnjavo so se zarotila proti meni in mi kar naprej kazala njeno sliko.

Mučiteljica se mi je vse bolj približevala, dokler mi ni zasedla hiše. Ona in njena gorska tovarišica sta me opazovali skozi vedno odprta okna. Končno se je naselila vame. Čutim jo v drobovju. Kadar po njenih hodnikih piha veter, slišim žvižge, ki mi odmevajo globoko v telesu. Pošast me poseduje. Čutim, kako težki koraki odmevajo po hodnikih ... njenih hodnikih ... mojih hodnikih. Skoraj vidim mrak, ki se dviga v meni, veter, ki razpre zastore v oknu, ki je moje srce, in spusti skozme razpršeno svetlobo. Zaradi njene toplote za trenutek pozabim, kje sem.

Večkrat sem slišal, da v nekaterih stavbah straši, a takoj ko sem pogledal načrte izginulega soseda, sem vedel, da je v tej trdnjavi strašilo, še preden je bila zgrajena. Nisem pa vedel, da se je sposobna naseliti v telesa. Kakor pijavka se prisesa na živce, kri, um.

Ne vem, iz katerega pekla je prišel človek, ki jo je prvi narisal. Prepričan pa sem, da je moja vloga, da prekinem prekletstvo, preden se zaje v vesolje. Preden ga pogoltne in uniči.

Risbe amuletov. Ponavljajoče se risbe so talisman, poln črne magije. Beležke, polne prekletih črk in besed, ki jih ni mogoče ustaviti. Vse to me spravlja ob pamet. Ukazuje mi in mi megli bit. Ni druge poti, samo prepusti se lahko in jih izdelaj na tisoče. Pisal sem in pisal. Risal in risal. Hotel sem popolno kopijo, pa sem dosegel

samo blede imitacijo izvirnika. Svoje risbe sem primerjal z originalom, pa sem vedno odkril kakšno razliko, čeprav so bile risbe iste trdnjave. Poteza več tukaj, drugačen naklon tam. Neizurjeno oko jih ni moglo opaziti, ampak tam so bile, srepele vame, kričeče napake. Nisem bil jaz kriv, črna magija je bila, ki jo je trdnjava uporabljala, da bi se zaščitila. Morda je bilo kaj drugega. Končno sem opazil razlike v originalnih skicah. Nisem vedel, ali je izginuli isti načrt prerisal večstokrat, da bi se izognil neželenim odstopanjem. Ali pa je iz le njemu znanega razloga načrtno vnašal komaj opazne razlike, len pogled pa je popolnost videl tudi tam, kjer je ni?

Nikoli ne bom izvedel, zato ne bom nehal risati, skice za skico. Niso več samo kopije. Verjamem, da so vsemu navkljub edinstvene. Postale so slamica, ki me rešuje, da ne utonem v norosti, ali pa so morda pot, ki me pelje vanjo.«

~~USTVARJEN IZ
LESA IN BLODENJ~~

Občutek me je prvič preplaval, ko sem v gozdu zraven kočice cepil drva. Pravzaprav sem takrat lahko prvič s prstom pokazal nanj, ga opazil takšnega, kakršen je bil. V meni je živel že od nekdanj, utelesil pa se je šele v tistem trenutku, ko sem bil obdan z debli, odžaganimi vejami in odpadlim listjem.

Počutil sem se, da sem tudi sam iz lesa. Njegov vonj me preveva, prevzema mene in mojo dušo. Njegova svežina me očara, počutim se, kakor da sem doma, v tistem prvem domu, spomin na katerega se mi je izmuznil, njegovi vonji in zvoki pa živijo globoko v mojem telesu.

S tem sem si razlagal svoja dejanja, odkar sem se s starega doma preselil v ta oddaljeni kotiček, kjer je sečnja drv postala vsakdanja navada. Obred, od katerega me ni moglo odvrniti nič. Večino časa sem prebil tako, da sem brusil posušen les, ga oblikoval v kose pohišva in orodij, ki jih nisem potreboval. Najlepši trenutki so bili tisti, ki sem jih preživel tako, da sem se z rokami dotikal naravnega materiala in mu podarjal obliko, ki je brez mene ne bi imel nikoli. To dejanje zahteva vso mojo pozornost in mi ne pušča časa, da bi mislil na resničnost okoli sebe, v kateri ni drugega kakor praznina in tišina, ki jo od časa do časa pretrga lajež, tuljenje ali drug težko določljiv hrup.

Ko končam, pohajkujem po mestu. Hodim mimo zapuščenih hiš, da bi se prepričal, da so še tam. Večino so lastniki zapustili v taki naglici, da niso niti zaprli vrat. Proučujem detajle vsake hiše in duši me prah, ki se je nabral v plasteh. Odpiram okna, da bi prezračil, preden odidem, pa jih zaprem. Občudujem kaos vrtov, ki se počasi spreminjajo v džunglo, vendar se ne vmešavam in tega poskušam preprečiti. Moj boj proti naravi je obsojen na propad, zato pustim (naravi, ne boju), da gre svojo pot. Zanima me njeno preoblikovanje in ga opazujem od daleč. Boriti pa se mi ne ljubi niti za ohranitev prostora,

ki ga zavzema moje telo. Trenutno čutim, da obstajam, živim pa ne. Naključno diham, jem, spim, se zbudim. Razen pohajkovanja z enega konca mesta na drugega in obsedenega mizarjenja ne počnem nič pomembnega.

Če ne bi bilo sadnega drevja in obilice gob v gozdu, bi jaz in moja tovariša že davno izginili. Tega se zavedam samo jaz, onadva blodita vsak v svojem svetu. Komaj opazita, če jima pustim nekaj hrane. Ne vem, če dejansko kaj pojedeta ali ne. Sklepam, da jesta. Najprej zato, ker sta še živa, in potem zato, ker o hrani ni sledu, ko se naslednji dan vrnem. Če bi jo poključali ptiči, bi ostale vsaj drobtine.

Ne razmišljam dosti o tem in jima še naprej prinašam hrano in vodo v upanju, da se bosta nekega dne prebudila v tisto, kar sta bila nekoč, četudi se del mene tega prebujenja boji, saj ne vem, kako jima bom pojasnil, da je svet tako opustošen.

Mislim, da so me pretekle odločitve pripeljale do tega, ~~kar sem: potepuh, ki tava po ulicah,~~ preplavljen s spomini, tako močno navzočimi, kakor da se še vedno odvijajo, in hkrati hrepeneč po drugih, ki so skoraj izginili in za seboj pustili le občutek izgube, ki prežema vse.

Požgal sem mostove za seboj, odločen, da ne bom odšel iz tega kraja, pa tudi spremenil ne bom ničesar v njem. Včasih je dobro biti v vlogi nemega opazovalca. Razburljivo se je umakniti in se predati, kakor pero vetru, in pustiti svet v kaosu, brez katerega nima smisla.

Ne bi si dovolil zapustiti tovarišev, četudi sem globoko v sebi vedel, da je za tem še nekaj več. Ostal bi tudi, če bi bil sam. V srcu nosim ruševine in v duši opustošenje, tako da bom pred seboj videl odsev uničenja, kamor koli bom šel.

Tavam po vijugastih ulicah in zrem v obzorje, ki ne razkriva ničesar, v večno oblačno nebo. Vrtoglavica me ne muči več, navadil sem se je. Presenetilo me je, ko

sem naletel na tiste, ki so ostali, oči so jim begale, duh se je vrtel, telesa pa niso prenesla neprestanega nihanja. Pričakoval sem, da bodo sčasoma odšli, in res so. Drug za drugim so izginili in ostali smo samo mi trije.

Hodim od točke do točke in ni mi treba premišljevat ali celo gledati, da bi vedel, kam grem. Mesto imam tetovirano v srce, vklesano v možganske vijuge, v kosteh se prekrivajo ulice in trgi, krhki kakor pajčevina, gozdovi pa jih obdajajo kakor zapestnica zapestje. Vedno pazim, da ne grem mimo svoje stare hiše. Ne prenesem pogleda na luknje od krogel na njenih zidovih ali velikanske luknje, ki jo je na stavbi nasproti pustila granata. Odkar sem pobegnil, nisem šel več blizu. Ne premišljuje niti o tem, da bi svoje stvari preselil v kočo, za katero sem les našagal v nekakšnem transu in jo zgradil podobno, kakor kdo drug iz nitk ljubezni stke obleko.

V svoji koči dneve preživljam v miru, ki ga kviri samo zavest, da me nekdo čaka in računa name, četudi le v mojih blodnjah. ~~Naveličan sem tega~~, hrepenim po življenju brez odgovornosti in zahtev. Že samo misel, da zunaj meja mojega telesa obstaja še nekdo, me spravlja ob živce. Dovolj imam tistih, ki živijo in se borijo v meni. Včasih se pretvarjam, da je mesto samo moje. V njem ni nikogar drugega, pa tudi živel ni v njem nikoli nihče razen mene, ni prečkal ceste. Včasih mi uspe, da se prepričam, včasih pa me spomini postavijo na laž.

Prispem do severnega roba mesta, kjer rastejo kaktusi vseh barv in oblik. Zagledam ga, kako leži med ovalnimi rastlinami in skoraj ne more dvigniti glave, zato vem, da mu je kakor po navadi uspelo omrtvičiti um in čute. Ne poskušam se mu približati in ga prepustim domišljiji in sanjam. Nisem pripravljen plačati cene za njegovo prebujanje in nisem pri volji, da bi prenašal poplavo pritoževanja, stokanja in obupa, usmerjenega v praznino. Naj mi je to všeč ali ne, razen praznine zanj ni ničesar.

Od njega dobivam le nepovezane stavke o reki, v globini katere leži, o jezeru živega srebra, o oazi, ki jo je težko zapustiti. Njegovih besed se otremem, misel na reko in jezero in oazo pa se mi zasidra v domišljiji.

Pustim ga in se odpravim na drugi konec mesta. Na njegove osamljene, skrajne obronke, kjer gora zapira gozdna prostranstva za seboj. Ko se približam, jo zagledam, kako s prekrižanimi nogami sedi v skalovju, kakor da je tudi sama skala. Vidim, da ji je sonce ožgalo in izsušilo kožo, ki je zdaj enake barve kakor kamni okoli nje. Pogleda me, a me ne prepozna. Obrne se stran. Slišim jo, kako si tiho popeva pesmice, ki jih ne razumem, a od njihovega ritma me spreletava srh. Njen obupani pogled in trpeči glas mi povesta, da poje o čakanju in izgubi. Za razliko od njega njej ni treba omrtvičiti čutov. Njene blodnje ji zadostujejo in spodbud od zunaj ne potrebuje.

Neha peti in začne s samogovorom, v katerem pove, da se je naš prijatelj spojil z vodo, ona pa je eno z ognjem, potem me sprašuje o meni, čeprav me ne prepozna. Razumem njeno vprašanje, vendar se mi ne zdi vredno omeniti, da sem se združil z lesom, ampak v nasprotju z njima svoj zemeljski element zavračam in bom postal čisti um.

Posnemam njen skrivnostni način govora in skoraj kriče rečem: »Um je božanska snov Atuma in svetloba, ki jo izžareva njegovo sonce, je nečistim očem nevidna, zato bom postal čisti um, ki se želi približati Atumu.«

Zazdi se mi, da mi je za trenutek sledila, potem pa se je znova dvignila nevidna ovira in naju ločila. Sočutno jo gledam, v njej vidim sebe, v najinem tovarišu pa njo. Mi trije smo različni odsevi istega vira. Mi trije smo sanje, prepletene v Atumovem umu, misel, ki se mu je porodila. Natanko tako, kakor se je – v začetku – domislil, da bo to vesolje neskončna širjava vode pod plastmi meglic,

potem pa ga je počasi uredil in opremil, spremenil njegov kaos v red.

To sem jo vsaj slišal ponavljati, preden sem izgubil vez s sedanjostjo in se znašel o osrčju starodavnega sveta. Trdi, da sem razsodnik med kaosom in redom. Posrednik med boginjo dobrega in boginjo zla, ki se trudi, da nobena stran ne prevlada nad drugo.

Najbrž me je zamešala s Tothom, staroegipčanskim bogom pisanja, modrosti in magije. O tem se prepričam, ko mi razloži svojo idejo o tem, da red potrebuje kaos, ki ga podpira in vodi, in da je dobro ob odsotnosti zla brez pomena. Meni pa je bila, tako trdi v nepretrganem samogovoru, zaupana težka naloga, da ohranjam ravnovesje med nasprotji.

Pravzaprav ni daleč od resnice, četudi ni v celoti dojela bistva moje vloge. To nalogo sem si v bistvu naložil sam in zdaj mi presedala, nič več je ne opravljam z veseljem. Tukaj, na koncu sveta, se borim, da bi pozabil, moj spomin pa je živ in utripa. Včasih zavidam sopotnikoma: njemu dobrovoljno odsotnost uma, njej blodnje, ki izključujejo resničnost in jo od mene ločujejo do te mere, da me ne prepozna, četudi sem zagotovo središče njenih samogovorov, pa čeprav mi v njih nadene opravo, ki ni moja.

Pričakoval sem, da se bodo njene blodnje vrtele okoli tega, kar se je zgodilo, preden je stopila v to stanje, četudi se ne spominja nobenega obstreljevanja, bombardiranja ali zaporednih eksplozij. Vsaj kadar sem v njeni bližini, je videti, da se ne spominja. Na srečo ni kakor jaz, ne preganjajo je ruševine, kriki groze in trupla, raztresena po ulicah, ki jih žrejo mrhovinarji in plenilci. Ne obseda je misel, da ima vsaka ptica, vsaka žival, domača ali divja, želodec poln človeškega mesa. Ta obsedenost mi je priskutila vse vrste mesa.

Njen spomin je očitno izbrisal vse, povezano z zadnjo vojno in potresi, ki so ji sledili. Premišlujem o

udarcih, eksplozijah in hrumenju in sklenem, da je vojna zarota proti tišini. Njen cilj je ubiti tišino in napolniti nastalo praznino s kar največ hrupa, kakor da jo je groza tišine in je ne more prenašati.

Morda sem zato naklonjen tišini in se potapljam vanjo. Govorjenje sem nadomestil s pisanjem. Hotel sem, da pisanje izrine zvok, postane odsotnost zvoka, da razbije govor, ki je v njem. Molčim, tako da sem skoraj pozabil, kako zveni moj glas, in mi je njegova barva zbledela iz spomina. Na tisoče besed na dan napišem v jeziku, ki sem ga sam izumil, v pisavi, ki sem jo oblikoval po svojih željah. Le jaz lahko prodrem v njegovo globino. Premišljuje, da bi ga vklesal v skale ali si ga vtisnil na telo, potem pa dojamem, da je dovolj, da ga zapišem na papir, ki sem ga izdelal iz lubja, iz svojega daljnega sebstva, ki ostaja skrito mojim očem, pa vendar moje bistvo.

Spreleti me, da morebitni bralec ne bo razumel, kaj pišem, da sploh ne bo razbral, da gre za jezik in ne za čačke zmedenega uma. ~~Ta misel me nepričakovano pomirja, poživlja me in mi osveži srce. Odločim se, da stvari ne bom prepustil usodi, in začnem sam uničevati svoje zapise, drugega za drugim. Ravno zato imam raje krhkost in začasnost papirja kakor čvrstost kamna.~~

Kar pišem, me plaši, ker potrjuje vse grozote, ki sem jih pisal. Oživlja jih in jih ponavlja v nedogled, da se mi ne bodo nikoli izbrisale iz spomina. Grozo mi vzbuja, da med popisovanjem stvari, ki sem jim bil priča, čutim, da se v njih skriva lepota. Jezik me izda, s svojo lepoto me potegne vase. Berem in razdejanje postane privlačno; vsakdanja smrt, rekonstruirana z briljantno natančnostjo, prečiščena in ločena od bolečine, ki je, četudi le začasno, pregnana s slike.

Nameraval sem dokumentirati vse, na kar sem nalletel, zabeležiti tudi najpreprostejše dogodke in opisati tudi najmanjše spremembe, ki jih ne bi opazil nihče

drug. Vendar sem se upočasn timer. Najprej sem vse v celoti doživel. Videl sem, kako se je kraj spremenil v ruševine, videl, kako preživeli drug za drugim bežijo. V začetku jih je nekaj ostalo in so brez cilja taval po ulicah. Moja prijateljica sta se naučila, kako se jim izogniti, jaz pa sem kar pozabil nanje, dokler nisem naletel na kakšnega, ki se je omotično opotekal, da se je še meni zvrtilo. Nato so vsi razen nas odšli. Na tak ali drugačen način so izginili, kakor da sploh niso nikoli obstajali. Spominjam se opustošenih ulic, uničenih hiš in sledi ognja v javnih stavbah. Prve dni je bil prizor šokanten, potem pa smo se ga privadili, spomin na prejšnje življenje pa je začel bledeti, in vsakič, ko je spomin ugasnil, je v meni vzcvetelo razdejanje.

Pisal sem, in še pišem, z občutkom, da sem zadnja priča. Tisti, brez katerega bo vse izginilo, brez katerega bo vse pogoltnil nič. Pripovedujem zgodbo kraja, ki se je spremenil v ruševine, zgodbo tišine, ki prežema celotno vesolje, in zgodbo ljudi, od katerih so v tem mestu ostali samo trije: eden, ki se izgublja v spominih, drugi, ki si ne prestopa mrtviči um in čute, in tretja, ki so jo blodnje in izbruhi norosti zvezli v nematerialni svet.

Razmišljam o tem, se prepričam, pa spet podvomim o vsem. Kdo ve, če je to, kar vidim in verjamem, resnično? Kako naj vem, da je prav moja vizija resničnosti najbližje njeni resnici in bistvu – če sploh ima resnico ali bistvo? Boli me, da ni načina, da bi se o čemer koli prepričal. Moja verzija sveta ni boljša od njune. Kakor da smo trije vzporedni svetovi, na istem mestu, trije ljudje, vsak od nas ujetnik svojega uma, blodenj in domišljije.

SAHAR MANDUR

prevod Mohsen Alhady
in Margit P. Alhady

MINA
(ODLOMEK)

Dama tridesetih let, visoke postave, z elegantnimi rameni, okrog katerih valovijo kostonjevi lasje, njene oči so temno zelene in njena koža je nežna in svetla. Če bi bil njen oče tu, bi dejal, da je mešanica med mačko Bastet, boginjo veselja, in mačko Sahmet, boginjo vojne.

Obe mački sta faraonski, ona pa dela v kinematografiji. Ko jo je Julian prosil, da privoli v tisti dolgi televizijski intervju, ga je malodušno vprašala:

»Koga pa bi zanimalo poslušati mojo zgodbo? Kaj ne zadostujejo novice v revijah?«

Odgovoril ji je:

»V revijah? Mar se ti življenjska izkušnja, skozi katero si šla v rosni mladosti, ne zdi zadosti?«

Zasmejala se je ob izrazu »rosna mladost«.

»Julian, vsako življenje je vredno, da se pripoveduje o njem, vprašanje pa je, ali so posledice pripovedovanja take, da se to splača storiti.«

Zmedel se je, saj jo dobro pozna, vprašanja začne postavljati, ko se hoče izogniti odgovorom.

V preteklosti se med njima se ni ljubeznivo končalo.

Zdaj sedi pred njo v dnevni sobi njene hiše, polni vseobjemajočega pomladanskega sonca in zelenja, ki se vidi skozi balkon. Sedi, kakor zahtevajo okoliščine, in okleva zaradi razdalje, ki so jo postavili mednju čas in dogodki njenega prijateljstva.

Zmede se, toda ona se v sebi smeji.

Zaradi tega, da bi ga presenetila, in zaradi svoje skrivne želje mu bo ugodila.

Končno je privolila, še preden bi njegova zmeda utegnila predolgo trajati.

Obraz se mu zasveti.

Doživlja trenutek ljubezni, v katerem priključa dolga leta poznanstva.

V roke vzame njeno desnico, povesi pogled v tla in se

nasmehne. Začuti solze pomirjenosti.
Ona pa začuti breme tega trenutka. Zaradi prikrite
krivde in zato, da bi sveži zrak vstopil v njune štiri
pljučne režnje, mu šaljivo poreče:

»Bo dolgo?«

Hitro se zbere, da bi ugotovil, ali ga v šali pogreša ali
pa želi s tem pustim, čudnim vprašanjem priklicati
razdaljo.

Gleda jo, kako se hudomušno nasmiha, in ji reče:

»Osel sem!«

Ona pa mu bedno in vedro odgovori:

»In jaz sem Mina.«

Golob počasi, vzvišeno vzleti in razpre krila kot ore
ter negibno jadra, kot bi se zataknil v času.

Ravno kroži okrog mogočne stavbe, kjer domuje
njegovo gnezdo, tako kot domuje v zadnjem
nadstropju Minino stanovanje.

Njeno stanovanje je v sedmem nadstropju in gleda na
park Sanaj, balkon je relativno velik.

Pri vhodu spredaj stojita kamnita leva, ki dajeta stavbi
večjo vpetost v zemljo in več samostojnosti. Sta
varuha malih bogov, ki živijo vsak v svojem stanovanju
in krojijo usode ter si jih sami oblečejo.

Vhod se razširi v prostorno svetlo vežo s stopnicami,
ki vodijo navzgor, in tam stoji tabla, ki razglaša ime
stavbe: »L`union Nacional« ali »Narodna zveza«. Tabla
stoji kot modro oko¹ ... kot placebo, ki ga predpišejo
zdravniki hipohondrom, da pomiri tiste bolečine, ki ne
izvirajo iz telesne bolezni, temveč iz duše.

Čudno ime nosi ta stavba, le kakšna zgodba stoji za

¹ Modro oko je amulet, ki odganja zlo in privablja srečo.

njenim imenom?
To ni ime stavbe,
temveč ime francoske zavarovalnice, ki je v njej in je
bila ustanovljena, ko se je oblikoval
sodobni Libanon.
Poglej tudi ti, Mina ... to nista leva.
Kipa, ki stojita ob sprednjem vhodu, nista leva.
Temveč je to ženska, ki jo obdajata dve mladi gazeli in
vrtnica na desni ... in ženska, ki jo obdajata dve mladi
gazeli in vrtnica na levi.
Kot da stavba ne bi potrebovala zaščite, temveč mir.
Od kod torej zlobno oko, od tistega leva?
Ne skrbi ... veliko jih je, ki vidijo gazelo in govorijo o
levu. Gre le za razširjeno vizualno zbeganost, ki jo
povzroča ta stavba, za nič več. Za nejasnost in nič več.

JULIAN: _____

»Mina je ime faraonskega kralja, moškega, kako to, da
nosiš tako ime?«

MINA:

»Oče je bil nor na faraone in je komaj čakal, da se
poroči, da dobi otroke in imenuje dečka Mina in
deklico Hačepsut. Toda sčasoma se je pokazalo, da
je mati le stežka zanosila, in ko je bila noseča z menoj,
očetu glede imena ni nasprotovala, saj si je želela,
da bi bil vesel, vendar pa se je pogajala z njim. Med
imenoma Mina in Hačepsut je mama izbrala prvo ime,
in poskušala se je prepričati, da zveni podobno kot
Lina ali Mira. On pa si je vsak dan izmislil nove načine,
da bi se zavedala, da nosim imeni obeh faraonov
skupaj.«

JULIAN:

»Kako pa?«

MINA:

»Hahaha ... Izbral mi je enega od obeh vzdevkov, kakor se mu je zljubilo. En dan me je klical ,Ti, ki si združila oba dela', kar je vzdevek kralja Mina, naslednji dan pa me je imenoval ,Ti, prva med ženskami', kar je eden od vzdevkov Hačepsut. Navadila sem se, da mi je vsak dan izbral nov vzdevek, obenem pa sem se bala, kdaj me bo poklical po imenu, kajti tedaj sem vedela, da me zagotovo čaka kazen za storjeno napako.«

JULIAN:

»Torej imaš rada svoje ime?«

MINA:

»Da, rada ga imam. Mnogi v njem najdejo prav to, za kar si je prizadevala moja mama, to je kratko in muzikalno ime, veliko se jih sprašuje o pomenu mojega imena. Toda jaz imam rada nejasnost, ki je v njem, samoumevnih imen ne maram.«

JULIAN:

»In zato se, ~~da bi ohranila to nejasnost, zadovoljiš~~ samo z imenom brez priimka, se zato tako predstavljaš tudi na umetniškem področju?«

MINA:

»Nisem nalašč izpustila svojega priimka. V svojem prvem filmu z naslovom Generic sem imela še ime in priimek, toda ljudje in mediji so uporabljali samo ime Mina, ko so se ukvarjali z mano, in mene to ni motilo.«

JULIAN:

»Morda zato, ker si tudi v filmu nosila svoje ime. V filmu Bakterija iz leta 2003 si igrala namreč vlogo Mine, bila si v negotovem razmerju z mladeničem in mestom. Zakaj? Kaj te veže na Bejrut?«

MINA:

»Francoski režiser Pierre Beaunomme je izbral za glavno žensko vlogo moje ime. Všeč mu je bil njen ritem, vprašal me je, če se strinjam. Nisem bila čisto

prepričana, ali se, vendar sem v to privolila. Bila sem v svojih dvajsetih letih in nisem še imela pravice otežiti pogajanj okoli glavne vloge. Dobro, da sem tako storila, saj je film prejel zlato palmo v Cannesu!»
(Za trenutek utihne, nato oklevaje nadaljuje.)

»Kar zadeva moje vezi z Bejrutom pa ... Jaz ... rada imam Bejrut. Da ... rada ga imam, seveda, dokler si lahko v njem ustvarim svoj svet, v katerem živim ...«
(Malo pomolči, nato z nasmehom nadaljuje.)

»In dokler vem za izhod iz njega in lahko odidem, kadar se mi zahoče.«

JULIAN:

»Svet v njem in izhod iz njega ... Morda zato, ker se ne moreš ustaliti v njem, ali pa morda zato, ker se nočeš ustaliti na splošno?«

MINA:

»Ustalitev s tem nima nobene zveze, bolj gre za strah. Bojim se ga.«

JULIAN:

»Kako to?«

MINA:

»Bojim se, da bi postala nepozorna do minevanja časa, da bom nepozorna do tega, kam me vodi življenje, da sama ne držim svojega življenja za vajeti. Bojim se, da pozabim, da me lahko nekdo preseneti. Morda pa to ni strah, morda gre bolj za varnost. Želela bi se čutiti varno v njem, saj je moje mesto, ki sem se mu privadila kot otrok in najstnica, na moji poti pa so vedno stale možnosti, da bi izgubila to varnost. In zdaj sem ga preizkusila tudi kot ženska. Za to mesto mislim, da ni varno zame, ker je gladko kot voda in ostro kot nož ter se nenehno pretaka med tema dvema stanjema.«

JULIAN:

»Toda kljub temu ostajaš v njem.«

MINA:

»Ja, dokler imam svoj svet znotraj njega in izhod iz njega.«

(Se smeje.)

JULIAN:

»Dve leti si živela v Parizu.«

MINA:

»Da, tam sem preživela težko obdobje, ko je bila napadena moja zasebnost in se mi je porušilo ravnotežje, v katerem sem živela. Zato sem zapustila Bejrut, iz njega sem odšla, ko sem bila jezna in prizadeta. Tedaj se nisem hotela nikoli več vrniti.«

JULIAN:

»Zakaj pa si se potem vrnila? Mar se v Parizu nisi dobro počutila?«

MINA:

»Pač, dobro sem se počutila, obiskovala sem psihoterapevta in sva delala na tem, da pridobim nazaj nadzor nad svojim življenjem. V Bejrut sem se vrnila zaradi nuje. Nisem izbrala vrnitve ... vendar pa sem ugotovila, da so ljudje pozabili na to, kar so imenovali škandal. Ostati sem nameravala samo nekaj časa, toda to je preraslo v dve leti ... Ljudje pozabijo ... Dobila sem nagrado za svoj prvi film in nagrado za vlogo v drugem filmu. Morali so pozabiti nanj!«

JULIAN:

»So zares pozabili ali so se samo delali, da so pozabili?«

MINA:

»Odločili so se, da ga ignorirajo.«

JULIAN:

»Ti je to všeč, kljub temu da veš, da ga imajo v spominu?«

MINA (počasi):

»Odkrito povem, da me njihov spomin ne zanima. Kar

me zares zanima, je moje življenje. Nočem, da postane le kup soočanj, ki me čakajo vsakič, ko odidem od doma.«

JULIAN:

»Kako to, da vsak film, v katerem igraš, dobi nagrado na festivalu v Cannesu?«

MINA:

(Se nasmehne in hitro odgovori.)

»Zveze!«

JULIAN:

(Se smeji in nadaljuje pogovor.)

»Bakterija je bil najboljši film na festivalu v Cannesu leta 2003 ...«

MINA:

»Da ... In vse zasluge ima pri tem Pierre Beaunomme, on je režiser in scenarist, in prvič sem bila v njegovem filmu. Odličen režiser je, ki zna upravljati z igralcem. Pred snemanjem je najmanj eno uro sedel z menoj in mi govoril o prizoru: kako ga je napisal in zakaj ga je, spraševal me je, kako ga začutim. Ni me zatiral, temveč mi je prisluhnil in svetoval, ne da bi mi vsiljeval svoje mnenje. Ugotovila sem, da sem si prisvojila njegov film in njegovo zgodbo, kot bi bila moja, skupaj z vsemi nadrobnostmi, čeprav gre za nenavadno, čudno zgodbo.«

JULIAN:

»Kako bi strnila film v en stavek?«

MINA:

»Samo v enega? Dobro ...«

(Razmišlja.)

»Kakšno je videti življenje, ko postane jasno vidno na telesih ljudi.«

JULIAN:

»Kakšno?«

MINA (zlobno):

»Tudi v enem samem stavku?«

JULIAN (se nasmehne v upanju, da ne bo trmarila):

»Ne.«

MINA:

»Glavni igralci pridejo do fiziološke interakcije z lastnimi občutki. Rdeče lice, bled obraz, črnina pod očesom, vrat, ki se zmanjša na velikost sezamovega zrna, prsti na nogah, ki se napihnejo po dolgi hoji, zobje, ki zgnijejo, čekani, ki zrastejo, boki, ki postanejo ročaji za roke ... To so izrazi, ki jih uporabljamo v našem pogovoru, toda ta film jih uteleša in maska jih izpostavi. Tako se projicirajo dnevi na telesa tistih, ki jih doživljajo ... Od jutranjega srečanja s soncem pa vse do sanj ...«

JULIAN:

»Sanje so vključili v družbeno življenje.«

MINA (pripoveduje, kot bi igrala ali si priklicala svojo vlogo v filmu):

»Da, ko glavna igralka zaspi, sanja. In v sanjah — oživi. Sreča mladeniča, ki ga je spoznala čez dan, smehljata se drug drugemu, ker vesta, da se bosta sešla v prostoru sanj. To pomeni, da je nekaj ostalo nerazrešenega med njima, nekaj, česar v budnosti nista mogla izraziti. Neposredno jo vpraša: ‚Pozabila si mi povedati, da sem nežen, da maraš nežnost pri moških.‘ Dekle mu odgovori: ‚Pa ti? Mar mi nisi hotel povedati, da tvoja plača skopni že na polovici meseca, in me zato nisi povabil zvečer na pijačo? Mi ne boš povedal, da si se bal, da me ne bi znova srečal?‘ ‚Da, napisal sem sporočilo najini skupni prijateljici, ko si odšla, in jo prosil, da naju združi na začetku meseca ...‘ Ona se zasmije in njena lica zadobijo obliko dveh jabolk, njegove oči pa se zalesketajo z blisku podobnim lesketom. Ko se zjutraj zbudita vsak v svojem stanovanju, vesta, da sta se srečala in da se je

zgodba že začela.«

(Za sekundo se ustavi, nato pa se z nasmehom vrne k pogovoru.)

»Rada imam ta film, ker je tako nežen.«

JULIAN:

»Zakaj pa misliš, da je dobil palmo v Cannesu?«

MINA:

»Gotovo zaradi svoje nežnosti! Pa tudi zaradi drugih razlogov, zaradi ideje, režije, maske. Maska ni ustvarila superjunakov in tridimenzionalnih pošasti, temveč novega človeka, ki ga občutimo v svoji notranjosti, ne da bi ga videli. In to nam je pokazal Pierre, ko je ustvaril varno okolje ... Želja po veselju pa je ključna v tem filmu. Če se skozi dogodke veselje zgodi ali ne, ostane želja po njem, ki sprošča in pomirja.«

JULIAN:

»Kako pa si doživela prvo izkušnjo v Cannesu, ali se je spominjaš?«

MINA:

»Prav dobro se spomnim. Spominjam se je celo bolj, kot sem jo doživela«

(Se nasmehne in nato nadaljuje.)

»Spominjam se, da sem si zaželela vrsto mamil, ki bi omogočila človeku, da se v okolici vede znotraj pravih meja, ter mu dopustila, da zmore postaviti neko razdaljo do vsake stvari ... Želela sem si, da bi bila zaščitena, da se ne bi veliko bala, bi bila bolj vesela, da bi srečala novinarje, imela govor ...«

JULIAN (začudeno):

»Kot da bi več želela, kot doživljala! Ali Cannes ni bila tvoja srečna izkušnja? Za igralko, ki jo že njen prvenec popelje v Cannes?«

MINA:

»Poslušaj, Julian. Ko je bil film Bakterija nominiran za palmo, sem bila v najslabšem obdobju svojega odnosa

do same sebe, bila sem izpostavljena vsakemu očesu. Tri dni v Cannesu sem bežala sama pred seboj in pred svojo podobo. Želela sem biti vloga in ne igralka. Slike o meni, ki so jih objavili, so me nagovarjale k skrivanju, postala sem cilj vseh kamer sveta, bliskale so okoli mene, kot bi vztrajale, da mi zastavijo vsa vprašanja, ki še nikoli niso zapustila moje glave ... Ne, to niso bili srečni dnevi ... In tisti škandal se je zgodil ravno pred mojim prvim potovanjem v Cannes.«

JULIAN:

»Razumem ... Kako pa si uživala v mednarodni slavi ob naslednjem obisku, torej dve leti po škandalu?«

MINA:

»Doživljala sem jo varno.«

(Nenadno utihne in se premakne na stolu, ostro pogleda Juliana in pokaže proti izhodu, govori hitro.)

»Julian, ustavi se, ustavi snemanje. Želela bi spremeniti temo. Vsem vam se opravičujem, ker čutim, kako se pretvarjam pred ljudmi. ~~Nimam lepe zgodbe, ki bi jo povedala o Cannesu, in nisem doživela izjemnega srečanja, ki bi mi spremenilo življenje. Doživela sem več lepih, toda ločenih stvari. Okusila sem izjemne jedi in videla čarobne obleke, srečala sem svetovne igralce in nikoli prej nisem niti pomislila, da bi jih lahko videla hoditi pred seboj. Toda ne vem, kako naj zdaj govorim o tem. Bili so trenutki, ki so ugasnili že ob rojstvu. Dobila sem nagrade, toda nikoli nisem okusila uspeha. Toda tega nočem povedati ljudem, ker bi bila arogantna. Morda bova drugič, nekega drugega dne, posnela to vprašanje in bodo moji odgovori bolj bistri in manj arogantni. Oprosti mi, Julian.«~~

JULIAN:

»Seveda, Mina, ne skrbi. Vzemiva si odmor.«

MINA:

»Ali bi bilo lahko le toliko za danes? Veliko sem

povedala.«

JULIAN:

»Seveda ...«

(Da režiserju znak, nato se obrne k Mini.)

»Nisem te hotel motiti ...«

MINA (ga prekine in se začne umirjati):

»Ne, sploh ne, Julian, problem ni v vprašanju, temveč v odgovoru ... Ne opravičuj se. Pogovor se je lepo iztekel ...«

(Odmakne si šop kostanjevih las s čela in nadaljuje.)

»Bojim se pogovora, ki se vleče, ker sem nagnjena k razmišljanju na glas. Povej mi, kaj pa ti misliš?«

JULIAN:

»Jaz sem v pogovoru užival! Razumem tvoj strah, toda pogodba, ki si jo podpisala z ustanovo, te štiti. Obljubljam ti, da ne bo prišlo do ljudi nič drugega kot to, kar sama želiš, da izvedo o tebi ali vidijo na tebi.«

MINA:

»Če je ta tvoja obljuba podobna zadnji obljudi, ki si mi jo dal ...«

(Se zlobno nasmehne.)

JULIAN:

»Mina!«

To je izgovoril z žalostjo in iskreno razburjenostjo, kot bi bil kdaj zvezanih rok in ne bi mogel braniti drage osebe.

Ona pa se je razumevajoče nasmehnila, vstala je s stola in z roko pogladila njegovo lice.

JULIAN:

»Se vidiva pojutrišnjem!«

MINA:

»Tu bom točno ob desetih.«

(Nato se obrne k režiserju in vodji razsvetljave.)

»Hvala vam, družba.«

(In potem se ponovno obrne k Julianu.)

»Julian, ali lahko dodaš več barv k dekorju? Črna mi daje občutek, da hodim na svojem pogrebu.«

JULIAN:

»Toda to si zahtevala sama!«

MINA:

»Premislila sem si ... Nekaj barv, prosim.«

To je povedala s tako sarkastično zapeljivostjo, da je spravila vse prisotne v smeh, saj so se, kakor je bilo videti, strinjali z njo, ker črna barva duši.

Glasovi smeha se iz različnih razlogov niso umirili, ko se je Mina poskušala rešiti mikrofona, pripetega na njen bok in ovratnik. Odložila je aparat na stol, si optala torbico čez ramo in odšla s trdimi koraki po tleh.

Z roko je pokazala Julianu, naj je ne spremlja.

Izginila je v temi in zagnala čez ramo svoj spokojni vijoličasti šal.

REŽISER LEO (se obrne k Julianu):

»Kako to, da je nisi vprašal o podrobnostih škandala?«

JULIAN:

»Ne, Leo ... Najprej moram pridobiti njeno zaupanje, drugače se bo obrnila proti meni ali pa mi bo dala nepomembne podatke. Kaj ne vidiš, da se je uprla sama sebi, ko jo je pogovor začel dušiti?«

(Malo utihne.)

»Poleg tega ta oddaja tudi ni osredotočena na škandal.«

(...)

Mina je dekle iz Bejruta, ki je podobna meni.

Z veseljem je sprejela življenje in pomislila, tako kot

vse najstnice, da lahko naredi vse, kar hoče. Mesto nam je tako sporočalo v osemdesetih in devetdesetih letih. Sporočalo nam je, da si ga lastimo, da si lastimo vso svobodo brezmejno, celo brez zakona.

Bila je radostna in se je veliko smejala. Pri vseh, ki jih poznam, je vzbujala obsedenost, da bi naredili kar koli, samo da bi pritegnili njeno pozornost.

Ko sem spoznala njene starše, sem ugotovila, da je podedovala veliko njihovih lastnosti, ostrino svoje matere in nasmeh svojega očeta, očetovo hitro pamet in mamino nepričakovano samotnost.

Podedovala je veliko od njiju, toda razvila je tudi veliko drugega, kar jo oddaljuje od njiju.

Recimo to, da se ni izogibala gneči ljudi tako, kakor sta se onadva ... Onadva sta spoznala ljubezen kot odrasla, ona pa jo je doživela kot deklica. Onadva sta videla v množici nevarnost, umik in gnečo, ona jo je videla kot zabavo. ~~Ljubi gnečo, rada ima prijetno druženje, hrup in ponočevanje.~~

Njen oče je imel svoj svet faraonov, v katerega se je umaknil, mati pa je imela svoj idealni svet, s katerim je primerjala resničnost.

In ona je imela svoja starša za zafrustrirana.

Medtem ko se je oddaljevala od njiju, sta se spremenila v njeno zasebno varnostno cono.

Govorila mi je, ko je še hodila na univerzo, da je domača hiša njenih staršev edini kraj, v katerem občuti brezpogojno ljubezen in spokojnost. Ko sem jo vprašala: »Zakaj pa si se preselila v svoje stanovanje na območje Sodeca?«,² mi je odgovorila sarkastično,

² Sodeco je del Bejruta, ki ločuje vzhodni Bejrut od zahodnega, ta del je igral pomembno vlogo kot nevtralna cona med državljansko vojno v Libanonu (1975–1990).

da ne načrtuje, da bi se kmalu vrnila v maternico svoje mame ...

Pred škandalom je bila ona moja prijateljica. Po škandalu pa je prekinila vse stike z menoj.

Nisem edina, ki sem izgubila njeno prijateljstvo, vse se je spremenilo.

Ni več govorila z menoj in ne z Jeni, Alijem, Ramijem, ne s Tonijem in ne z Juano, Mirno, Dano in s Sano ... z nikomer. Prekinila je vse odnose s prijatelji iz šole, z univerze in ceste.

Izginila je v Pariz.

Poskušala sem vzpostaviti stik z njo, poslala sem ji več kot pet elektronskih pisem, vendar mi nanje ni odgovorila.

Razumela se, da hoče biti sama.

Ko sem prebrala, da se je vrnila v Bejrut, sem jo poklicala na njeno libanonsko številko, ki sem jo shranila, in ugotovila, da ta številka ni več njena.

Poslala sem ji e-sporočilo, a nanj ni odgovorila.

Razumela sem, da želi biti sama.

Po tistem škandalu sem se oddaljila tudi od najinih prijateljev.

Zakaj? Ker so se mi vsi po vrsti zdeli podleži.

Niso bili sicer vsi taki, toda v takem splošnem vzdušju sem se dušila.

Mina je bila predmet njihovih pogovorov, njeno osebno življenje pa je postalo fokus naših druženj.

Mladenič, ki je hodil z njo en mesec ali več, se je bahal z občutkom, ki mu je razkril, da je bila »taka« že takrat.

Dekle, ki je šlo z njo na turistično potovanje v Rim med študijem na univerzi, se danes spominja njenih čudnih pogledov, ki jih je namenila njej. Pogledov, ki jih ni razumela deset let.

In ta mladenič je govoril, da je Mina svobodna in ostaja okusna ne glede na to, kar je.

Neko drugo dekle pa mu je odgovorilo, da je bila njena odločitev, da zapusti državo, pravilna ... »Tu bi se izmučila.«

Toda zakaj? Kaj ji manjka? se sprašujejo.

»Guy,« odgovarjajo.

Niso uporabljali poniževalnih izrazov, ko so jo opisovali, ker so se izobraževali na zasebnih univerzah in so želeli ostati civilizirani med seboj in pred zgodovino.

Tako je tekel pogovor za pogovorom, dokler se nisem naveličala ...

Ne, jaz nisem nič govorila o njej.

Imela sem jo zelo rada in jo imam še vedno.

Bila je moja prijateljica iz otroštva.

Razumem, zakaj je izbrala razdaljo.

Za vedno bom ohranila najine skupne spomine.

Haha.

Ali veš, da je vedno govorila, da bo dobila nagrado za najboljšo igralko v Cannesu?

Kadar koli sva se sprli ali sem izbrala možnost, ki ji ni bila všeč, mi je zagrozila, da se mi v govoru, ki ga bo imela ob prejemu nagrade v Cannesu, ne bo zahvalila za podporo.

Haha.

Njene najljubše obleke?

Jeans pozimi in zelo kratke hlače poleti.

Bila je zelo vroče dekle, v vsakdanjih oblačilih.

Sovražila je elegantnost, govorila je, da ji to daje občutek zamaskiranosti.

Toda dejansko je na neko zabavo v maskah, ki sem jo priredila za svoj enaindvajseti rojstni dan, prišla popolnoma elegantna: visoke pete, ogrinjalo, ki je razkrivalo več delov njenega telesa, lepa frizura, nežna ličila ... Vsi so se vrteli okoli nje, tako da sem bila ljubosumna nanjo.

Že naslednji dan pa se je vrnila k jeansu. Prijatelji so od nje zahtevali eleganco, ki se spodobi. Spomnim se, da se je temu dolgo smejala in jim ni odgovorila ... vzela je to za šalo.

Bila je zelo vitka, ker se je resno ukvarjala s športom, in to lastnost je podedovala od očeta, jemal jo je s seboj na kornišo,³ ko je bila še deklica, in jo izzival v teku. Mina lahko teče dve uri, ne da bi se utrudila. In potem, ko je umrla Giselle, je lahko tekla še več. Enkrat me je po neki zabavi in popivanju povabila s seboj na kornišo, rekla mi je, da tek očisti telo in odpravi mačka, vendar nisem hotela teči in sem jo raje počakala v avtu.

Ali si vedel to o njej?

Haha.

Pravijo, da je njen zadnji film tudi nominiran za nagrado v Cannesu.

Upam, da bo zmagala in imela govor.

Na prejšnjih dveh prireditvah ni imela govora.

Gledala sem jo na televiziji, videla sem jo v elegantnih oblekah, pozirala je v svoji športni postavi in prejela nagrado ...

Čakala sem, da bo kaj povedala.

Toda rekla ni nič.

Vem, da se je spremenila.

Njene obrazne poteze so drugačne.

Kot da bi bila druga oseba.

Mar jo pogrešaš? Seveda.

Vendar pa sem se navadila tudi na njen umik.

Ali veš ... Ko je človek dolgo oddaljen, postane zgodba.

Zvedel sem, da sta ji umrla starša.

Gotovo se je spremenila.

Ta država spreminja, sama pa se ne spreminja.

3 Korniša je dvignjeno priobalno sprehajališče.

Julian je v strahu zmontiral ta pogovor.

Ali se bo Mina strinjala, da pove Širin o njej zgodbo iz otroštva?

Očistil je besedilo vsega, kar bi jo utegnilo motiti, toda

...

Zakopal je obraz med dlani.

Zakaj se je spet vmešal v njeno zgodbo s Karmo?⁴

Samemu sebi je obljubil, da se ne bo več vpletal v dogodke tiste zgodbe, ko je Mina v Parizu prekinila vse stike z njim. Izgubil je dve najbližji prijateljici, celoten svet, v katerem je živel skupaj z njenimi obiskovalci in skupnimi prijatelji.

Mladenič iz Žunjeja⁵ se je v Parizu srečal z Libanonci iz različnih krajev.

Kako ga je Pariz spremenil ...

Kako so ga spremenili Karma, Mina, Ahmed, Lejla in ...

Postati je želel mučenik in postal je kulturni novinar.

Žene ga nenavadna želja, ki ga zdaj obvladuje, in nima moči, da bi se ji uprl, zato se ji podredi:

vzame torej svojo kamero in jo v tesni pisarni pritrdi na polico pred seboj, sede na stol in začne pripovedovati svojo zgodbo natanko tako, kot je to storila Širin.

In nato pove, da je imel v otroštvu vojaške vaje in da je snemal kratek film o vzvišenosti smrti, da bi obranil libanonsko cedro.

Ta film je bil moje diplomsko delo za naziv novinarja.

Namenil sem se v Pariz, da bi se specializiral za

4 Karma je žensko ime in pomeni trta, v Libanonu jo izgovarjajo kot Karme.

5 Žunje je priobalno libanonsko mesto, 10 kilometrov severno od Bejruta.

dokumentarce, da bi lahko bolje služil svojemu cilju. In tam sem spoznal dve skupini Libanoncev:

Ena me je pritegnila k obveznostim do stranke znotraj pariške enote, druga pa mi je predlagala popolnoma drugačno pot.

Spoznal sem muslimane in tudi ateiste.

V svoji notranjosti sem se močno uprl muslimanom, iz vsiljenega mi spoštovanja do njih sem držal razdaljo.

Bil sem zmeden, toda ateisti, ki sem jih spoznal, so mi odpravili zmedo.

In Karma je bila ena od njih.

Ona me je popeljala v nov svet.

Nisem se udeležil več kot dveh sestankov strankarske skupine, ker sem se med sestankoma počutil tako, kot bi bil podoben neki sliki, ki sem jo videl na spletu in mi je ostala v spominu.

Na tisti sliki plava riba v majhni posodi na robu prostranega, lepega morja.

Karma mi je zagotovila varen izhod iz posodice, da bi našel pot do morja in zaplaval v njem.

Na začetku sem se zmenil z njo, da v moji prisotnosti ne zmerja moje bivše stranke, ker sem še vedno občutil naklonjenost do nje, še posebej zato, ker je moja družina pripadala tisti stranki.

Smejala se je in obljubila, da se bo zelo potrudila ... in s tem sem se strinjal.

V Parizu sem se ukvarjal z videom in fotografijo v novinarstvu, od tam pa sem skočil do Londona, postal sem kot nomad, ki teka za kulturnimi temami po svetu. Veliko je takih kot jaz.

V Parizu sem spoznal mnogo sebi podobnih.

Preselili so se iz libanonskih strank, ki so jim iz obstoja ustvarjale identiteto, in sprejeli svoje poklicno življenje, s katerim so si ustvarjali obstoj.

Nekateri med njimi so se ločili od svojih strank, drugi

so ohranili stik z njimi ...

Mina je bila tista zlobna v skupini Karminih prijateljev. Nobene priložnosti ni izpustila, da se ne bi posmehovala moji bivši stranki.

Na začetku je sploh nisem prenašal.

Večkrat sem ji vračal očitke, včasih mirno, drugič jezno. Vendar je vztrajala pri svojem stališču, svoje vztrajanje pa je pospremila z obrazložitvijo: Če bi se izogibala najinim točkam razhajanja, bi ostale kot mine v najinem odnosu, ki bi lahko kar naenkrat sesule ta odnos. Bodimo jasni in neposredni, prijatelj. Posmehuj se mi torej, tako kot se ti posmehujem jaz. Sooči se z menoj, tako kot se jaz soočam s teboj, tako lahko obvarujeva svoj odnos, če ga želiva obvarovati ... Posmehoval sem se njeni pripadnosti levici, njeni zmešnjavi in nato njenemu levičarstvu. Ona pa se je samo smejala in govorila: Vsaj nedolžnosti nisem izgubila s cedro.

Haha.

In sčasoma sem jo sprejel.

Na koncu te poti sem celo čakal na njen sarkazem do sebe in drugih, da bi se lahko nasmejale.

In ona mi je govorila o svojem odnosu s Karmo. Karma pa se je temu izogibala, izhajala je iz teorije: Počasi, samo počasi z dečkom, ki je komaj zapustil svojo sekto!

Mina mi je pripovedovala z ostrino človeka, ki pričakuje spor, v katerem se želi izkazati, da bi se preko mene maščevala svoji domovini.

Takrat nisem nič rekel, toda razmišljal sem veliko ... prišlo je celo tako daleč, da bi skoraj prekinil najina prijateljska srečanja.

Vendar se nisem takoj umaknil, ohranil sem neko tiho prisotnost na teh srečanjih še teden potem, ko se je že razvedelo.

Nisem zbral dovolj moči, da bi zapustil ta srečanja, v katerih sem se počutil srečnega.

Gradil sem svojega novega človeka in želel sem ga videti izdelanega.

Sčasoma sem se navadil na njun odnos.

Mnogo časa sem posvetil vsakdanjemu življenju v Parizu in se srečeval s številnimi raznovrstnimi življenjskimi razhajaji.

Pomiril sem se, poslušal in razpravljaj, dokler nisem začel braniti človekove pravice, da si sam lasti svoje življenje in telo.

Dolgo pot sem prehodil od otroštva do današnjega dne.

Ta skupina prijateljev mi je torej spremenila življenje: Karma, Mina, Ahmed in ...

Morda se bomo, ko se vrne Karma, ponovno srečevali v Bejrutu.

Toda Mina ...

Mislil sem, da se bom s tem včerajšnjim ~~posredovanjem~~ znebil občutka krivde, ki ga nosim do nje, in da bom pri njej izbrisal sledi žalosti.

Toda čas je minil in življenje se je spremenilo.

Kako naj se človek brez težav spoprime s preteklostjo, če se ni spraval s preteklimi dogodki?

In kako naj bi se spraval s preteklimi dogodki, če ne razume ne sebe ne drugih?

Karma je ukradla Mini zgodbo, Mina pa se je trudila, da bi ustvarila drugačno zgodbo, ki še ni dokončana ...

Če bi bil ti, Julian, na njenem mestu, kaj bi storil?

Nekega dne greš mimo dela svoje duše, ki se je zrušil, gledaš razbitine svojega življenja, pozorno jih motriš, dokler ne vsrkaš vseh podrobnosti, toda tega se nasitiš, prilagodiš se in ruševine postanejo tvoj vsakdanji notranji prizor.

Nenadoma pa se izpod njih dvigne glas, ki kaže, da

je tam še kanček življenja, ki te kliče k sebi ... Kaj boš storil?

Ona še ni govorila z menoj ...

Počakal bom.

Spoštovana gospa je profesionalka in se ne bo izognila pogovoru.

Lahko pa se umakne iz prijateljstva ... Lahko se mu umakne za vselej.

(...)

Najla,

ponudbo imam zate. Če se strinjaš, jo bom dodala kot člen k pogodbi in jo bova še enkrat podpisali.

Producentka želim biti pri kratkem filmu, ki predstavlja spomin na vojno, to bom navedla na koncu tega pisma.

Če se strinjaš s tem, potem moram pridobiti še dovoljenje avtorice. Pošlji mi številko ali e-sporočilo, da te lahko kontaktiram.

Čakam na tvoj odgovor.

Karma

P. S.

In tu je besedilo spomina:

Sausan (35 let):

»Sredi osemdesetih, v času, ko je bila vsak dan nekje eksplozija, smo se igrali igro bejt bujut,⁶ jaz in Nahid, hči tete Nure, ki je stanovala v prvem nadstropju nasproti našega bloka. Faiz, Nahidin brat, pa se je, kot

⁶ Bejt bujut je otroška igra vlog za dva ali več otrok, kjer se otroci igrajo odrasle.

je bilo že v navadi, vpletal v igro med nama. Običajno ga nisva pustili igrati se z nama, razen če sva v igri potrebovali moškega, recimo če sva potrebovali nekoga, ki bi nosil stvari ali nabiral nešpljino listje, da bi ga razrezali kot solato. Teta Nura je zvezala vrečko smeti, postavila jo je pred vrata in rekla Faizu: Pojdi in vrzi vrečko smeti v kontejner! Faiz je njeno prošnjo prezrl in se je raje igral z nama bejt bujut. Teta Nura mu je še enkrat rekla, naj odvrže smeti, drugače ... Faiz se je delal, kot da ničesar ni slišal. Spomnim se, da je ta zadeva trajala kako uro. Teta Nura, ki je delala v kuhinji, je vsake toliko grozila Faizu z najhujšim, kar se mu lahko zgodi, če takoj ne odvrže smeti, toda Faiz je še kar naprej odlašal. Nenadoma je odjeknila močna eksplozija in vsi smo dojeli, da je prihajala iz kontejnerja za smeti. Teta Nura se je začela tolči po glavi in govoriti: ‚Faiz je umrl, Faiza ni več. Naj me Bog kaznuje, ker sem ga poslala odvreči smeti!‘ Toda Faiz nikamor ni šel. Stal je ob vrečki s smetmi pred teto Nuro. Vendar pa ga ona ni videla in je jokala in stokala naprej, mi pa smo ji govorili: ‚Faiz je tu, ni šel do kontejnerja, ni odvrigel smeti, ni umrl.‘ Toda ona ga ni videla. Moja mama jo je spravljalala k sebi z navadno in rožno vodo, mi pa smo se začeli smejati in kazali s prsti na Faiza. Toda ona ga ni ne slišala ne videla. Tistega dne je skoraj pol ure jokala, objokovala ga je kot blazna. V tej eksploziji je umrl samo eden. Povedali so nam, da ga je eksplozija odnesla tri metre v zrak in vrgla njegovo telo na eno stran, glavo pa na drugo. Ko sem odrasla, sem razumela, da je bila teta Nura objektivna, ne nora, mi smo bili zmešani, naše glave so bile na eni strani, telo pa na drugi, in še smejali smo se, ko smo videli, kakšno je naše stanje.«

Čez četrto ure bo dobila odgovor.

Karma se zdaj pripravlja, da pošlje drugo e-sporočilo,

v katerem se strinja z izdajo kratke novele, ki jo je napisal mladenič, star štirideset let, in je že pripravljena za objavo pod naslovom »Ubil sem enega moža«. Kot je razvidno že iz naslova, gre za zgodbo o moškem, ki ga je ubil pisatelj, ko je bil med libanonsko državljansko vojno ideološko opremljen in vojaško oborožen. Ubil ga je, se umaknil iz vseh bitk ter se umaknil v Nemčijo.

Kot bi vojne priklicale druge vojne.

Ognjena libanonska sedanost priključuje njegovo krvavo preteklost in zbudi speča besedila.

Karmi se še ni zgodilo, da bi odobrila dve knjigi hkrati. Zato je danes videti vesela, kljub temu da jo je delo z Najlo utrudilo in je morilčeva knjiga že pripravljena. Poleg tega je prepričana, da se z Najlo ne bo namučila, saj stavi na njeno hitrost, ko je treba najti izhod iz zagate. Pozna jo.

Točno v tem trenutku je hitro priletel Najlin odgovor.

Karma se čudi hitrosti in upa, da bo vsebina pozitivna. Noče, da bi ji kar koli pokvarilo ta njen srečni dan.

»Draga Karma,

začela bom z odgovorom na tvojo prvo pošto. Všeč mi je ideja o letališču, zdaj delam na tem, sem že zatipala poteze junakinje, kot bi želela od mene, da utihnem, se umirim in ji prisluhnem.

Našla sem pisanje, hvala ti, poznaš me bolj, kot poznam samo sebe! Vendar pa premišlujem, da bi raje omejila spomine na tiste pri tridesetih letih. Vojno lahko vidimo tudi z drugačnimi očmi, skozi izkušnje, v katerih se razlikujejo stopnje ozaveščenosti in odgovornost ter moč odločanja. Zakaj pa ne? Toda razmišljajmo o tem raje kasneje.

Glede spominov se seveda strinjam s teboj. Šokiralo me je, ko sem prebrala. Iskreno povem, da sem bila šokirana že takoj, ko sem ga prejela! Povabila sem

prijatelje na Facebooku, da mi pošljejo svoj prvi spomin na vojno, ki jim pade na pamet. Presenetila me je in mi poslala to zgodbo. Moja prijateljica je še iz šolskih časov. V otroških letih sva si bili blizu, toda čas naju je ločil.

Ne poznam njene številke. Na Facebooku jo bom prosila, naj jo pošlje. Želiš, da ji v pismu povem za razlog ali pustim zadevo skrivnostno, da boš lahko predstavila svoj projekt, kakor želiš?

Da ne pozabim, ona je znana igralka ... ampak ti že veš, kako ravnati s slavnimi ... Haha ...

N.«

Karma nenadoma začuti tesnobo in ji kratko odgovori na pismo:

»Kako pa je ime tej umetnici?«

In prejme odgovor, kot bi se pogovarjali, ne pa si izmenjavali pisma.

»Mina, ali jo poznaš? Dobila je nagrado v Cannesu ...«

Karma poskoči s stola, ko prebere te njene besede.

Gre proti oknu in se zazre skozenj.

Čudno se počuti.

Kaj pa je? Kako to, da me Mina nenadoma lovi?

In še preden se ji misli razvijajo dalje, se urno in pragmatično vrne na stol ter odgovori Najli:

»Seveda jo poznam, že v starih časih sva bili prijateljici.

Nikar ji nič ne piši, morda pa bom med počitnicami obiskala Bejrut. Tedaj jo bom srečala in ji sama predlagala to idejo.

Čestitam za začetek pisanja. Vedela sem, da potrebuješ samo roko, ki te povleče iz drame, v katero si se zapletla!

Zadeva glede tridesetih let pa je potrebna razprave, imaš prav.

Srečno.

Karma.«

Odmakne se s stolom nazaj in razmišlja. Ko razmišlja, vrti palce okoli sosednjih prstov v mirnem krožnem gibanju. Odgovor pride, toda komaj ga prebere. V njem so smeh, zahvala, prijaznost, vendar ga že ne vidi več.

Ni v stanju, da bi zdaj delala ali se pogovarjala, poslati mora pismo pisatelju morilcu.

Napiše sporočilo, v katerem mu sporoča, da je odobrila objavo njegovega teksta, in ga povabi v Pariz, da bi se pogovorila o pogodbi, njemu pa prepusti, da sam svobodno izbere termin srečanja pod pogojem, da je ta pred počitnicami ali po njih.

Pismu priloži poenoteni temeljni osnutek pogodbe, da bi si ga ogledal.

Pošlje pismo.

Ura bo kmalu deset ponoči.

Ugasne računalnik in odide iz pisarne v prazno sobo. Jutri bo zaprosila Dalal, da pisatelju uredi potovanje iz Nemčije v Pariz. Zapre glavni vhod pisarne, in še preden obrne ključ v ključavnici, se zaloti, kako je za trenutek otrpnila.

Nato v ključavnici zasuka ključ in delu obrne hrbet, napoti se proti času, ki ni ne sedanost in ne preteklost. Kajti preteklost je, ko se prikliče, izven časa in se postavi pred njo.

Pred spanjem bo to predelovala sama s seboj.

Srečala bo Mino.

Mina ne bo zavrnila srečanja.

Vem, da Mina tega ne bi storila.

(...)

»Kajenje na tem letu je prepovedano.«
Zakaj to tako vztrajno ponavljajo? Kajenje je prepovedano na vseh letih, mar po dogovoru ne postanejo pravila po desetih letih od začetka, ko so stopila v veljavo, samoumevna? Saj pilot tudi ne reče: »Imate pravico prositi hosteso za vodo.« Tega pilot nikoli ne reče.

Če bi bila Mina tu, bi se smejala tej moji jezi, ki skozi dan in različne dogodke zadobiva vse več oblik, ki vztrajajo in ne odnehajo.

Mina ... zadnji dan. Svoje odločitve ne bom prelomila. Kot bi v sebi zadržala vulkan, ki sem ga nasilno uspavala s časom in se zdaj bori, da bi vsrkal energijo in bruhal ogenj.

Jutri.

Danes. Ne.

Jutri.

Zanima me, ali zdaj Dalal kadi v pisarni.

Mislim, da ne ... ~~Ona želi, da je pravica legalna, ta~~ dama ... Prepričana sem, da ne bo zamudila niti enega dne, da ne bi prišla na delo, kljub temu da sem ji rekla, naj pride v pisarno le dvakrat na teden, nič več. Vendar sem se že naveličala to poudarjati in zahtevati od nje. Ne mara dopustov. V pisarni se zabava, bere, odgovarja na sporočila namesto avtomatskega odzivnika, piše e-sporočila, zaliva rože, pije kavo ... Rada jo imam.

Ta dama se nikoli ne naveliča. Dve leti je vztrajala, da bi prepričala mene in Mohameda o koristni uporabi kadilskega zakona v pisarni, ki jo zasedajo kadilci.

Še v dveh letih se ni naveličala metati šal in pripomb na ta račun, haha, ne morem pozabiti peticije, ki jo je podpisala in v svojem imenu prinesla k meni z zahtevo, da jo podpišem! Kako si je lahko mislila, da jo bom podpisala? Toda kljub temu jo je napisala in

natisnila. Pot do balkona, kjer lahko kadi cigarete, ji ne vzame veliko časa, toda Dalal se nikoli ne naveliča in se ne preda. Ona je na začetku državljanske vojne vzela svoja otroka in moža v oblačilih, ki so jih imeli na sebi, in jih odpeljala v Francijo. Nikoli se ne naveliča. In sama je vzgajala otroka s svojim delom v javni knjižnici, potem ko je njen mož preminil zaradi srca. Nikoli se ne naveliča.

In tudi zdaj se ne bo naveličala!

Dejansko je Dalal tu, stegne roko k tilniku in si potegne s hrbta na prsi kitko srebrno sivih las. Polna je energije, čila in umirjena.

In zdaj Dalal pripravlja načrt, ki je še skrivnost in od nje zahteva urno in živahno gibanje z majhnim in okroglim zdravim telesom, da bi prepričala kratkolasko, da ji dovoli kajenje v pisarni in ne na balkonu.

To je Dalal, nikoli se ne naveliča ...

~~Jaz pa se pripravljam na vulkan, ki se je rodil v trenutku naveličanosti.~~

Čudno, kako se križajo življenja Libanoncev pri osrednji točki, ki je vojna ... Vojna je spremenila in končala življenja, je v vsakem pogovoru, kot običajna postaja na poti do priklica posebnih kontekstov, kot obraz, ki si ga srečal v svojem osebem življenju, in ne kot tragedija celotnega ljudstva.

Obraz, ki se ponavlja v vsaki zgodbi kot duh, ki obseda hišo.

Duh, ki ga prikliče spomin,
spomin, ki si vedno najde razlog, da to naredi.

Libanonska varnostna služba.

»Kdaj ste bili nazadnje v Libanonu?«

»Pred dvema letoma.«

»O, zakaj pa nas tako dolgo niste obiskali?«

Bled Karmin nasmeh.

Ne pregleduje več dokumentov in čaka na njen odgovor.

Ne odgovori. Trenutek nejasnosti, ki ga ne prekine.

Relativno glasno se zasmеji, kot bi povedala šalo, nato se vrne k pregledovanju dokumentov.

»Očitno se neradi pogovarjate ...«

»Očitno vi to radi počnete ...«

Naglo dvigne glavo, da bi se prepričal, ali se namerava morda prerekati z njim, toda na njenem obrazu je našel le igriv nasmeh.

Toda ta nasmeh se ji ni zarisal na obrazu, ko mu je odgovorila, temveč ga je bliskovito potegnila iz trebuha, takoj ko se je zavedala, da se oddaljuje od vpljudnega kramljanja z nosilci vojaških uniform v Libanonu.

Haha ... se smeje.

Haha ... se zapeljivo zasmеje.

Le bahajte se in pozibavajte, konji ... zaplešite z nevestami noči ... le bahajte se, konji!⁷

Udaril je libanonski žig na francoski potni list.

Prejme ga skupaj z libanonsko osebno izkaznico.

Odide k prtljagi.

Odpre svoj francoski mobilni telefon in pokliče Juliana.

»Prispela sem.«

»Dobrodošla, ves Bejrut je zasijal ... Zunaj čakam.«

»Zakaj pa si prišel na letališče? Saj sem ti rekla, da bom vzela taksi! Poklicala sem te, da bi mi dal številko taksija.«

»Jaz sem vaš taksi, *madam* ...«

7 Gre za začetek pesmi egipčanske pevke Lejle Murad iz leta 1949.

»Haha, *merci*.«

»Karma, prinesi alkohol, doma bomo imeli dolge pogovore.«

»Si pripravil sobo zame?«

»Seveda, in tudi presenečenje sem ti pripravil ...«

»Prtljaga že prihaja, kmalu se vidiva ...«

Dvigne svoj kovček in ga položi na tla, potegne železno ročko in ga vleče za seboj. Vrne se nekaj korakov do brezcarinske prodajalne in vzame s police steklenico single malt viskija Glenmorangie. Malo pomisli in nato vzame še eno. Eno bo dala za darilo Julianu, drugo bosta spila skupaj. Plača pijačo in gre proti izhodu, iz zaprtih soban v prostranost Bejruta. Komaj pogleda iz prehoda za izhod domov, že ji srce začne divje razbijati.

Pogled ji je zamrznil na nejasno in slabo sliko, njeno telo pa je postalo utelešeno dušenje.

Globoko brezno ji zazeva proti spodnjemu delu trebuha.

Zatresejo se vdih.

Mina.

Mina je tudi tu.

Nobenih drugih misli ni v glavi.

Mina je tu.

Kako lepa je ta ženska!

Ne more biti lepša!

Mina se nasmiha.

Kaj te je prineslo sem?

Kaj naj storim?

Nasmehnila se bom tudi jaz.

Maha mi, naj pridem.

Pa Julian, ne vidim Juliana, pač, tam je, poleg nje.

Na zunaj se še držim skupaj. Pomahala ji bom. Hitro se bom pobrala. Nisem človek, ki se takoj sesuje, in tudi zdaj se ne bom. S ponarejeno urnostjo jima prihajam

naproti in ohranjam nasmeH na obrazu.

»Kakšno presenečenje!«

»Hvala Bogu, da si prispela živa in zdrava.«

»*Merci*, naj te Bog obvaruje, Julian. Če bi mi prej povedal, bi prinesla cigarete za Mino, vsaj to ... Še kadiš?«

»Še, toda bolj poredko, daj, sedi v avto, lačna sem in vaju vabim na kosilo za tvoj rojstni dan.«

»Za tvoj rojstni dan, Karma, danes? Koliko let imaš?«

»Sedemintrideset.«

Na Mininem obrazu bere izraze, ki jih ni videla že vrsto let.

Razbere moč, zakoreninjeno v duši, in razbere spokojnost.

Spokojnost tistega, ki se je razbremenil vseh upov.

Postane zaskrbljena,

vesela

in drži se skupaj.

»Izvoli. In zdaj mi razloži, kaj se je zgodilo. A ti zdaj sodeluješ z njo? Bedno se počutim, kako lahko to narediš?«

»Umiri se, zdaj se bo vrnila. Daj no, pomiri se, Mina je mirna, ti pa si panična.«

»Želela bi videti, kaj bi naredil ti, če bi bil na mojem mestu. Pripravljala sem se, da ...«

»Če bi bil na tvojem mestu, bi te objel in ti rekel *merci*, ker bi mi pripravila tako vzdušje pred prihodom. Toda ti kričiš name, namesto da bi se mi zahvalila. Daj no, utihni ... prihaja!«

»Pripravil si mi vzdušje?«

Mina prime za kljuko avta, baha se v zelenih kratkih hlačah in beli srajci, razkriva ramena tople bakrene

barve, ki jih je obarvalo sonce.

V avto stopi hitro in okretno ter izroči Julianu vrečko s tremi gaziranimi pijačami in nato še eno, v kateri so štirje falafel sendviči in šest falaflov.

Poskušal je prepričati Karmo, da se usede na sprednji sedež, toda ona se je izgovarjala, da bi raje sedela ob svoji prtljagi, ker ... Nekaj je zamrmrala, ni se izjasnila, zakaj. Mina je ni nič vprašala, samo naglo ji je odprla zadnja vrata, da je lahko položila kovček in vstopila, ona pa je sedla spredaj.

»Vabim vaju v Falafel Zion.« Samo to jima je rekla, medtem ko si je pripenjala varnostni pas v garaži letališča. Ko pa je pogledala v vzvratno ogledalo s fiksnim pogledom, je brez oklevanja nadaljevala: »Še vedno imaš rada falafel, kajne?«

Zelo.

Nato je zapeljala z letališča proti Falafelu Zion in se ni več vmešala v pogovor, ki ga je vodil Julian s Karmo, kljub temu da ~~Karma v pogovoru z njim ni hotela sodelovati.~~

Ko bi le utihnil.

Mina z leve strani zapre vrata in stegne roko do vrečke ob Julianu, iz nje potege v papir zaviti falafel in ga takoj pristavi k ustom, še preden pa je vanj zagriznila, je rekla: »Časti me stric Zion.«

In oba ji zaželiva dober tek.

Nato vpraša:

»Ostanemo pri Fairuz?«

Please ...

Obrne avto in glas Fairuz se dvigne, nekoliko ga utiša, medtem ko skupaj z njo zapoje:

Če ti kaj pomeni ... tako kot meni ... jesen, hmmmm ...

Še preden je odpeljala in je vonj okusnih falaflov napolnil avto, je vprašala:

»Želita, da jemo skupaj na korniši, ali ne moreta

več čakati in bi raje začela zdaj? Naj vaju odpeljem domov?»

»Pogrešam kornišo, raje bom počakala.«

»Tudi jaz bom raje počakal,« je rekel Julian in nasmeh od ušesa do ušesa se mu je nalepil na obraz.

Zdi se, da se je on najbolj razveselil tega srečanja, kot bi se povrnili tisti intimni trenutki, ki so ga izoblikovali v Parizu. Kot bi se povrnila tista domačnost, ki je ne najde nikjer drugje. »Taki so prijatelji, s katerimi leta živi človek med tu in tam, med ločitvijo in srečanjem. Taki so. Varni kot dom, pomirjajoči kakor vonj otroštva.«

Tako razmišlja tudi Julian, čeprav nobene od teh svojih misli ne bo ubesedil. Če bi ena od njiju slišala kakšno tako njegovo misel, bi se smejala eno leto, še posebej Mina ... Haha.

In medtem ko je Fairuz pela, si je Karma ogledala mesto.

Danes nič ni več tako, kakor je bilo včeraj.

Toda občutek je isti, sprostitiv na bregu previdnosti.

Čudno ... Kaj se je spremenilo v mestu, kaj je tako drugače, kot je bilo pred leti?

Bejrut kaže, da je drugačen, da se je zelo spremenil. V resnici pa ostaja enak.

Stavba tu, restavracija tam, pravzaprav vsaka stvar stoji na svojem mestu.

Danes je vsaka stvar v njem podobna vsaki stvari včeraj.

Navadiš se nanj, mesto, ki te obda in razkrinka, ki v tebi zaspi in ugrizne.

Kot vonj arabskega jasmina ... Kakor mačka. Bejrut kot udomačena mačka, ki prede.

Haha.

Od kod Mini ta pomirjenost?

Le od kje pa naj jaz črpam svojo umirjenost?

Želela bi, da bi izstopila iz sebe in stopila vanjo, da bi jo razumela.

To ni potrebno ... Karma, ti veš za zgodbo, ti si jo napisala.

Toda ona živi zgodbo, ki si jo ti napisala.

Ne bo je živela, kakor ti pričakuješ. Kako si mislila, da jo boš po vsem tem času našla tako, kot je bila?

Mar si pozabila, da se veliko spreminja? Ali si pozabila, da v resnici ne pozablja, da stvari samo zavrže do trenutka, ko jih je treba priklicati?

Mina zapre vrata do svoje vsebine, iz zaklenjenih sob bo potegnila ven, kar potrebuje, ko to potrebuje, bodisi pred kamero bodisi daleč od nje.

Ne pozabi, to je res, vendar pa zanemarja.

Vrnil se boš k meni, ko se bo zgostila tema ... kot veter, ki začenja z lahnim pišem ...

In pesem se nadaljuje znova od začetka.

Zanima me, ali se tudi zgodbe tako ponavljajo.

Mina išče mesto, kjer bi parkirala vzporedno s priobalno kornišo.

»*Sorry*, pozabila sem pesem na *repeat* ...

Sorry, zelo mi je všeč!«

»Ti, Karma, nimaš problema z njo, kakor se spominjam.«

»Ne spomnim se, da si jo imela tako rada.«

»Imam prijateljico, ki me je naučila imeti jo rada.«

»Aha, lepo!«

Kdo pa je ta njena prijateljica?

Jaz nimam nič s tem ...

Zanima me, ali me je pozabila. Odmislila? Kaj me z zanemarjenjem ne vleče k sebi?

Bejrut pozabi nate, ko nisi v njem, toda vztrajno ti

sporoča, dan za dnem, da živi svoje življenje daleč od tebe, in zato se navežeš nanj kot na nedokončano ljubezensko zgodbo. Navežeš se nanj in ga pogrešaš ... To potovanje je bilo zame pravilna odločitev ... Ne bom se vrnila taka, kot sem prišla. Upam samo, da se ne vrnem s še več grenkobe.

Toda Bejrut tokrat – morda vsakokrat – vidi. Mar ne zrcali psihičnega stanja gledalca? Kot vsako mesto me potiska k določeni vrsti žalosti ... K žalosti z okusom vedrine, optimizma ... Nenavadno.

Toda to, kar je v resnici čudno v Bejrutu, je pravzaprav meja optimizma ... Kot skrita ljubezenska zgodba, ki išče užitek v občutku krivde, ki jo utruja, pa vendar ne odneha.

Mina je ponovno prevzela pobudo in videti je, da bo vodila preteklost tako, da pride v prihodnost, kamor ona hoče.

Ali imaš kaj proti?

Seveda imam, toda ideja mi je kljub temu všeč. —

Rada se ukvarjam z domačim mestom kot neobremenjena turistka, ki jo na mesto veže samo začasnost.

Začasni čas, film Ilije Sulejmana ... Mina mora delati z njim.

»Si gledala Začasni čas Ilije Sulejmana?«

»Misliš Preostali čas? Seveda!«

»Preostali čas, ja, *sorry*, si že razmišljala, da bi govorila z njim, morda lahko delaš z njim?«

»Vse svoje filme je posnel v Palestini ... Jaz pa nimam tujega potnega lista.«

»Mar si delala z Jasminom Hamdanom? Si že slišala glasbo njegovega filma?«

»Gledala sem ta film, Karma, in gotovo sem slišala tudi glasbo, haha, zelo mi je všeč. Toda Jasmin lahko naredi glasbo kjer koli ... za to mu ni treba hoditi

ravno v Palestino, mislim.«

»Ti pa lahko delaš tudi kot producentka, saj ni nujno, da igraš v filmu.«

»Toda, Karma, moj poklic je igra, to je središče moje moči.«

»Res, ne vem, lepo bi bilo, če bi delala z njim. Julian, poroči se z Mino in ji daj francoski potni list.«

»Zakaj se ti ne poročiš z njo in ji daš francoski potni list? Saj nisem nor, zdaj se res nimam časa poročiti!«

»Haha, ne verjameta sama sebi! Kdo pa vama je rekel, da se strinjam z vama? Eden je psihično nestabilen, druga pa ...«

»Druga pa kaj?«

»Dajta, stopita zdaj ven ... Tu je ena klop, imam zlozljivo mizo, ki se odpre. Prinesi jo iz prtljažnika, Julian.«

Dvigne vrečke iz njegovega naročja, hitro izstopi iz avta, na njenem obrazu je še vedno zarisan nasmeh. Ni videti, da bi se zmedla zaradi besed, ki so se ji na koncu zataknila.

Toda ona živi v Bejrutu, kjer se na koncu vse zatakne. V tem pogovoru slišim, kako zmeda trči ob stran avta. Ko le ne bi bilo takih pogovorov!

Ali ko bi jim bili priloženi vsaj prevodi tega, kar skriva v sebi.

Gre za sovražnost ali prijateljsko napetost?

»Mar ne greš gor?«

»Ne, dragi, *sorry*, delo imam ...«

»Kakšno delo? Saj je film že odšel v Cannes.«

»Čestitam, Mina, zelo sem vesela, ko sem izvedela ...«

»Si vesela zame ali za Pierra Beaunomma?«

»Haha, gotovo da zate.«

»Nič ni gotovega, dajta, izstopita, delo imam. Se bomo že še pogovorili ... Dajmo, pojdimo kdaj skupaj na kosilo ali na večerjo, Karma ... Ti boš ostala tu en mesec, kot sem razumela Juliana, je tako?«

»Da, en mesec. Seveda, večerjajmo skupaj, jaz častim.«

»Jutri?«

»V soboto.«

»Ja, bolje.«

»Dogovorjeno, velik *merci*, Mina, za vse.«

»Seveda! Če ne bi šla na letališče zaradi tebe, Karma, zaradi koga pa bi šla?«

Zasmejejo se. Mina zaključi poslavljanje s tem, da vžge avto, onadva pa zapreta vrata za seboj.

Odpelje se v svojem lepem temno modrem avtu, medtem ko Karma obrne glavo proti Julianu in v njenih očeh je bilo toliko vprašanj, da jih pogled ni mogel nositi.

»Zdaj vem, zakaj pogovor potrebuje viski, daj, izvoli naprej!«

IZDAJATELJ
Kulturtreger
Martićeva 14d, HR-10000 Zagreb
T +385 01 461 61 24, F +385 01 461 61 23
info@booksa.hr, www.booksa.hr

AVTORICE Adania Šibli, Asma Azaizeh, Hoda Barakat,
Iman Mersal, Lamis Saidi, Mansura Ez Eldin
SAHAR MANDUR 211
UREDNICIA Miljenka Buljević
PREVOD Barbara Skubic, Margit Podvornik Alhadi
LEKTURA IN KOREKTURA Mojca Pipan
OBLIKOVANJE đđć
FONT Canela
PAPIR Splendorlux Rosso 250gr, Book Holmen 80gr
TISAK Sveučilišna tiskara, Zagreb
NAKLADA 500

Publikacija je natisnjena s financo podpora mesta Zagreb in Ministrstva za kulturo Republike Hrvatske. Ta publikacija je natisnjena s financo podpora fundacije »Kultura nova«. Mnenja, izražena v tej publikaciji, odražajo izključno mnenja avtorjev in ne izražajo nujno mnenja fundacije »Kultura nova«.

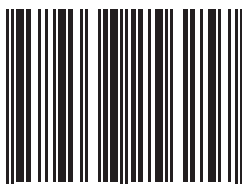
Financira Evropska unija. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorni niti Evropska unija niti EACEA.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001229731.
Zagreb, marec 2024.

Financira
Evropska unija

CENA 9 EUR

9 789538 256257

